

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมเป็นกระบวนการหนึ่งของวิธีวิทยาการวิจัยที่เป็นการวิจัยเอกสาร เพื่อนำข้อมูลจากวรรณกรรมในรูปของเอกสารมาประกอบการวิเคราะห์ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยถึงการส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมืองในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำเป็นข้อบังคับทางกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์พื้นเมือง ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรม จึงกำหนดเป็นแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสัตว์พื้นเมืองเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

1. ปรัชญากฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง

การคุ้มครองสัตว์พื้นเมืองอยู่ภายใต้หลักการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ในสัตว์พื้นเมืองที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการสูญพันธุ์หรือกลายพันธุ์ แต่ให้สัตว์พื้นเมืองคงมีอยู่ชั่วลูกชั่วหลานตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมจึงนำเอาปรัชญากฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบที่จะนำไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์พื้นเมืองโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ

กฎเกณฑ์ธรรมชาติมีความสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างเป็นธรรมชาติและมีเหตุผลดังที่รองศาสตราจารย์สมยศ เชื้อไทย (2561, หน้า 88) กล่าวว่า ความเป็นอิสระความเป็นเสรีและความรู้สึกและความสงบสันติ ซึ่งหมายถึง “ธรรมชาตินิยม” ซึ่งต้องมีความเสมอภาค โดยไม่จำกัดชาติหรือเผ่าพันธุ์แนวคิดนี้สอนให้มนุษย์ยอมรับเรื่องความเสมอภาคของมนุษย์เป็นปรัชญาสากลนิยม (Cosmopolitan Philosophy) แต่โดยเหตุที่มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันจึงต้องมีกฎเกณฑ์และกติกาให้มนุษย์อยู่ภายในกรอบที่กำหนดไว้ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2556, หน้า 22) กฎเกณฑ์มีไว้สำหรับมนุษย์จะต้องปฏิบัติเป็นกฎหมายหรือความเป็นกฎเกณฑ์อย่างแท้จริง (True Law) ภายใต้สิทธิของตน (หยุด แสงอุทัย, 2523 และ สมยศ เชื้อไทย, 2561, หน้า 171) กฎเกณฑ์นี้เป็นอำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคลโดยมีเจตจำนง (Willensmacht) ว่าต้องเสมอภาคตามกฎเกณฑ์

ในสังคมที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้นและต้องเป็นกฎเกณฑ์ที่มีความยุติธรรม ดังนั้นมนุษย์ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเหมือน ๆ กัน หากผู้ใดทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ต้องถูกลงโทษ จากการศึกษาที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่เรียกว่า นิติสัมพันธ์และมีความขัดแย้งกันการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามจึงเรียกว่า “กฎหมาย (Le Droit)” ซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ (2561, หน้า 297) ได้อธิบายว่า “กฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย (Le Regle de Droit)” “กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม (Les Regles de Morale)” และ “จารีตประเพณี (La Coutume)” เป็นสิ่งที่กำหนดถึงความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นการบังคับซึ่งถึงลักษณะความเป็น “สังคมอารยะ (La Societé Civilise)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมโดยให้กฎหมายเป็นความตกลงทั่วไป (Le Consensus) ซึ่งก็หมายความว่ากฎหมายเป็นความตกลงและการต่อต้านการคัดค้านหรือการขัดแย้งที่มีต่อบทบัญญัติของกฎหมายและมีลักษณะเป็นการทั่วไป (La Généralité) กฎหมายเป็นการเรียกร้องถึงความเสมอภาคโดย ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ (2561, หน้า 297) ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกับศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ (2560, หน้า 141) ซึ่งได้อธิบายตามแนวคิดอริสโตเติล ว่าความยุติธรรมแบ่งออกเป็นความยุติธรรมตามธรรมชาติ (Natural Justice) กับความยุติธรรมที่มนุษย์สมมุติขึ้น (Conventional Justice) ดังนั้นความยุติธรรม จึงหมายถึง ความเป็นมาตรการที่มนุษย์ตกลงกำหนดขึ้นเพื่อขจัดข้อพิพาท ซึ่งเป็นหลักการและเหตุผลที่สากลยอมรับ

จากหลัก “กฎหมาย” และ “กฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย” ผู้เขียนได้ศึกษาในความหมายของ “ปรัชญา (Philosophy)” ซึ่งเป็นศาสตร์เกี่ยวกับการหาความรู้จากเหตุการณ์ตามหลักเหตุผลโดยนักคณิตศาสตร์ชาวกรีกโบราณ คือ พีธาโกรัส (Pythagoras) (สมยศ เชื้อไทย, 2561, หน้า 61) มีแนวคิดการศึกษาปรัชญาก็คือการค้นคว้าจากรากฐานของสถานะและเนื้อหาเมื่อพิจารณาถึงความหมายของปรัชญา (Meanings of Philosophy) ซึ่งภาษาสันสกฤต แบ่งออกเป็น 2 คำ คือ คำว่า “ประเสริฐ” และคำว่า “เข้าใจ” เมื่อนำมารวมกันแล้ว คำว่า “ปรัชญา” แปลว่า “ความรู้อันประเสริฐ” ซึ่งเป็นหลักวิชาแห่งความรู้และความจริง ส่วนคำว่า “นิติปรัชญา” คือ การคิดกฎหมายอย่างปรัชญา (To think of Law Philosophically) ซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ (2560, หน้า 65) ได้อธิบายว่า ต้องเป็นการคิดอย่างไรให้หลักเหตุผลโดยพิจารณาจากตัวกฎหมาย คำว่า “กฎหมาย” แยกอธิบายความได้เป็น 2 ความหมาย คือ คำว่า “กฎหมาย” เป็นคำสั่งขึ้นอยู่กับ “เจตจำนง (Will)” และคำว่า “ตามจิตใจกำหนด” ซึ่งเป็นสาระสำคัญของกฎหมาย คือ “เจตจำนง (Will)” จากแนวคิดสำนักกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์ (2560, หน้า 330) อธิบายไว้ว่า นักกฎหมายบ้านเมืองคนสำคัญ (John Austin) ซึ่งเป็นผู้สอนวิชา Juris-Prudence ของสหราชอาณาจักรให้ความหมายคำว่า “กฎหมายคือคำสั่งรัฐาธิปัตย์” รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2556,

หน้า 25) และ ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ชาอุชัย แสงศักดิ์ (2558, หน้า 47) เป็นกฎหมายตามธรรมชาติที่เป็นแบบแผนไม่ขึ้นอยู่กับเจตจำนงของบุคคลหนึ่งบุคคลคนใดแต่เป็นเหตุเป็นผลโดยธรรมชาติ ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ (2558, หน้า 418) คำว่า “เหตุผล (Ration)” ตามแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติหรือสำนักธรรมชาตินิยม (Natural Law School)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนสรุปได้ว่ากฎเกณฑ์ธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิตมนุษย์ตามธรรมชาตินิยมด้วยความเสมอภาคและด้วยความยุติธรรม โดยไม่จำกัดชาติหรือเผ่าพันธุ์สากลของกฎหมายตามแนวคิดปรัชญาซึ่งหมายถึงกฎหมายที่เป็นกติกามาให้มนุษย์มีพฤติกรรมภายในกรอบที่สังคมกำหนดไว้ภายใต้สิทธิและหน้าที่ ดังนั้นสังคมจึงต้องมีกรอบกติกาที่เรียกว่า “กฎหมาย” ซึ่งกฎหมายคือคำสั่งรัฐาธิปไตย เป็นเจตจำนงอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผลด้วยความยุติธรรม

กฎหมายธรรมชาติเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยกรีก ดังจะเห็นได้จากบทละครของโซโฟคลีส (Sophocles) เรื่องแอนติโกนี (Antigone) ซึ่งแต่งขึ้นในสมัยกรีกเพื่อประชดสังคมและพรรณาคำคิดเห็นทางกฎหมายและการเมืองของปรัชญาเมธีในสมัยนั้นแนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) เป็นผลพลอยได้จากแนวเรื่องสิทธิธรรมชาติความคิด (Natural Right) ปรัชญาเมธีในอดีตคิดค้นและอ่านเรื่องสิทธิธรรมชาติขึ้นเพื่ออ้างชัยชนะหรือสถานะที่เหนือกว่าสิทธิตามกฎหมาย เช่น กฎหมายให้สิทธิเสรีภาพในระดับหนึ่ง แต่ปรัชญาเมธีกลับเห็นว่าสิทธิเสรีภาพในระดับนี้น้อยเกินไปจึงต้องอ้าง “สิทธิธรรมชาติ” ซึ่งกล่าวว่าเกิดขึ้นและมีอยู่ตามธรรมชาติ กล่าวคือ เกิดเองมีมาเอง โดยไม่มีผู้ใดสร้างขึ้นและไม่ว่ามนุษย์จะไปเกิดที่ใด เวลาใด สิทธิดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่เป็นนิรันดร์ ครั้นนานเข้าเมื่อสิทธิธรรมชาติได้มีหน้าที่ตามธรรมชาติและคุณค่าต่าง ๆ ตามธรรมชาติเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นสาระของกฎหมายธรรมชาติ

กฎหมายธรรมชาติได้ก่อตัวเป็นรูปร่างสำคัญ โดยปรัชญาเมธีกรีก ชื่อ เฮราคลิตุส (Heraclitus) ผู้เป็นเจ้าของคำกล่าวอันเลื่องลือว่า “มนุษย์ไม่อาจกระโดดลงสู่กระแสน้ำได้สองครั้ง” เมธีผู้นี้ได้พยายามค้นหาสิ่งที่จะเกี่ยวกับธรรมชาติ โดยเฉพาะความจริงเกี่ยวกับแก่นสารของชีวิต ซึ่งเขาพบว่าธรรมชาติ คือ ความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง แก่นสารของชีวิตคือธรรมชาติ และแก่นสารของชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยจุดหมายปลายทาง ระเบียบและเหตุผลอันแน่นอน ซึ่งไม่อาจผันแปรได้นับเป็นการยืนยันว่ากฎเกณฑ์ ซึ่งใช้เป็นตัวควบคุม “แก่นสารของชีวิต” นั้นย่อมปรากฏอยู่แล้วในธรรมชาติ มิได้เกิดขึ้นจากการบัญญัติหรือเจตจำนงของมนุษย์ผู้มีอำนาจคนใด โดยเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นภววิสัย (Objective) หรือเป็นจริงอยู่เองโดยธรรมชาติซึ่งอยู่นอกหรืออยู่เหนือโครงสร้างอำนาจรัฐ (จุฬาพัฒน์ กิริติภูมิธรรม และสุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2562, หน้า 4-6)

สำหรับนักปรัชญาสำนักกฎหมายธรรมชาตินิยมใหม่ คือ ลอน ลูวัวร์ ฟูลเลอร์ (Lon Luvois Fuller) 1902- 1978 AD) ตามที่ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ (2565, หน้า 65-66)

กล่าวว่า กฎหมายมีความสัมพันธ์กับหลักจริยธรรม โดยมีองค์ประกอบของ “หลักจริยธรรมภายใน (Inner morality)” หมายถึง ระบบกฎหมายมีวัตถุประสงค์โดยเฉพาะที่จะทำให้พฤติกรรมของคนอยู่ภายใต้บังคับของกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบ Fuller อธิบายถึงกระบวนการสร้างกฎหมายที่ยึดหลักศีลธรรมโดยไม่เน้นถึงเนื้อหาของกฎหมาย โดยจำแนกจริยธรรมภายในกฎหมายในเชิงกระบวนการ 8 หลักการ คือ

1) กฎหมายจะต้องมีลักษณะทั่วไปใช้ได้เป็นการทั่วไป (Generality) ในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์ซึ่งใช้เป็นหลักชี้้นำการกระทำต่าง ๆ

2) มีการประกาศใช้ (Promulgation) มีการเผยแพร่กฎเกณฑ์แก่สาธารณะหรืออย่างน้อยก็ต่อบุคคลทุกคนที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นี้

3) ไม่มีผลย้อนหลัง (Non-retroactivity) เป็นหลักเกณฑ์ต้องไม่มีผลย้อนหลัง

4) มีความชัดเจน (Clarity) หลักเกณฑ์ต้องมีลักษณะชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ

5) ไม่ขัดแย้งในตัวเอง (Non-contradiction) หลักเกณฑ์จะต้องไม่ขัดแย้งกัน

6) สามารถปฏิบัติตามได้ (Possibility of compliance) กฎเกณฑ์จะต้องไม่เป็นการกำหนดในสิ่งที่เป็นไปได้

7) มีความคงที่ (Constancy) กฎเกณฑ์จะต้องมีความมั่นคง แน่นนอน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยเกินไป

8) มีความสอดคล้องกันระหว่างกฎที่ประกาศใช้กับการดำเนินการของเจ้าพนักงาน (Congruence between declared rule and official action)

หลักเกณฑ์ทั้ง 8 ข้อนี้ก็คือ หลักนิติธรรม (Rule of Law) เมื่อใดระบบมีความขัดแย้งกับหลักข้อใดข้อหนึ่งหรือทำได้ไม่ดีพอเมื่อเทียบกับหลักนี้มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่าชุมชนนั้นมี “กฎหมาย” และหลัก 8 ข้อที่เป็นกระบวนการในการตรากฎหมายให้สัมฤทธิ์ผลมากกว่า เพื่อให้เป็นกฎหมายที่เป็นเครื่องมือหรือกลไกในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ให้ได้รับความพึงพอใจจึงต้องนำเอาหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมเข้ามาเพื่อให้เกิดการยอมรับกฎหมายนั้น

การคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมืองถือได้ว่าเป็นการนำเอาหลักหลักจริยธรรมภายใน (Inner morality) ของ Fuller มากำหนดเป็นกฎเกณฑ์เพื่อให้มนุษย์หมายถึงคนเลี้ยง คนใช้ประโยชน์ได้คำนึงถึงความมีจริยธรรมต่อสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ และหลัก 8 ข้อที่เป็นกระบวนการในการตรากฎหมายให้สัมฤทธิ์ผลจึงได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

1.2 ปรัชญากฎหมายบ้านเมือง

ปรัชญาของสำนักกฎหมายบ้านเมือง คือ ความสำคัญของประชาชนเป็นหลักการใหญ่ที่ทำให้ฝ่ายบ้านเมืองสามารถที่จะสร้างกฎหมายเพื่อความสงบสุขของประชาชน ดังนั้นจึงมีปรัชญาตามที่ ศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์ มัลลิกะมาสย์ และคณะ (2565, หน้า 89-91) กล่าวว่า กฎหมายที่ออกโดย “รัฐชาติปิตัย” คือผู้มีอำนาจสูงสุด ตามที่ Austin อธิบายว่า “กฎหมาย คือ คำสั่ง คำบัญชาของรัฐชาติปิตัยจะมีการลงโทษกับบุคคลที่ไม่เชื่อฟังคำสั่ง” โดยที่ความยุติธรรม (Justice) ของสำนักนี้ก็คือ ความถูกต้องตามกฎหมาย (Legality) (Justice according to law) แนวคิดของสำนักปรัชญากฎหมายบ้านเมืองแตกต่างกับสำนักกฎหมายธรรมชาติ คือ ปรัชญากฎหมายบ้านเมือง ถือว่าคุณธรรมและจริยธรรมไม่มีอยู่ในกฎหมายจริง กฎหมายที่จะมีความสมบูรณ์มีความแน่นอนใช้บังคับได้จริงจะต้องเป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐชาติปิตัย และความเป็นกฎหมายจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ อธิปไตยทางการเมือง (Political sovereign) คำสั่งของผู้มีอำนาจ (Command) และ การบังคับใช้หรือบทลงโทษ (Sanction) ทั้งนี้เพราะอธิปไตยเป็นฐานแห่งอำนาจที่จะออกหลักเกณฑ์ที่เป็นคำสั่ง คำบัญชาสำหรับสังคมที่จะต้องปฏิบัติตาม และต้องมีการประกาศให้เกิดการรับรู้หลักเกณฑ์นั้นต้องเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น พระราชบัญญัติ หรือเป็นกฎหมายจารีตประเพณีในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เช่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกาที่กฎหมายอาจมาจากคำพิพากษาของศาล (Judge made Law) ก็ได้

จอห์น ออสติน (John Austin ค.ศ. 1790-1859) (พ.ศ. 2333-2402) นักปรัชญาชาวอังกฤษ กล่าวว่า “กฎหมายคือคำสั่งของรัฐชาติปิตัย” การที่กฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากมีความชัดเจน แน่นนอนและสามารถใช้ยืนยันได้ ในขณะที่กฎหมายธรรมชาติถือว่ามิใช่กฎหมาย เพราะมิได้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่อยู่เหนือกว่ากฎหมายบ้านเมือง (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2563, หน้า 56)

1.3 แนวคิดการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

สิทธิของสัตว์ (Animal Rights)

สัตว์เป็นผู้ทรงสิทธิในฐานะของสิ่งมีชีวิตอีกเผ่าพันธุ์หนึ่ง ซึ่งมนุษย์จำเป็นต้องเคารพแนวคิดแบบ “สิทธิของสัตว์ (Animal right)” นั้นเริ่มต้นมาจากการต่อต้านแนวคิดแบบ “เผ่าพันธุ์นิยม (Speciesism)” ที่เชื่อว่ามนุษย์มีความหลงใหลในเผ่าพันธุ์ตัวเองว่าเหนือกว่าเผ่าพันธุ์อื่น ๆ และถือว่าเผ่าพันธุ์มนุษย์สามารถปฏิบัติต่อเผ่าพันธุ์อื่นอย่างไรก็ได้เพราะมนุษย์มีอำนาจและเจตจำนงที่จะทำเช่นนั้น (ธันวรัตน์ โรจนโรวรรณ, 2551, หน้า 1)

ปีเตอร์ซิงเกอร์ (Peter Singer) นักคิดแนวสิทธิสัตว์ กล่าวไว้ว่า “เผ่าพันธุ์นิยม คือ อคติหรือทำที่ที่เอนเอียงสู่ผลประโยชน์ของสมาชิกในเผ่าพันธุ์ตนเอง และต่อต้านผลประโยชน์ของ

เผ่าพันธุ์อื่น” เผ่าพันธุ์นิยมสนับสนุนความเห็นที่ว่า มนุษย์ต่างจากเผ่าพันธุ์อื่นทั้งหลายทั้งปวง และความแตกต่างนั้นสำคัญและเป็นตัวชี้ขาดอย่างเบ็ดเสร็จเกี่ยวกับลักษณะของเราและของสัตว์อื่น เมื่อมนุษย์ถูกรอบงำโดยแนวคิดแบบเผ่าพันธุ์นิยม มนุษย์จึงถือเอาว่าเผ่าพันธุ์ของตนนั้นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทั้งหมด และปฏิบัติต่อสิ่งอื่นอย่างไม่ใส่ใจและไม่ให้คุณค่าเผ่าพันธุ์นิยมสนับสนุนให้มนุษย์ถือสัตว์อื่นว่าเป็นวัตถุ เพื่อการใช้งาน การทารุณ หรือเพื่อความบันเทิงของมนุษย์ โดยไม่แยแสสนใจต่อความทุกข์และความเจ็บปวดของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ ดังนั้น เมื่อค่านิยมใหม่ มนุษย์ต่างมองว่า การเหยียดเพศหรือการเหยียดผิวเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเช่นนี้แล้วการเหยียดเผ่าพันธุ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ก็ควรที่จะถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่สมควรเช่นเดียวกัน

นักสิทธิสัตว์ ถือว่าทุกสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ย่อมต้องมีการปฏิบัติต่อกันอย่างมีมนุษยธรรม ตามที่ ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์ (2554, หน้า 47-51) กล่าวว่า เพียงเพราะการที่ชีวิตหนึ่งถูกถือต่ำกว่าอีกชีวิตหนึ่งในลำดับขั้นอะไรสักอย่าง ไม่ได้ให้สิทธิแก่ชีวิตที่ถือว่าตนสูงกว่าในการขูดรีดประโยชน์ทรมาณ หรือฆ่าชีวิตนั้น การปฏิบัติต่อชีวิตอื่นอย่างมีมนุษยธรรมนั้น เป็นสิ่งที่เหมาะสมเมื่อพบว่า ชีวิตหนึ่งสามารถรับรู้ความทุกข์และความเจ็บปวดเช่นเดียวกันและสัตว์ควรมองว่ามีสิทธิบางประการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างไม่ทุกข์ทรมาณ ไม่ถูกทำร้าย หรือถูกทารุณ โดยผู้ที่เห็นว่าตนเองเหนือกว่าและ ทอม เรแกน (Tom Regan) นักสิทธิสัตว์เชื่อว่าสิทธิทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมีพื้นฐานจากการมีความสามารถในระบบการรับรู้หรือความคิด เช่นเดียวกับสัตว์ ดังนั้นสัตว์จึงควรมีสิทธิทางจริยธรรมเช่นเดียวกับมนุษย์ แต่สัตว์สามารถแสดงออกถึงจริยธรรมที่ไม่สมบูรณ์ (Moral patients) ได้เนื่องจากสัตว์ขาดความสามารถในการแยกแยะถูกผิดในเชิงเหตุผลได้ ไม่อาจจะรู้ว่าสิ่งไหนถูกหรือผิดแม้ว่าสิ่งนั้นอาจให้ผลประโยชน์หรือโทษกับตนก็ตาม เช่น สุนัขไม่อาจบอกได้ว่าการกักมนุษย์เป็นเรื่องถูกหรือผิด รู้เพียงว่าในสถานการณ์ตอนนั้น เป็นสิ่งที่ควรกระทำ นอกจากนี้ในมุมมองของเรแกนนั้นสัตว์มีคุณค่าตามธรรมชาติในฐานะประธานแห่งสิทธิและมนุษย์มีหน้าที่โดยตรงในการเคารพสิทธิของสัตว์อย่างไรก็ตามแนวคิดของเรแกนไม่ได้ขยายความว่าสัตว์สามารถเป็นประธานแห่งสิทธิของตนได้อย่างไร เพียงแต่เป็นการอธิบายความเป็นประธานแห่งสิทธิของสัตว์เท่านั้น

1.4 แนวคิดการอนุรักษ์สัตว์พันธุ์พื้นเมือง

สัตว์พันธุ์พื้นเมือง เป็นสัตว์ที่ถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่ใช้แล้วย่อมสามารถสร้างขึ้นทดแทนได้ใหม่ (Renewable Natural Resource) แต่ก็ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานมาก หากมนุษย์มีการใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้โดยไม่มีการจำกัดแล้วจะส่งผลกระทบไปยังทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีอยู่เป็นจำนวนมาก ให้ทยอยสูญหายหรือหมดลงในระยะเวลาอันรวดเร็ว จนกระทั่งนำไปสู่การก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิถีชีวิตการดำรงอยู่ของมนุษย์อย่างที่มีอาจจะ

หลีกเลี่ยงได้ทั้งนี้จากสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งจำนวนสัตว์พันธุ์พื้นเมืองไทยได้มีการลดปริมาณลงอย่างต่อเนื่องจนถึงขั้นวิกฤตที่มีความเสี่ยงในการสูญพันธุ์ ดังนั้น การนำเอาแนวความคิดในการอนุรักษ์และการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมืองไทยจึงมีความจำเป็น โดยการคำนึงถึงการสงวนคุ้มครองสัตว์พื้นเมืองไทย ตลอดจนการป้องกันสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้สัตว์พันธุ์พื้นเมืองไทยมีปริมาณที่ลดลงอย่างรวดเร็ว (พรสวรรค์ อนุอัน, 2559)

การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสิ่งมีชีวิตเนื่องจากการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพทำลายความสามารถของระบบนิเวศในการต้านทานการรบกวน สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศรวมทั้งมนุษย์ล้วนมีวิวัฒนาการร่วมกันมาไม่มีสิ่งมีชีวิตใดที่สามารถพัฒนาอย่างดีเลิศจนสามารถอยู่ได้ลำพังเพียงชีวิตเดียว การสูญหายไปของอีกชีวิตหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตอื่น จนเป็นสาเหตุให้การสูญเสียของสิ่งมีชีวิตอีกหลาย ๆ ชนิดตามมานักชีววิทยากล่าวว่า ความหลากหลายทางชีวภาพใน 3 ระดับ (สุมณฑา พรหมบุญ, 2540, หน้า 14-15) ดังนี้

1) ความหลากหลายทางพันธุกรรม (Genetic Diversity) ซึ่งแสดงออกด้วยลักษณะทางพันธุกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปทั้งภายในสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวกันและระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างชนิดกัน ระดับความแตกต่างนี้เองที่ใช้กำหนดความใกล้ชิด หรือความห่างของสิ่งมีชีวิตในสายวิวัฒนาการ นักชีววิทยามีเทคนิคการวัดความหลากหลายทางพันธุกรรมหลายวิธี แต่ทุกวิธีอาศัยความแตกต่างขององค์ประกอบทางพันธุกรรมเป็นดัชนีในการวัด

2) ความหลากหลายของชนิดหรือชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต (Species Diversity) วัดได้จากจำนวนชีวิตของสิ่งมีชีวิต และจำนวนประชากรของสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิด รวมทั้งโครงสร้างอายุและเพศ

3) ความหลากหลายของระบบนิเวศ (Ecological Diversity) ระบบนิเวศแต่ละระบบเป็นแหล่งของท้องถิ่นที่อยู่อาศัย (Habitat) ของสิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพที่เหมาะสมกับสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดในระบบนิเวศนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความหลากหลายทางพันธุกรรมภายในประชาชนของมันเองส่วนหนึ่ง และขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความแปรปรวนของสิ่งมีชีวิตอีกส่วนหนึ่ง หากไม่มีทั้งความหลากหลายทางพันธุกรรมและความหลากหลายของระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิตกลุ่มนั้นย่อมไร้ทางเลือกและหมดหนทางที่จะอยู่รอด เพื่อสืบทอดลูกหลานต่อไป

สัตว์พันธุ์พื้นเมืองในประเทศไทย มีจำนวนหลากหลายชนิดและถือเป็นความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศของประเทศ การรักษาไว้ให้คงอยู่อย่างมั่นคงและปลอดภัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ การรักษาไว้ซึ่งชนิดพันธุ์แท้ เป็นพันธุ์ที่ดีและเอกลักษณ์ของชนิดพันธุ์นั้น ๆ

พร้อมทั้งเป็นการสร้างความหลากหลายทางพันธุกรรมและคงไว้ ซึ่งความสมดุลของระบบธรรมชาติ การที่จะสามารถรักษาคุ่มครองชนิดพันธุ์แท้ที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองไว้ได้ยังมีประโยชน์ในแง่ของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเศรษฐกิจท้องถิ่น เพราะสัตว์ที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองสามารถนำมาบริโภคซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ประเทศ และสามารถค้าขายภายในประเทศและส่งออก ไปนอกประเทศได้อีกเช่นกัน ซึ่งเป็นการสร้างอาชีพและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชนท้องถิ่นได้

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์พันธุ์พื้นเมือง

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเริ่มต้นขึ้นเนื่องจากมนุษย์ได้ตระหนักดีว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุให้เสื่อมโทรมและบางกรณีอยู่ในภาวะที่จะสูญพันธุ์หรือเสื่อมสลายและหมดไปจากโลก แม้ว่าทรัพยากรบางประเภทจะสามารถฟื้นตัวและมีการหมุนเวียนได้แต่ในการดำเนินการเพื่อฟื้นฟูตัวนั้นต้องอาศัยระยะเวลาค่อนข้างนาน การปล่อยให้ทรัพยากรเหล่านั้นฟื้นตัวเองตามธรรมชาติอาจไม่ทันต่อความต้องการใช้สอยของมนุษย์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีการลดปริมาณการใช้ และใช้สอยอย่างคุ้มค่าที่สุด ได้รับประโยชน์สูงสุด และเสียไปโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด มีการใช้สิ่งอื่นทดแทนทรัพยากรบางชนิด หรือแม้แต่กระทั่งการหาวิธีการให้ทรัพยากรเหล่านั้นสามารถฟื้นตัวได้ดีขึ้นและเร็วขึ้น เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านั้นมีใช้ตลอดไปและเพียงพอสำหรับอนาคตให้คนรุ่นหลังได้มีใช้อย่างยั่งยืนยาวนาน

การอนุรักษ์ มีความหมายที่สำคัญ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) คำว่า “อนุรักษ์” หมายถึง รักษาให้คงเดิม

เกษม จันทรแก้ว (2530, หน้า 99) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง “การเก็บ รักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง การใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะเอื้ออำนวยให้คุณภาพในการสงวนความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป หรืออีกความหมายหนึ่งคือ เป็นความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต ความหมายในพจนานุกรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม มีการป้องกันรักษาโดยให้เกิดผลดีที่สุด แก่คนมากที่สุด และเวลาอันยาวนานที่สุดต่อเนื่อง”

นิวัต เรืองพาณิชย์ (2537, หน้า 24) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาดและให้ประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องการจ่ายการใช้ประโยชน์ทรัพยากรโดยทั่วถึง

แนวคิดเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติถือเป็นหลักการพื้นฐานอันสำคัญของการให้ความคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และในกรณีของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองก็จำเป็นอาศัยหลักการนี้ในการคุ้มครอง และส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง และเหมาะสมและเต็มศักยภาพของสิ่งนั้น แนวทางการอนุรักษ์ดังกล่าวก็มีขึ้นเพื่อให้สัตว์พันธุ์พื้นเมืองที่มีอยู่ของประเทศไทยได้รับความคุ้มครองดูแลอย่างเหมาะสม เพื่อให้มีการขยายพันธุ์อย่างถูกวิธี การปรับปรุงพัฒนาพันธุ์ให้ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรักษาชนิดพันธุ์ดั้งเดิมเอาไว้ด้วย เพื่อจะได้ให้คนไทยรุ่นต่อ ๆ ไปได้ใช้ประโยชน์สิ่งเหล่านี้ไปอย่างยาวนาน

การอนุรักษ์สัตว์พันธุ์พื้นเมือง

สัตว์พันธุ์พื้นเมืองมีจำนวนหลากหลายชนิด และถือเป็นความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ การรักษาไว้คงอยู่อย่างมั่นคงและปลอดภัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้จึงควรรักษาไว้ทุกพันธุ์แท้ เป็นพันธุ์ที่ดีและมีเอกลักษณ์ของชนิดพันธุ์นั้น ๆ พร้อมทั้งเป็นการสร้างความหลากหลายทางพันธุกรรมและคงไว้ซึ่งความสมดุลของระบบธรรมชาติ การที่จะสามารถรักษาชนิดพันธุ์แท้ที่เป็นสัตว์พันธุ์พื้นเมืองได้ไว้ยังมีประโยชน์ในแง่ของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเศรษฐกิจของท้องถิ่น เพราะสัตว์ที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองสามารถนำมาบริโภคซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ประเทศ และสามารถค้าขายภายในประเทศและส่งออกนอกประเทศได้อีกเช่นกัน ซึ่งเป็นการสร้างอาชีพและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้

การจำกัดการค้าสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

มาตรการทางกฎหมายเพื่อสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าในเบื้องต้นจำเป็นจะต้องกล่าวถึงสาเหตุหลักที่ทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลงจนกระทั่งสูญพันธุ์เพื่อการวิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายสามารถทำได้เหมาะสม และแก้ปัญหาตรงจุดที่สุดซึ่งจากการศึกษาข้อมูลในทางวิทยาศาสตร์พบว่า ภาระที่สัตว์ป่าลดน้อยลง และสูญพันธุ์นั้นเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งสาเหตุตามธรรมชาติและสาเหตุอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องโดยสาเหตุทางธรรมชาตินั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ในสมัยโบราณ เช่น มีความเชื่อกันว่าไดโนเสาร์สูญพันธุ์เนื่องจากดาวเคราะห์น้อยพุ่งชนโลกในยุคโบราณ นอกจากนี้ยังมีข้อ มูลว่าการแข่งขันและการดำรงอยู่ในธรรมชาติยังทำให้สัตว์ป่าบางชนิดสูญพันธุ์หรือลดจำนวนลงอีกด้วยอย่างไรก็ตามการลดจำนวนและการสูญพันธุ์อันเนื่องมาจากปัจจัยทางธรรมชาตินั้น ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศเนื่องจากมีกระบวนการควบคุมสมดุลทางธรรมชาติอยู่แล้วแต่สาเหตุจากการกระทำของมนุษย์นั้นถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายและทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลงโดยไม่สามารถควบคุมโดยกลไกตามธรรมชาติได้จนทำให้สัตว์ป่าสูญพันธุ์และเกิดผลกระทบต่อความสมดุลของ

ระบบนิเวศอย่างมีนัยสำคัญ(Dan Beren, Chris Boudewyns, Sarah Chmielewski, Katie Flehmer, Staci Solin, Katie Weber, Amy Wichlacz, 2021, Online)

การควบคุมสิ่งทำลายสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

สัตว์พันธุ์พื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในป่าธรรมชาติเช่น บริเวณพื้นที่ในเมือง หมู่บ้านชนบทหรืออาศัยอยู่ใกล้กับถิ่นที่อาศัยของมนุษย์ สัตว์พันธุ์พื้นเมืองหลายชนิดเป็นสัตว์พันธุ์พื้นเมืองมีประโยชน์ต่อมนุษย์ในด้านขจัดแมลงศัตรูพืช ผสมเกสรดอกไม้ ประดับความงามตามธรรมชาติ หรือสร้างความสมดุลของระบบนิเวศในพื้นที่ใดที่มีต้นไม้มานานาพันธุ์ มีแหล่งน้ำ พื้นที่ที่มีความเขียวชอุ่ม มีชนิดพันธุ์ไม้ทั้งไม้ผล ไม้ประดับ ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ

ในบางกรณีสัตว์พันธุ์พื้นเมืองอาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญให้แก่สังคมเมืองซึ่งเป็นผลมาจากการวางผังเมือง ทิศทางการพัฒนาบ้านเมืองและการออกแบบสิ่งก่อสร้าง ซึ่งการควบคุมสิ่งทำลายสัตว์พันธุ์พื้นเมือง สามารถทำได้หลายวิธีการ (ทรงธรรม สุขสว่าง และทวิ หนูทอง, 2560, หน้า 22-23) ดังนี้

1) การปรับปรุงถิ่นที่อาศัยของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองในเขตเมือง โดยการวางผังเมืองและการพัฒนาบ้านเมือง ควรแบ่งพื้นที่ที่เป็นถิ่นที่อาศัยของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองให้หลากหลายจากที่อยู่อาศัยของชุมชน บางแห่งของชานเมือง หากมีการจัดให้เป็นสวนสาธารณะย่อมจะเป็นที่อาศัยของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองจำพวกนก พื้นที่ที่มีการวางผังเมือง บริเวณที่จะสร้างถนนหนทาง ทางเดินเท้าหรือการใช้ประโยชน์อย่างอื่นทำให้ถิ่นที่อาศัยของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองไม่ต่อเนื่องกัน ส่งผลให้สัตว์พันธุ์พื้นเมืองถูกรบกวนหรือถูกรบกวนถึงแก่ชีวิต การพิจารณาการจัดการควรคำนึงถึงถิ่นที่อาศัยของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองบางชนิดให้สามารถอาศัยอยู่ได้ ส่วนการจัดการจากชุมชนในท้องถิ่นควรมีการให้อาหารแก่สัตว์พันธุ์พื้นเมือง

2) การประชาสัมพันธ์ พนักงานเจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ในเขตเมือง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองหรือผู้ดูแลทรัพยากรธรรมชาติในท้องที่หรือสถาบันการศึกษา ดำเนินการประชาสัมพันธ์ในงานการจัดการสัตว์พันธุ์พื้นเมือง คือ การส่งเสริม การสร้างสรรค การพัฒนาความรู้ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์พันธุ์พื้นเมืองกับมนุษย์ในเมืองหรือชุมชน ผลดีและผลเสียจากสัตว์พันธุ์พื้นเมืองให้ประชาชนเข้าใจ การจัดการให้สาธารณชนเล็งเห็นถึงความสำคัญและให้สัตว์พันธุ์พื้นเมืองตอบสนองต่อความต้องการใช้ประโยชน์ได้ การรักษาความสมดุลของระบบนิเวศธรรมชาติ การให้สาธารณชนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสนับสนุนการจัดการสัตว์พันธุ์พื้นเมืองตามหลักวิชาการ การจัดการพื้นที่สาธารณะโดยเปิดให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม การประชาสัมพันธ์สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ท้องถิ่น เอกสาร บทความให้ความรู้ เป็นต้น

3) ชุมชนในเขตเมืองมีการจัดตั้งชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการปลูกต้นไม้ที่เป็นแหล่งอาหารและถิ่นที่อาศัยของสัตว์พื้นเมือง มีการจัดตั้งโครงการศึกษาสัตว์พันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่หลายแห่งในต่างประเทศ หรือการจัดตั้งชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของผู้สูงอายุมีการพบปะสนทนาการเดินทางไปสัตว์พันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่เพื่อเป็นการออกกำลังกายให้แก่ผู้สูงอายุทั้งหลาย นอกจากนี้ภาคเอกชนสามารถจัดตั้งเป็นชมรมได้ด้วย

4) จัดให้มีการสำรวจชนิดสัตว์พันธุ์พื้นเมือง เพื่อค้นหาชนิดพันธุ์ที่ได้รับการคุ้มครอง พร้อมทั้งระเบียบปฏิบัติตามกฎหมายให้ถูกต้องและบทกำหนดโทษ ถ้าหากมีการกระทำผิดเกิดขึ้น รวมทั้งการหลีกเลี่ยงชนิดพันธุ์ที่เป็นพาหะนำเชื้อโรค

5) บริเวณบ้านที่อยู่อาศัยของมนุษย์ในเขตเมือง ผู้ที่มีพื้นที่ดินส่วนตัวกว้างขวางควรจะมีการปลูกต้นไม้ที่เป็นไม้ผล ไม้ประดับ ต้นไม้ที่เป็นอาหารของสัตว์พันธุ์พื้นเมือง หรือที่อาศัยของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองผสมบ้าง

การเพิ่มปริมาณสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

การเพิ่มปริมาณสัตว์พันธุ์พื้นเมืองสามารถกระทำได้หลายวิธีแต่ละวิธีวิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์ของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองหรือขีดความสามารถของการนำไปใช้ในขณะนั้นด้วยซึ่งโดยทั่วไปแล้วเราสามารถแบ่งวิธีการอนุรักษ์สัตว์พันธุ์พื้นเมืองได้ 2 แนวทาง (อรรรรณ เนาว่าประโคน, 2545, หน้า 26) คือ

1) วิธีการอนุรักษ์สัตว์พันธุ์พื้นเมืองโดยตรง เป็นวิธีการปฏิบัติที่มีผลต่อการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมืองโดยตรงซึ่งวิธีการปฏิบัติกระทำได้หลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

(1) การอภิบาลรักษาสัตว์พันธุ์พื้นเมืองที่เจ็บป่วย หรือกำลังถูกล่าอย่างหนัก เพื่อคุ้มครองป้องกันมิให้สูญพันธุ์

(2) การเพาะพันธุ์เพิ่ม เป็นวิธีการขยายพันธุ์สัตว์พันธุ์พื้นเมืองให้มีมากขึ้นเพื่อป้องกันการสูญพันธุ์โดยเฉพาะสัตว์พันธุ์พื้นเมืองที่อยู่ในสถานะที่ใกล้สูญพันธุ์หรือเป็นสัตว์พันธุ์พื้นเมืองหายากจะต้องรีบดำเนินการนำพ่อแม่พันธุ์ที่มีความสมบูรณ์มาจัดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อการผสมพันธุ์เมื่อได้ลูกอ่อนก็เลี้ยงดูจนแข็งแรงแล้ว จึงนำไปปล่อยคืนกลับสู่ธรรมชาติ

(3) การถนอมรักษาแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งหลบภัยและแหล่งอาหารของสัตว์พันธุ์พื้นเมือง เช่นป่าไม้ทุ่งหญ้าแหล่งน้ำ อากาศและดิน ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์เหมาะสมกับการเป็นที่อยู่อาศัยหรือขยายพันธุ์ของสัตว์พันธุ์พื้นเมืองได้ตามธรรมชาติ

(4) การควบคุมจำนวนสัตว์พันธุ์พื้นเมืองให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมือง โดยการควบคุมการล่าจากมนุษย์การล่าโดยสัตว์ผู้ล่าหรือสัตว์ที่กินเนื้อสัตว์อื่นเป็นอาหาร

(5) การไม่บริโภคนิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองประชาชนทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือกันในการอนุรักษ์นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองด้วยการงดบริโภคนิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองชนิดที่อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์หายากหรือไม่แน่ใจว่านิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองเหล่านั้นถูกล่ามาโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ รวมทั้งลดการบริโภคเนื้อสัตว์ที่มากเกินไปเกินความต้องการที่แท้จริงของร่างกายลงด้วยก็จะช่วยให้นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองถูกล่าลดลงได้เช่นกัน

(6) การปราบปรามการค้าสัตว์ป่า หรือบริโภคนิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อป้องกันหรือยับยั้งการทำลายชีวิตสัตว์ป่า ซึ่งจะช่วยให้สามารถอนุรักษ์นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองไว้

(7) การกำหนดพื้นที่เป็นเขตคุ้มครองนิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมือง เช่น เขตห้ามล่าและเขตอุทยาน เป็นต้น เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยแหล่งหลบภัยและแหล่งอาหารของนิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมือง ซึ่งจะช่วยให้นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองสามารถขยายพันธุ์ตามธรรมชาติต่อไปได้

2) วิธีการอนุรักษ์นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองทางอ้อม เป็นวิธีการปฏิบัติที่มีผลในการอนุรักษ์สัตว์ป่าที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายในสังคม ทั้งภาครัฐเอกชนและประชาชน โดยวิธีการปฏิบัติได้หลากหลายวิธีดังนี้

(1) การให้การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองแก่ประชาชนทั่วไปทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียนการที่จะให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้รับความรู้ความเข้าใจ จนเกิดความตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างและสอดแทรกความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสมการศึกษาธรรมชาติก็นับเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญ และได้รับความสนใจจากเยาวชนและประชาชนทั่วไป เนื่องจากการเดินศึกษาธรรมชาติทำให้มีโอกาสสัมผัสสภาพแวดล้อมและธรรมชาติที่แท้จริง ซึ่งมีความสวยงาม สลับซับซ้อนทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง

(2) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับนิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมือง และการอนุรักษ์สู่สาธารณชนหรือบุคคลทั่วไป เพื่อให้รู้เข้าใจและเห็นคุณค่าถึงความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้กรมพัฒนาที่ดินและกรมประมง เป็นต้น นอกจากนั้นประชาชนก็ยังสามารถช่วยกันกระจายข่าวสารข้อมูลและความรู้ด้านการอนุรักษ์นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองถึงกันได้อีกด้วย

(3) การส่งเสริมให้ค้นคว้าและวิจัยเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์ป่า เช่น นิเวศวิทยาของแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหารและแหล่งน้ำและพฤติกรรมกรรมการหาอาหาร เป็นต้น เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์นิวคลีโอไซด์สังเคราะห์พื้นเมืองต่อไป

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิภาพสัตว์ (Animals Welfare)

ในทางวิทยาศาสตร์ความหมายของแนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิภาพ คือความต้องการของสัตว์ในสิ่งใด ๆ ที่ทำให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างมีระบบและปลอดภัย ความต้องการดังกล่าวมีทั้งความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่นความต้องการด้านอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และความต้องการที่สูงขึ้นไป เช่น ความต้องการดำรงเผ่าพันธุ์ไม่ให้สูญพันธุ์หรือการวิวัฒนาการไปสู่สายพันธุ์ที่ดีกว่า โดย Saunders Comprehensive Veterinary Dictionary ให้ความหมายว่า หลักสวัสดิภาพสัตว์ คือ การหลีกเลี่ยงการข่มเหงรังแก และการใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้องจากสัตว์โดยดำเนินการจัดสรรหลักเกณฑ์การอำนวยความสะดวก การให้อาหารหรือการดูแลทั่ว ๆ ไป การป้องกันดูแลรักษาจากโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งการรับรองว่าปราศจากภัยอันตราย ความไม่สะดวกสบายเกินจำเป็น และความเจ็บปวด (ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, 2554)

แนวคิดแบบสวัสดิภาพของสัตว์จะมองการคุ้มครองสัตว์ว่าเป็นเสมือนหน้าที่ทางศีลธรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อสัตว์แนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์นี้มีแกนความคิดอยู่ว่า แม้ว่ามนุษย์จะมีสิทธิใช้ประโยชน์จากสัตว์ได้แต่มนุษย์ก็ไม่พึงมองสัตว์ว่าเป็นเช่นทรัพย์สินธรรมดาที่จะกระทำต่อสัตว์อย่างไรก็ได้แม้สัตว์จะไม่มีสิทธิหรือสถานะอย่างเต็มที่ในทางศีลธรรมและในทางกฎหมายแต่สัตว์ก็ไม่สมควรที่จะถูกกระทำทารุณโดยไม่จำเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์เป็นการลดคุณค่าในความเป็นมนุษย์เอง แนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์นั้นเป็นเหมือนทางสายกลาง ที่พัฒนาต่อจากการคุ้มครองสัตว์ด้วยเหตุผลเชิงศีลธรรม แต่ก็ไม่ได้ไปไกลถึงขนาดมองว่าสัตว์นั้นเป็นผู้ทรงสิทธิซึ่งยังเป็นแนวคิดที่เป็นอุดมคติและมีข้อถกเถียง นอกจากนี้แนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์ยังสามารถอธิบายได้ในทางปฏิบัติมากกว่า ทำไมมนุษย์จึงยังใช้ประโยชน์จากสัตว์ได้ไปพร้อม ๆ กับการเคารพและยอมรับในคุณค่าในฐานะสิ่งมีชีวิตของมัน แนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์นี้จึงได้รับการนำไปประยุกต์ใช้เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับได้จริงในหลายประเทศทั่วโลกจากการศึกษาทั้งแนวคิดเรื่องสิทธิของสัตว์และสวัสดิภาพสัตว์เห็นว่า แนวคิดทฤษฎีที่นำมาปรับใช้กับการวิจัยครั้งนี้ซึ่งสอดคล้องกับบริบททางกฎหมายของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น ได้แก่ แนวคิดแบบ “สวัสดิภาพสัตว์” มากกว่า เนื่องจากเมื่อพิจารณาในองค์รวมของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่าพระราชบัญญัตินั้นไม่ได้ห้ามการฆ่าสัตว์โดยเด็ดขาด หรือไม่ได้มีมุมมองว่าสัตว์เป็นผู้ทรงสิทธิแต่มองในแง่ที่ว่าสัตว์คือสิ่งมีชีวิตที่พึงจะต้องได้รับการจัดสวัสดิภาพให้และป้องกันมิให้ผู้ใดกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โดยที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังยอมรับให้มนุษย์สามารถฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารทำการทดลองในสัตว์หรือสามารถนำสัตว์มาต่อสู้กันตามประเพณีได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2564, ออนไลน์)

สัตว์พันธุ์พื้นเมืองไทย

สัตว์พันธุ์พื้นเมือง หรือสัตว์ประจำถิ่นของไทยมีหลายประเภท ซึ่งก็ยังมีมีการสำรวจว่ามีทั้งหมดกี่สายพันธุ์ แต่ก็มีหลายประเภทที่คนไทยรับรู้ว่าเป็นสัตว์พันธุ์พื้นเมืองประจำชาติไทย เช่น ช้างเผือก (White Elephant) มีลักษณะเฉพาะที่มีในประเทศไทยเท่านั้น คือมีนัยน์ตา และเล็บสีขาว รวมถึงสีผิวที่อ่อนกว่าช้างธรรมดาทั่วไป อาจจะเป็นสีชมพูหรือสีขาวก็ได้ โดยที่มีไซเป็นสัตว์เผือกจัดได้ว่ามีลักษณะที่หาได้ยาก จึงเป็นที่เชื่อกันว่าช้างเผือกเป็นสัตว์ที่เป็นมงคลให้แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของ และเป็นเครื่องมงคลชนิดหนึ่งในสัปตรัตนแหงพระเจ้าจักรพรรดิ สุนัขไทยหลังอาน มีลักษณะขนสั้นเกรียน ส่วนหลังมีขนย้อนกลับคล้ายลูกศร มีนิสัยรักเจ้าของแต่ดุร้าย สุนัขบางแก้ว มีลักษณะขนปุกปุย หู หาง แหนสิ่งของและเจ้าของเป็นสุนัขดุ แมวไทย มีหลายสายพันธุ์ เช่นแมวสีสวาด แมวสุกัลยาณี ฯลฯ มีลักษณะสง่างาม ขนเรียบอ่อนนุ่ม ฯลฯ

1.6 แนวคิดสิทธิในสิ่งแวดล้อม

อำนาจ มาหัวเขา (2553, หน้า 33) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ไม่ว่าจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์แต่ละคนหรือต่อชุมชนที่อยู่รวมกัน ในสังคมสำหรับประเทศไทยความหมายของ “สิ่งแวดล้อม” ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายว่า สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นสามารถแยกองค์ประกอบได้เป็น 2 ส่วน คือ

1) สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Nature Environment)

2) สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ส่วนปัญหาที่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถจำแนกได้เป็นประเภท คือ (1) การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (2) การปล่อยมลพิษ แนวความคิดเรื่องสิทธิในคดีสิ่งแวดล้อม (Right to the Environment) ได้ปรากฏขึ้นพร้อมกับการพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งมีวิวัฒนาการเมื่อไม่นานมานี้ อันเป็นผลมาจากความวิตกกังวลของมนุษย์ชาติต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมว่าอาจจะต้องสูญสลายลงไปเนื่องจากการกระทำของมนุษย์ประกอบกับการที่โลกได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งได้สร้างความเสียหายให้กับมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมอย่างใหญ่หลวงด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นที่มาของแนวความคิดที่ว่า “สิ่งแวดล้อมควรถือเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติ” (Common Heritage of Mankind) และถือเป็นหน้าที่ของทุก ๆ คนที่จะต้องร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนี้ไว้ให้ดำรงอยู่คู่กับมนุษย์ตลอดไป ทั้งนี้เพื่อที่มนุษย์จะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวนี้ได้อย่างยั่งยืน

ดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต (พิเชษฐ เมธาภานนท์, 2533, หน้า 85)

จากรายงานการประชุมของคณะกรรมการนิเทศศาสตร์ระหว่างประเทศในหัวข้อ การพัฒนาชนบทกับสิทธิมนุษยชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจัดโดยสมาคมผู้บริโภครักษ์แห่งปี เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1981 (พ.ศ. 2524) ได้กล่าวถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ไว้อย่างน่าสนใจว่า

“มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซึ่งได้แก่ ดิน น้ำ และอากาศดังนั้นการให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนจึงต้องขยายรวมถึงถึงความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่ด้วย ดังนั้นสิทธิมนุษยชนจึงครอบคลุมถึงสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาดด้วยนั่นเอง”

ศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวคิดในเรื่องสิทธิในสิ่งแวดล้อมว่ามีหลักเกณฑ์สำคัญ คือสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ และบุคคลแต่ละคนเป็นผู้ทรงสิทธิที่จะสงวน รักษา และ ควบคุม คุณภาพของสิ่งแวดล้อม เพื่อความสุขสบายของตนเองเมื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมถูกคุกคามเนื่องจากมลพิษหรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ก็สามารถบังคับตามวัตถุประสงค์ได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าให้เกิดความเสียหายหรือก่อกวนอันตรายขึ้นกับชีวิต ทรัพย์สิน และสุขภาพอนามัยของผู้คนมากน้อยเพียงใดหรือไม่ (สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2531, หน้า 91)

อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดในเรื่องสิทธิในสิ่งแวดล้อมนี้ไม่ได้มุ่งหมายเพียงแต่คุ้มครองเฉพาะความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินของบุคคลเท่านั้น แต่มุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองในเรื่องคุณภาพชีวิตของบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งคุณภาพชีวิตนี้อาจจะถูกละเมิดหรือกระทบกระเทือนได้แม้จะยังไม่เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินก็ตาม

โดยแนวคิดในเรื่องสิทธิในสิ่งแวดล้อมนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนพัฒนามาจากสิทธิของประชาชนในทางการเมืองการปกครองที่ประชาชนมีสิทธิในการปกครองโดยการเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศซึ่งเป็นแนวคิดในการมีส่วนร่วมในอดีตแต่เมื่อการบริหารของผู้แทนราษฎรไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เนื่องจากการแสวงหาผลประโยชน์ การบริหารที่ไม่โปร่งใส ปัญหาการคอร์รัปชัน เป็นต้น ทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎรและเจ้าหน้าที่ของรัฐปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น แสดงให้เห็นความล้มเหลวของการบริหารประเทศในการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ซึ่งการอยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ได้รับการรับรอง

ไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงเกิดกระแสเรียกร้องและความตื่นตัวในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่อาศัยด้วยตนเอง

1.7 ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ

การที่มนุษย์ได้เข้ามาดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นสังคมนั้นมนุษย์ทุกคนต่างก็จะต้องยอมที่จะสละสิทธิเสรีภาพตามที่มีในธรรมชาติของตนให้กับผู้ที่มาทำหน้าที่ปกครอง ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้มนุษย์ในสังคมสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขและมีความสงบเกิดขึ้นในสังคมการมอบอำนาจในลักษณะนี้เรียกว่า “Pactum Subjection” อันหมายความว่าถึง สัญญาหรือข้อตกลงที่ประชาชนอยู่ภายใต้ปกครองได้มอบอำนาจที่ตนเองมีอยู่ให้แก่ผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองและรัฐในฐานะของผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองก็ต้องใช้อำนาจที่ตนมีอยู่นั้นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งจะตรงกับหลักการของทฤษฎีสัญญาประชาคม (Theory of Social Contract) ของรุสโซ (Jean Jacques Reusseau) นั่นเอง (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2536, หน้า 46-51)

รัฐในฐานะผู้ปกครองย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยชอบธรรม ในการที่จะใช้อำนาจปกครองเพื่อสร้างความสงบสุขให้กับสังคมและประชาชนโดยส่วนรวมและมีข้อยกเว้นที่ไม่ใช้อำนาจปกครองในลักษณะที่เป็นการจำกัด หรือลดทอนสิทธิเสรีภาพอันจะพึงมีได้ของประชาชนคนใด ๆ ยกเว้นแต่จะเป็นไปเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือการรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะเท่านั้น ดังนั้นการที่รัฐจะสามารถเข้าไปแทรกแซงการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมได้ก็เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมและลดความไม่เท่าเทียมในสังคมการป้องกันและปราบปรามสิ่งที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบสุขของประชาชนเท่านั้น โดยรัฐจะต้องดำเนินการออกกฎหมายฉบับต่าง ๆ มาบังคับใช้เพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณชนและนั่นก็คือการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมสังคมอันจะเป็นที่มาของทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (Police Power Theory) โดยที่รัฐในฐานะเป็นตัวแทนของสังคมที่จะทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดถึงสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ของสาธารณะและรัฐก็จะใช้อำนาจบังคับทางการเมืองแก่สมาชิกในสังคม ด้วยการบัญญัติกฎหมายฉบับต่าง ๆ ออกมาใช้บังคับเพื่อเข้าไปแทรกแซงและครอบงำวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมได้อย่างกว้างขวาง (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2533, หน้า 75) นอกจากนี้ รัฐก็ยังได้สร้างกลไกของรัฐเพื่อที่จะสามารถบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายทั้งนี้ก็เพื่อให้กระบวนการการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ได้มีประสิทธิภาพมากที่สุดนั่นเอง

การใช้อำนาจรัฐในระยะแรกนั้นได้ถูกจำกัดเพียงเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของรัฐตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกภายในรัฐเท่านั้น แต่ในเวลาต่อมาเมื่อสภาพสังคมและการดำรงชีวิตอยู่ของประชาชนมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้รัฐต้องมีการกิจกรรมมากขึ้นและจำเป็นที่จะต้องเข้าไป

แทรกแซงในวิถีชีวิตของประชาชนในด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นรัฐในปัจจุบันจึงมีลักษณะที่เป็นรัฐสวัสดิการ (Welfare State) (โกเมท ทองภิญโญชัย, 2534, หน้า 48) รัฐจึงมีอำนาจที่จะออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อใช้อำนาจในการบังคับและควบคุมประชาชนให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มากขึ้นกว่าเดิมแต่อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวนั้นก็ยังคงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าโดยแท้จริงแล้วอำนาจรัฐในฐานะผู้ปกครองนั้นเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากความยินยอมพร้อมใจของประชาชนที่ได้มอบให้เพื่อประโยชน์แห่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขโดยการใช้อำนาจรัฐในระยะแรกนั้นได้ถูกจำกัดเพียงเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคม การรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของรัฐตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกภายในรัฐเท่านั้น แต่ในเวลาต่อมาเมื่อสภาพสังคม และการดำรงชีวิตอยู่ของประชาชนมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้รัฐต้องมีการกิจกรรมมากขึ้นและจำเป็นที่จะต้องเข้าไปแทรกแซงในวิถีชีวิตของประชาชนในด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นรัฐในปัจจุบันจึงมีลักษณะที่เป็นรัฐสวัสดิการ (Welfare State) รัฐจึงมีอำนาจที่จะออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อใช้อำนาจในการบังคับและควบคุมประชาชนให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มากขึ้นกว่าเดิมแต่อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวนั้นก็ยังคงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าโดยแท้จริงแล้วอำนาจรัฐในฐานะผู้ปกครองนั้นเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากความยินยอมพร้อมใจของประชาชนที่ได้มอบให้เพื่อประโยชน์แห่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

สำหรับในปัจจุบันปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงไปกำลังเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงและก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนจำนวนมากในสังคมซึ่งถ้าหากว่ารัฐปล่อยให้ปัญหาได้ดำเนินต่อไปแล้วก็จะยอมจะทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน (อรวรรณ เนาว์ประโคน, 2545, หน้า 40) ดังนั้น รัฐจึงต้องเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวนี้ โดยการใช้อำนาจรัฐที่มีอยู่มาออกเป็นกฎหมายและระเบียบปฏิบัติเพื่อที่จะจัดระบบคุ้มครองสถานะแวดล้อมตามธรรมชาติไม่ให้สูญเสียไปและจัดระเบียบแบ่งสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงมีอยู่พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้นเอาไว้อีกด้วย ซึ่งกฎหมายที่รัฐได้ออกมานั้นมีทั้งบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้กับกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วไป เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เป็นต้น หรือบทบัญญัติ

กฎหมายที่ใช้กับกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเฉพาะเรื่อง เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็นต้น ซึ่งกฎหมายฉบับต่าง ๆ เหล่านี้เป็นกฎหมายมหาชนประเภทหนึ่งที่ใช้ อำนาจรัฐที่มีอยู่ตราขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านการคุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ และถึงแม้ว่าในบางส่วนของกฎหมายนั้นอาจจะเป็นการล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ตาม แต่รัฐก็ยังจำเป็นที่จะต้องทำเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อประโยชน์ของ ประชาชน โดยส่วนรวมเอาไว้ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของรัฐที่จะต้อง ดำเนินการตามหลักการของทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐนั่นเอง

1.8 ทฤษฎีองค์กร

การศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และการออกแบบองค์กรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในระดับบริหาร ซึ่งหากมีความรู้ ความเข้าใจถึงแนวคิดและทฤษฎี องค์กร เชื่อว่าจะสามารถบริหารและจัดการให้องค์กรมีผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพแนวคิดและทฤษฎีองค์กร มีผู้ศึกษาและให้นิยามขององค์กรไว้ อย่างหลากหลาย เช่น “องค์กร คือ การรวมตัวของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ใ้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้” หรือ “สิ่งที่มีอยู่ในสังคม มีการจัดตั้งขึ้นมาอย่างมีเป้าหมาย มีการออกแบบระบบโครงสร้างและระบบกิจกรรมที่มีการประสานงานกัน และมีการเชื่อมโยง สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก” (Richard L. Daft, 2003 และทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2546) เป็นต้น

ในส่วนของทฤษฎีองค์กร “เป็นหลักการศึกษาถึงโครงสร้าง และการออกแบบองค์กร โดยอธิบายว่าองค์กรถูกจัดตั้งขึ้นมาได้อย่างไร และให้ข้อเสนอแนะการสร้างองค์กรในลักษณะใด ที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลแก่องค์กรเอง” และเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาทฤษฎีองค์กร จึงจัดแบ่ง ทฤษฎีองค์กรออกเป็น 3 สำนัก คือ

- 1) สำนักทฤษฎีองค์กรสมัยดั้งเดิม จะมุ่งเน้น โครงสร้างองค์กรที่เป็นทางการ และการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะที่กำหนดไว้เป็นหลัก
- 2) สำนักทฤษฎีองค์กรเน้นมนุษย์สัมพันธ์ จะมีลักษณะตรงข้ามกับสำนักทฤษฎี องค์กรสมัยดั้งเดิม กล่าวคือ มีโครงสร้างองค์กรอย่างไม่เป็นทางการ และให้ความสำคัญกับ ความรู้สึกรักของคนมากขึ้น
- 3) สำนักระบบและสถานการณ์ จะให้ความสำคัญกับการพิจารณาถึงลักษณะของ ระบบต่าง ๆ ภายในองค์กรที่มีความสัมพันธ์กัน และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์กรนั้น ๆ

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2558, หน้า 61-62) กล่าวว่า ทฤษฎีองค์กรของแต่ละสำนักตามข้างต้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ขยายความหมายไว้ กล่าวว่า ทฤษฎีองค์กรเป็นการศึกษาพฤติกรรมองค์การประกอบด้วย เพราะการบรรลุผลสำเร็จขององค์การได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับคนหรือสมาชิกภายในองค์กรนั้น ๆ เป็นสำคัญ การออกแบบองค์การ โดยทั่วไปองค์การจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ ฝ่ายบริหารระดับสูง ฝ่ายบริหารระดับกลาง กลุ่มผู้ปฏิบัติการ ฝ่ายสนับสนุนทางการบริหาร และฝ่ายสนับสนุนทางเทคนิค ซึ่งระดับของบทบาทหน้าที่และความสำคัญขององค์ประกอบใด ๆ ข้างต้น จะขึ้นอยู่กับรูปแบบขององค์การ ที่มี 5 รูปแบบ (มินซ์เบิร์ก) คือ องค์การแบบโครงสร้างอย่างง่าย องค์การแบบเครื่องจักรกล องค์การทางวิชาชีพ องค์การแบบโครงสร้างแยกหน่วยงาน และองค์การแบบเฉพาะกิจทั้งนี้ มีแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการออกแบบองค์การโดยใช้ยุทธศาสตร์ 3Rs คือ การปรับความคิดความเข้าใจ (Rethinking) การปรับกระบวนการทำงาน (Reengineering) และการปรับโครงสร้าง (Restructuring) ซึ่งเป็นการพัฒนาองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ในปัจจุบันผู้ออกแบบองค์การควรตระหนักถึงลักษณะขององค์การสมัยใหม่ หรือ 5's Model คือ องค์การจิ๋วแต่แจ๋วคุณภาพ (Small) องค์การฉลาดทรงภูมิปัญญา (Smart) องค์การยิ้มแย้มเปี่ยมน้ำใจ (Smile) องค์การร่วมมือไร้ความขัดแย้ง (Smooth) และองค์การทำเรื่องยากให้ง่ายและเร็ว (Simplify) ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหาร (Competency) การมีวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองของพนักงาน (Self-Control) การมีกระบวนการที่ดีมีประสิทธิภาพ มีความน่าเชื่อถือ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งลักษณะขององค์การตาม 5's Model นี้ จะสามารถเพิ่มขีดความสามารถให้แก่องค์กรสู่ความเป็นเลิศได้ (เสนห์ จุ้ยโต, 2551)

ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมืองนั้นจำเป็นต้องมีการจัดทำรูปแบบองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการควบคุม ดูแล ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมในทฤษฎีขององค์กรจึงจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

1.9 หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, หน้า 6) ได้สรุปความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มโครงการจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผนการตัดสินใจการระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่นการบริหารจัดการการติดตามประเมินผลรวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการโดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนจากความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึงการที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการคิดริเริ่มร่วมตัดสินใจวางแผนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการจัดการและการควบคุมการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่นการบริหารจัดการการติดตามประเมินผลรวมทั้ง

รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนดำเนินงานพัฒนาดังแต่กระบวนการเบื้องต้นจนกระทั่งกระบวนการสิ้นสุด โดยการที่เข้าไปมีส่วนร่วมอาจเป็นขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบทุกขั้นตอนก็ได้ประชาชนที่มีส่วนร่วมนั้นอาจเป็นรายบุคคลกลุ่มคนหรือองค์กรที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการโดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จของโครงการ

สัจจา บรรจงศิริ (2549, หน้า 21) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการคิดการพิจารณาตัดสินใจจนเป็นผลของการนำไปปฏิบัติอย่างเปิดเผยและเต็มใจมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหารับผิดชอบต่อในเรื่องต่าง ๆ อันจะมีผลกระทบมาถึงตัวของประชาชนเองซึ่งจะทำให้เกิดความพอใจและลดความขัดข้องที่จะเกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2541, หน้า 23-33) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกุญแจสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทที่ต้องมีการลงมือปฏิบัติตามปรัชญาและกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบคือความร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) การประสานงาน (Coordination) ความรับผิดชอบร่วมกัน (Responsibility) ความพยายามร่วมกัน (Collective Effort) ความสัมพันธ์ที่ราบรื่นและกลมกลืนกัน (Harmonious Relations) การมีจิตใจมุ่งมั่นร่วมกันทำงาน (Spirit of Partnership) และการลงมือปฏิบัติดำเนินการร่วมกัน (Action or Implementation)

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึง การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริงเป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนและองค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรการตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับสามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนในด้านภูมิปัญญาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระการทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน

1.10 หลักการกระจายอำนาจ

หลักการกระจายอำนาจเป็นหลักการที่มาจากการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น ซึ่ง เทอร์ตัน (Turton A., 1987) ระบุว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1) มีความเป็นนิติบุคคล (Artificial Person) เป็นบุคคลเทียม ซึ่งในทางกฎหมาย คือนิติบุคคลซึ่งการกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างจากองค์การของรัฐบาลกลาง ต้องมีงบประมาณทรัพย์สินหนี้สิน และมีการบริหารและหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2) มีอำนาจในการบริหารงาน (Autonomy) มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะหากจะให้รอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ ก็จะเป็นการแบ่งอำนาจซึ่งย่อมมีลักษณะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ ในการปฏิบัติการกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่มีข้อสังเกตว่าจะต้องมีพอสมควร ไม่มากจนเกินไปจนทำให้กระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตย (Unity and Sovereignty) ของประเทศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้และมีองค์การที่จำเป็นสำหรับหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ และบริหารกิจการอันเป็นหน้าที่ของตนเท่านั้น

3) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นประชารัฐนั้น อาจทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

4) มีงบประมาณของตนเององค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเองรวมถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยการให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บและบริหารรายได้ด้วยตนเองเป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานการจัดเก็บรายได้การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

จรัส สุวรรณมาลา (2537, หน้า 29) เสนอหลักการในการกระจายอำนาจการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรอาศัยหลักการร่วมกัน 2 ประการ คือ

1) หลักผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) คือ กิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ภายในท้องถิ่นแห่งหนึ่งแห่งใด โดยเฉพาะไม่มีผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบต่อผู้คนในท้องถิ่นอื่น ๆ ภาษาวิชาเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า ไม่มี (ผลล้นออก) (Spillover Effects) ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่น แต่ถ้ากิจกรรมใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติโดยรวมหรือเป็นกิจกรรมที่กระทบต่อประโยชน์ของผู้คนหลายพื้นที่ (หลายท้องถิ่น) ให้ถือเป็นกิจกรรมระดับชาติ หรือระดับที่สูงขึ้นไปกว่าชุมชนย่อย ๆ เพราะรัฐบาลระดับชุมชนย่อย ๆ ไม่สามารถ

ทำกิจกรรมเหล่านี้ได้ หรือถึงแม้ทำได้ก็อาจก่อปัญหาการขัดแย้งในผลประโยชน์ระดับชุมชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ การประสานประโยชน์และรักษาความเป็นธรรมในสังคมเป็นหน้าที่ของรัฐบาลระดับชาติโดยตรง

2) หลักประสิทธิภาพในการจัดการ (Management Efficiency) ได้แก่ การจัดกิจกรรมใด ๆ ควรต้องประหยัด ถ้าสามารถใช้เงินจำนวนน้อยที่สุดเพื่อทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้คนได้จำนวนมากที่สุด ภาษาเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า “Public Goods” มีลักษณะเป็น โครงสร้างต้นทุนและการให้บริการที่เป็นเฉพาะตัวคือ มีต้นทุนคงที่ในสัดส่วนที่สูง มีต้นทุนแปรผันต่อหน่วยของการให้บริการต่ำ (ในบางกรณีอาจไม่มีต้นทุนแปรผันเลย) และมีหลายกรณีที่มีต้นทุนแบบพิเศษ เช่น เพิ่มขึ้นเป็นช่วงบันได ฉะนั้น การบริการสาธารณะบางประเภทจะต้องมีผู้ใช้บริการจำนวนมาก ๆ หรือเป็นชุมชนขนาดใหญ่พอสมควรจึงจะประหยัดต้นทุนถ้าเป็นชุมชนเล็ก ๆ ก็อาจจะต้องจัดการผลิตบริการร่วมกันเพื่อให้เกิดการประหยัดและสามารถใช้ประโยชน์จากบริการเหล่านั้นได้เต็มที่ กิจกรรมสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ต้องผลิตให้คนทั้งประเทศใช้บริการจึงจะประหยัดและคุ้มค่ากับการลงทุนในกรณีเช่นนี้ควรมีหน่วยงานระดับชาติทำการผลิต และให้บริการแก่ชุมชนทุกชุมชน

ข้อพิจารณาในการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น

1) ขอบเขตของการกระจายอำนาจจะต้องมีความพอเพียงเหมาะสมจะปกครองตนเองได้โดยอิสระและไม่เกิดผลเสียหายแก่ท้องถิ่นและเอกภาพของรัฐ

2) คำนี้ถึงประโยชน์ของท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญแต่ก็ต้องนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมด้วย เพราะมีเช่นนั้นอาจทำให้เกิดกรณีพิพาทระหว่างท้องถิ่น หรือท้องถิ่นกับรัฐบาล

3) การใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น การกระจายอำนาจทำให้เกิดผู้นำในท้องถิ่น แม้ว่าจะมาจากการเลือกตั้งก็ตาม แต่ก็อาจเกิดการถือพรรคถือพวกมุ่งทำประโยชน์แก่พวกของตน เป็นการเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยปราศจากความรับผิดชอบอย่างเพียงพอ ขาดความคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการกระจายอำนาจในการปกครองท้องถิ่น กรณีเช่นนี้อาจทำให้ราษฎรไม่พอใจและได้รับความเดือดร้อน (ประยูร กาญจนกุล, 2538)

4) การใช้จ่ายงบประมาณ การจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากกว่าหลักการรวมอำนาจเพราะต้องมีการแยกงบประมาณเป็นของท้องถิ่นไป โดยเฉพาะมีเจ้าหน้าที่ที่มีเครื่องมือใช้โดยเฉพาะไม่สนับสนุนหมุนเวียนกันใช้เหมือนแบบรวมอำนาจ การใช้จ่ายของท้องถิ่นมักเป็นไปโดยไม่คำนึงถึงกิจการที่ไม่สมควรจึงต้องมีการตรวจสอบและควบคุมที่เพียงพอ

5) การขาดความเสมอภาคระหว่างท้องถิ่น เมื่อคำนึงถึงว่าทุกท้องถิ่นควรได้รับการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน การกระจายอำนาจก็ขัดกับหลักการดังกล่าว หากมีการกระจายอำนาจมากแค่ไหนก็ยิ่งเกิดความไม่เท่าเทียมกันเพราะแต่ละท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ไม่เท่ากันทำให้การจัดเก็บรายได้แตกต่างกัน

6) การคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ทั้งนี้ในการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถ ซึ่งสามารถมองได้ 2 ประการ คือ

(1) ระดับความรู้ความสามารถของท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญอาจไม่สอดคล้องกัน การจัดและการดำเนินการงานปกครองท้องถิ่น จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมดังกล่าวการกระจายอำนาจจะต้องกำหนดเป็นหลักการว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจะเป็นผู้ส่งเสริมให้คำแนะนำแนวทางการปฏิบัติเพื่อยกระดับความสามารถในการปกครองตนเองและบริหารงานท้องถิ่น

(2) รัฐบาลต้องสามารถดึงดูดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถของท้องถิ่นเข้ามาบริหารงาน โดยจะต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ มีภารกิจและงบประมาณให้สามารถดำเนินงานได้พอสมควร เพื่อดึงดูดคนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญและความสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ เป็นการโอนอำนาจการปกครองส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการเอง การกระจายอำนาจมีความสำคัญ คือ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักปกครองตนเองเป็นรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างตรงเป้าหมาย เป็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่น เป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง หลักการในการกระจายอำนาจ คือ มีความเป็นนิติบุคคล มีอำนาจอิสระในการบริหารงานประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่นิติบัญญัติและมิงงบประมาณของตนเอง

1.11 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การสนับสนุนผลักดันให้เกิดกฎหมายหรือสิทธิต่าง ๆ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็มีแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังเช่นกัน แนวคิดที่สำคัญภายใต้กระบวนทัศน์ทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมแบบมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางได้แก่แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เริ่มมีอิทธิพลต่อกรอบแนวทางการพัฒนาของสังคมโลกนับตั้งแต่ประเทศภาคีสมาชิกรวมทั้งประเทศไทยได้ร่วมลงนามในเอกสารระหว่างประเทศในการประชุมสุดยอดโลกทางด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล (Federative Republic of Brazil) เมื่อปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) ที่มีการกำหนดกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้และเป็นพันธกรณีที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามโดยมีเป้าหมายไปสู่ความยั่งยืนและมุ่งเน้นการพัฒนาที่รักษาคุณภาพ

ของ 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมหลังจากนั้นเป็นต้นมาคำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ได้กลายเป็นแนวคิดที่มีการนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางรวมถึงประเทศไทยด้วย

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ไว้หลากหลายแบบแต่คำนิยามที่เป็นต้นแบบของแนวคิดนี้ได้แก่คำนิยามของ World Commission on Environment and Development ที่ให้ไว้ในรายงาน Brundtland ภายใต้ชื่อ “Our Common Future” ความว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืนคือการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนในรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง” และเมื่อพิจารณาการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทของสิ่งแวดล้อม ศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาสย์ นักกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีชื่อเสียงของประเทศไทยอธิบายว่า แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางของประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งได้รับการยอมรับในระหว่างประเทศนั้นมีแนวคิดเชิงปรัชญาที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง 2 แนวคิด คือ Anthropocentric Philosophy เป็นแนวปรัชญาที่ยึดเอามนุษย์เป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง และ Biocentric Philosophy เป็นแนวปรัชญาที่ยึดเอาธรรมชาติเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง (สุณีย์ มัลลิกะมาสย์, 2545, หน้า 11-12) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแม้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะมีเป้าหมายเพื่อให้เกิด “ความยั่งยืน” แต่ด้วยอิทธิพลของปรัชญาและจริยธรรมแบบมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางที่เป็นกระบวนทัศน์กระแสหลัก ซึ่งแผ่ขยายอิทธิพลไปเกือบทั่วโลกไม่เว้นแม้แต่ในเวทีสหประชาชาติส่งผลให้กรอบแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนยังมีความโน้มเอียงไปในทางมุ่งเพียงเศรษฐกิจและสังคมโดยยึดถืออรรถประโยชน์ของมนุษย์เป็นเกณฑ์ยิ่ง กว่ามุ่งคุ้มครองโลกธรรมชาติ (Earth)

หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบอ่อน (Weak Sustainable Development) เป็นแนวทางการพัฒนาที่ Salow, RM กล่าวว่า “ได้รับอิทธิพลจากระบอบทุนนิยม โดยเป็นส่วนขยายทฤษฎีนี้ โอคลาสสิก” (Salow, RM, 1994) ที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและรวมสิ่งแวดล้อมเอาไว้ในค่าใช้จ่ายเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายความว่าสิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถวัดและแลกเปลี่ยนได้ (Trade-off) เมื่อคำนึงถึงประโยชน์หรือผลกำไร (Costanza, R., Norton, B. & Haskell, BJ, 1992) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบอ่อนเน้นการรักษาต้นทุนของมนุษย์มากกว่าต้นทุนทางธรรมชาติและมองว่าต้นทุนแต่ละแบบนี้ทดแทนกันได้ โดยโน้มเอียงไปในทางที่มองว่าต้นทุนมนุษย์สามารถแทนที่ต้นทุนทางธรรมชาติได้ซึ่งหมายความว่าแนวคิดนี้ยอมรับให้ต้นทุนทางธรรมชาติร่อยหรอลงไปตราบเท่าที่ต้นทุนของมนุษย์ยังคงอยู่และสืบต่อไปให้คนในรุ่นถัดไปได้ Van Den Bergh นักเศรษฐศาสตร์กล่าวว่า มาตรการการจัดการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของ World Bank จัดอยู่ในรูปแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบอ่อนไม่ว่าจะเป็นหลักการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) หลักเศรษฐศาสตร์

สิ่งแวดล้อมรวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เน้นบริบททางการเมืองและสังคมระดับชาติโดยไม่พึงเสียงประชาชนหรือค่านิยมท้องถิ่นการพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบอ่อนเป็นแนวทางที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง แม้จะคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอยู่บ้างในการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Cabeza Gutes, M., 1996) จุดอ่อนของแนวทางนี้คือ “การยืดหยุ่นทางด้านสิ่งแวดล้อม (Eppink, F.V. and Van den Bergh, J., 2007, pp.284-293) เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนถูกพัฒนาขึ้นภายใต้โลกทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมแบบมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งทำให้แนวทางนี้เน้น “สิทธิมนุษยชนในสิ่งแวดล้อมที่ดี” มากกว่า “สิทธิของสิ่งแวดล้อมในตัวเอง” ด้วยปรัชญาที่ยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลางสิทธิใด ๆ ที่กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศรับรองจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ของมนุษย์มากกว่าเพื่อประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมหรือสรรพชีวิตอื่น ๆ ในธรรมชาติ

1.12 หลักการจัดการเชิงอนุรักษ์

หลักการจัดการเชิงอนุรักษ์ เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดใช้ให้น้อยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง นอกจากนั้นเนื่องด้วยในสภาพปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมมากขึ้น ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงมีความหมายรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้น การจัดการเชิงอนุรักษ์จึงเป็นเกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ เพราะการจัดการเชิงอนุรักษ์เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงเป็นหลักที่การวิจัยนี้จะนำมาศึกษาและวิเคราะห์เพื่อให้ได้กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

2. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 55 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บริการสาธารณสุขตามวรรคหนึ่ง ต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรคการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วย

มาตรา 77 บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย ที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต

หรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบรวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสม กับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตาม ขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง มาตรา 258 ค. ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ค. ด้านกฎหมาย

(1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้ บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้ สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการ เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระ แก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบ

(2) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนา ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ของนักกฎหมาย

(3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชน เข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาของสาระของกฎหมายได้ง่าย

(4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

การวิจัยกำหนดให้มีการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมือง จึงเป็นการจัดทำร่างกฎหมาย ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้

2.2 พระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509

พระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509 มีหลักการและเหตุผล คือ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติบำรุงและรักษาพันธุ์ปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2479 ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้มิมีบทบัญญัติไม่รัดกุมและเหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน ผู้เลี้ยงสัตว์ยังนิยมตอนสัตว์ที่มีขนาดโตและลักษณะดีเพื่อใช้งานและขายได้ราคาเป็นการตรงข้ามกับความประสงค์ของทางราชการที่จะให้สงวนสัตว์ที่มีขนาดโตและลักษณะดีไว้ใช้สืบพันธุ์และตอนสัตว์ตัวที่มีขนาดเล็กและลักษณะเลวให้สูญพันธุ์ มิฉะนั้นสัตว์ในรุ่นต่อ ๆ ไปก็จะมีขนาดเล็กลงตามลำดับ จึงสมควรปรับปรุงพระราชบัญญัติบำรุงและรักษาพันธุ์ปศุสัตว์และสัตว์และสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2479 เสียใหม่ให้รัดกุมและเหมาะสมยิ่งขึ้น

อาชีพหลักของเกษตรกรไทยนอกจากจะทำไร่ ทำนาแล้วยังเลี้ยงสัตว์ด้วย ดังนั้นหากกล่าวเฉพาะการเลี้ยงสัตว์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เลี้ยงทั่วไปหรือสัตว์พันธุ์พื้นเมืองย่อมต้องมีพันธุ์สัตว์ที่ดี ซึ่งกฎหมายว่าด้วยบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509 มีหลักการสำคัญ คือ การสงวนและคุ้มครองสัตว์พันธุ์ดีและกำจัดพันธุ์สัตว์ที่เป็นพันธุ์ด้อยแต่ในปัจจุบันขั้นตอนในการดำเนินการสงวนและคุ้มครองที่ยังคงไม่ชัดเจน และมีขั้นตอนหลายขั้นตอนที่ยุ่งยาก เช่น การกำหนดพื้นที่ตรวจสัตว์และคัดพันธุ์สัตว์ การศตรสัตว์ ทำให้แก้ไขได้ได้ล่าช้า จึงเป็นที่มาของการจัดทำกฎหมายฉบับนี้

กฎหมายฉบับนี้ได้ให้คำนิยามในมาตรา 4 “สัตว์” หมายความว่า โค กระบือ และปศุสัตว์หรือสัตว์พาหนะชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

คำนิยามคำว่า “สัตว์” มีความหมายกว้าง ๆ จึงน่าจะหมายความรวมถึง สัตว์พันธุ์พื้นเมืองได้

1) หลักเกณฑ์การประกาศ

กฎหมายให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อเห็นสมควรดำเนินการบำรุงพันธุ์สัตว์ในท้องที่ใดให้ออกกฎกระทรวงกำหนดเขตบำรุงพันธุ์สัตว์ชนิดของสัตว์ที่จะบำรุงพันธุ์เพศ อายุ ขนาด ลักษณะ หรือนิสัยของสัตว์ในเขตบำรุงพันธุ์สัตว์เพื่อคัดเลือกให้เป็นสัตว์สงวนพันธุ์ หรือเป็นสัตว์ที่ไม่เหมาะจะใช้ทำพันธุ์ และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกสัตว์สงวนพันธุ์และการเพิกถอนจากการเป็นสัตว์สงวนพันธุ์ (มาตรา 5)

2) หน้าที่และอำนาจของพนักงานงานเจ้าหน้าที่

พนักงานงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง สัตวแพทย์หรือสัตวบาลสังกัดกรมปศุสัตว์ โดยมีบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง และในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องแสดงบัตรประจำตัวเมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องร้องขอ (มาตรา 14) มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

(1) การประกาศคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของสัตว์แจ้งจำนวน ชนิด เพศ และอายุของสัตว์ในประกาศหรือคำสั่งนั้นจะกำหนดให้เจ้าของสัตว์นำสัตว์มาให้สำรวจ วัดขนาด และคัดเลือก ณ สถานที่ภายในเขตบำรุงพันธุ์สัตว์นั้นและภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ก็ได้ โดยให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนันในเขตบำรุงพันธุ์สัตว์ และมีอำนาจคัดเลือกหรือเพิกถอนการเป็นสัตว์สงวน

สัตว์ที่ได้คัดเลือกให้เป็นสัตว์สงวนพันธุ์แล้วนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะประทับตราอักษร “ส” ไว้ที่ตัวสัตว์ หากมีการเพิกถอนจากการเป็นสัตว์สงวนพันธุ์ จะประทับตราอักษร “ถ” เพิ่มที่ตัวสัตว์ (มาตรา 6-มาตรา 7)

(2) เข้าไปในสถานที่หรือที่ดินของบุคคลใดในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกเพื่อสำรวจวัดขนาด คัดเลือก ดอนสัตว์หรือประทับตราที่ตัวสัตว์ แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือที่ดินและเจ้าของสัตว์ทราบก่อน ในการนี้ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือที่ดินและเจ้าของสัตว์อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามควรแก่กรณี (มาตรา 13)

3) บทกำหนดโทษ

โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้มีทั้งโทษจำและโทษปรับ

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509 ตามคำสัมภาษณ์เชิงลึกนิตินิติการ กรมปศุสัตว์ มีความเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่ส่งเสริม พัฒนา และบำรุงพันธุ์สัตว์ เพื่อให้ได้สัตว์ที่มีขนาดโตและลักษณะที่ดีไว้สืบพันธุ์ให้คงอยู่ต่อไป โดยการดำเนินการ กำหนดเขตบำรุงพันธุ์สัตว์ กำหนดชนิดของสัตว์ และกำหนดอายุ เพศ ขนาด ลักษณะ และนิสัย คัดเลือกสัตว์ให้เป็นสัตว์สงวนพันธุ์ รวมทั้งกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้อย่างชัดเจน เป้าหมายสำคัญของกฎหมายนี้ก็คือการ สงวนและคุ้มครองสัตว์พันธุ์ดีด้วยการกำจัดพันธุ์สัตว์ที่เป็นพันธุ์ด้อยแต่ก็กำหนดขั้นตอนที่ค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของลำดับ กฎหมายที่จะออกใช้บังคับ ที่ออกเป็นกฎกระทรวงบ้าง ประกาศกระทรวงบ้าง ส่วนการตีตราเครื่องหมายสัตว์พันธุ์ดี นะครับ หรือสัตว์ที่ให้เพิกถอนนั้นปัจจุบันวิธีการนี้กรมปศุสัตว์จะไม่ค่อยได้ใช้แล้ว กรมปศุสัตว์จะใช้ระบบการตรวจสอบย้อนกลับข้อมูลรหัสตั้งแต่ชื่อพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มาจากไหนฟาร์มไหน มีการตรวจโรคแล้วหรือยังจะเป็นระบบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ที่ค่อนข้างที่จะทันสมัยมากกว่ากฎหมายฉบับนี้ จึงถือว่าเป็นกฎหมายที่ไม่ทันสมัยต่อการบังคับใช้ สำหรับสัตว์พันธุ์พื้นเมืองถือเป็นสัตว์ที่มีเอกลักษณ์เป็นสัตว์ประจำถิ่น ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่จะไม่เห็นถึงความสำคัญ จึงมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผสมพันธุ์ระหว่างพันธุ์สัตว์พันธุ์พื้นเมืองเอง หรือข้ามสายพันธุ์ หรือนำเอาสายพันธุ์ต่างถิ่นมาผสม โดยมุ่งหวังว่าจะทำให้มีความแข็งแรง แข็งแกร่งมากขึ้น หรือเพิ่มจำนวนมากขึ้นเพื่อการบริโภค

จึงเข้าลักษณะของการกลายพันธุ์ทำให้ความเป็นสัตว์พันธุ์พื้นเมืองค่อย ๆ หดไป จึงเป็นปัญหาต่อการคุ้มครองและอนุรักษ์สายพันธุ์เดิมให้คงอยู่ต่อไปได้

2.3 พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. 2533

พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. 2533 หลักการและเหตุผล คือ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. 2533 ไม่ใช่บังคับกับสถานพยาบาลสัตว์ของราชการ องค์การของรัฐ สภากาชาดไทย และสถานพยาบาลสัตว์อื่นซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนด จึงทำให้มีมาตรฐานแตกต่างจากสถานพยาบาลสัตว์ของเอกชน ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการควบคุมสถานพยาบาลสัตว์ทั้งสองประเภทให้มีมาตรฐานเดียวกันสมควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลสัตว์โดยให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขสำหรับสถานพยาบาลสัตว์ที่ได้รับการยกเว้นดังกล่าวด้วย ประกอบกับสมควรกำหนดขั้นตอนในการขออนุญาตจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ให้ต้องเสนอขออนุมัติแผนงานการจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ก่อนขอรับใบอนุญาต และเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการโอนใบอนุญาตและการแสดงความจำนงเพื่อขอประกอบกิจการต่อไปในกรณีที่ได้รับอนุญาตตาย รวมทั้งปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

กฎหมายฉบับนี้มีหลักการในการดูแลรักษาสัตว์ป่วยโดยกำหนดให้มีสถานพยาบาลสัตว์ซึ่งมาตรา 3 หมายความว่า สถานที่รวมตลอดถึงยานพาหนะซึ่งจัดไว้เพื่อการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์ โดยกระทำเป็นปกติธุระไม่ว่าจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่

สัตว์ป่วย หมายความว่า สัตว์ที่จัดให้เข้ารับบริการในสถานพยาบาลสัตว์

ที่พักสัตว์ป่วย หมายความว่า กรง คอก หรือที่สำหรับใช้กักสัตว์ป่วย

เจ้าของสัตว์ หมายความว่า รวมถึงผู้เลี้ยงหรือผู้ครอบครองสัตว์ด้วย

ผู้รับอนุญาต หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ตั้งสถานพยาบาลสัตว์

ผู้ดำเนินการ หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์

ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้อนุญาต หมายความว่า อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายให้เป็นผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

อธิบดี หมายความว่า อธิบดีกรมปศุสัตว์

การจัดตั้งและการดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์

1) สถานพยาบาลสัตว์มี 2 ประเภท คือ

- (1) สถานพยาบาลสัตว์ประเภทที่ไม่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืน
- (2) สถานพยาบาลสัตว์ประเภทที่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืน

ลักษณะของสถานพยาบาลสัตว์และลักษณะการให้บริการของสถานพยาบาลสัตว์แต่ละประเภทตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 6)

2) ห้ามมิให้ผู้ใดจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ใบอนุญาตนั้นจะกำหนดสาขาและชั้นของการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ และจะกำหนดระเบียบที่ผู้รับอนุญาตต้องปฏิบัติไว้ด้วยก็ได้ (มาตรา 7)

3) ผู้ขออนุญาตจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) คุณสมบัติ

- (ก) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (ข) มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(2) ลักษณะต้องห้าม

- (ก) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (ข) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (ค) เป็นโรคตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
- (ง) เป็นบุคคลล้มละลาย

ในกรณีที่ดินบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต ผู้จัดการหรือผู้แทนของที่ดินบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งด้วย

ผู้ใดประสงค์จะจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ ให้เสนอแผนงานการจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด(มาตรา 8)

4) ผู้อนุญาตจะออกใบอนุญาตให้ผู้ขออนุญาตได้ เมื่อปรากฏว่าผู้ขออนุญาต

(1) มีแผนงานการจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ที่ได้รับอนุมัติแล้ว

(2) มีลักษณะของสถานพยาบาลสัตว์และลักษณะการให้บริการของสถานพยาบาลสัตว์เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 6

(3) มีเครื่องมือ เครื่องใช้ ยา และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นประจำสถานพยาบาลสัตว์นั้น อย่างเพียงพอตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(4) มีผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์สำหรับสถานพยาบาลสัตว์ตามสาขาชั้น และจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(5) มีชื่อสถานพยาบาลสัตว์ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา 8)

5) ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นผู้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

ใบอนุญาตนั้นจะกำหนดสาขาและชั้นของการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์และ จะกำหนดระเบียบที่ผู้ดำเนินการต้องปฏิบัติไว้ด้วยก็ได้ (มาตรา 9)

6) ผู้อนุญาตจะออกใบอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์ได้ต่อเมื่อปรากฏว่า ผู้ขออนุญาต

(1) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์

(2) ไม่เป็นผู้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์เป็นจำนวนสองแห่งอยู่แล้ว แต่ในกรณี ที่เป็นผู้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์ประเภทที่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืนอยู่แล้วหนึ่งแห่ง จะอนุญาตให้เป็นผู้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์ประเภทที่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืนอีกไม่ได้ เว้นแต่จะอนุญาตให้เป็นผู้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์ประเภทที่ไม่มีที่พักสัตว์ป่วยไว้ค้างคืน

(3) เป็นผู้ที่สามารถควบคุมดูแลกิจการของสถานพยาบาลสัตว์นั้น ได้โดยใกล้ชิด (มาตรา 10)

7) ผู้รับอนุญาต ผู้ดำเนินการ และผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ในสถานพยาบาลสัตว์ นั้นจะเป็นบุคคลคนเดียวกันก็ได้ (มาตรา 11)

8) การออกใบอนุญาตหรือการไม่ออกใบอนุญาตตามมาตรา 7 หรือมาตรา 9 ให้กระทำ ให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้อนุญาตได้รับคำขอที่มีรายละเอียดถูกต้องและครบถ้วน ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ไม้ออกใบอนุญาต ให้ผู้อนุญาตแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอทราบภายในสิบห้าวัน นับแต่วันไม่อนุญาต (มาตรา 12)

9) ใบอนุญาตตามมาตรา 7 หรือมาตรา 9 ให้มีอายุสามปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาตนั้น ถ้าผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตให้ยื่นคำขอเสียก่อนที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้

ยื่นคำขอและชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตพร้อมกับการยื่นคำขอแล้ว ให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าผู้อนุญาตจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้อนุญาตมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต ให้คืนค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตตามส่วน โดยคำนวณเป็นรายเดือนนับแต่วันที่ที่มีคำสั่งไม่อนุญาตจนถึงวันสิ้นอายุของใบอนุญาตที่ขอต่ออายุในวันแต่ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตและรัฐมนตรีได้มีคำสั่งอนุญาตให้ประกอบกิจการไปพลางก่อนถ้ารัฐมนตรีมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ ให้นับแต่วันที่ที่มีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ เศษของหนึ่งเดือนถ้าถึงสิบห้าวันหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งเดือนถ้าไม่ถึงสิบห้าวันให้ปัดทิ้ง (มาตรา 13)

10) ในกรณีที่ผู้อนุญาตไม่ออกใบอนุญาตตามมาตรา 7 หรือมาตรา 9 หรือไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา 13 ผู้ขอรับใบอนุญาตหรือผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่ออกใบอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้อนุญาตไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต ก่อนที่รัฐมนตรีจะมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคสอง รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ประกอบกิจการไปพลางก่อนได้ เมื่อผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตร้องขอ (มาตรา 14)

11) ในกรณีที่ใบอนุญาตตามมาตรา 7 หรือมาตรา 9 ชำรุดสูญหาย หรือถูกทำลายในสาระสำคัญ ให้ผู้รับอนุญาตแจ้งต่อผู้อนุญาตและยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบการชำรุด สูญหาย หรือถูกทำลายดังกล่าว

การขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 14)

การควบคุมสถานพยาบาลสัตว์

1) ผู้รับอนุญาตต้องแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้ ไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานพยาบาลสัตว์นั้น

- (1) ชื่อสถานพยาบาลสัตว์
- (2) ชื่อและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ประกอบการสัตวแพทย์ในสถานพยาบาลสัตว์
- (3) รายการอัตราค่าบริการพยาบาลและค่าบริการ

ลักษณะและรายละเอียดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา 16)

2) ผู้รับอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตให้ตั้งสถานพยาบาลสัตว์ และใบอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์ ไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานพยาบาลสัตว์นั้น (มาตรา 17)

3) ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการโฆษณาหรือประกาศ หรือยอมให้ผู้อื่นโฆษณาหรือประกาศด้วยประการใด ๆ ซึ่งชื่อ ที่ตั้ง หรือกิจการของสถานพยาบาลสัตว์ คุณวุฒิหรือความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ เพื่อชักชวนให้นำสัตว์ป่วยมารับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลสัตว์ของตน โดยใช้ข้อความเกินความจริง หรือนำจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล (มาตรา 18)

4) ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตเปลี่ยนแปลงการประกอบกิจการของสถานพยาบาลสัตว์ ให้แตกต่างไปจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือดัดแปลงต่อเติมอาคารสถานพยาบาลสัตว์ให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือก่อสร้างอาคารขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในกิจการสถานพยาบาลสัตว์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต (มาตรา 19)

5) การเปลี่ยนชื่อสถานพยาบาลสัตว์และการเปลี่ยนตัวผู้ดำเนินการ จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต (มาตรา 20)

6) การย้ายสถานพยาบาลสัตว์ไปจัดตั้ง ณ ที่อื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต ในกรณีเช่นนี้ให้ดำเนินการเสมือนผู้ขออนุญาตจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ใหม่ (มาตรา 21)

7) ผู้รับอนุญาตผู้ใดประสงค์จะโอนใบอนุญาตให้ตั้งสถานพยาบาลสัตว์ให้แก่บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 8 ให้ผู้รับอนุญาตแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้อนุญาต และให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต

การโอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 21/1)

8) ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตตายและทายาทหรือผู้ที่ได้รับความยินยอมจากทายาทแสดงความจำนงต่อผู้อนุญาตภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้รับอนุญาตตาย เพื่อขอประกอบกิจการที่ผู้ตายได้รับอนุญาตนั้นต่อไป เมื่อผู้อนุญาตตรวจสอบแล้วว่าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 8 ให้ผู้แสดงความจำนงนั้นประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าใบอนุญาตนั้นสิ้นอายุ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าผู้แสดงความจำนงเป็นผู้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ นับแต่วันที่ผู้รับอนุญาตตาย

การแสดงความจริงตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 21/2)

9) ผู้รับอนุญาตผู้ใดประสงค์จะเลิกกิจการสถานพยาบาลสัตว์ ต้องแจ้งเป็นหนังสือและจัดทำรายงานที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับสัตว์ป่วยส่งให้ผู้อนุญาตทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ผู้อนุญาตจะสั่งให้ผู้รับอนุญาตปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนเลิกกิจการก็ได้ (มาตรา 22)

10) ผู้ดำเนินการต้องดูแลมิให้บุคคลซึ่งมิใช่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ในสถานพยาบาลสัตว์ซึ่งตนเป็นผู้ดำเนินการและมีให้มีการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ผิดสาขาหรือชั้นตามที่กำหนดในใบอนุญาตให้ตั้งสถานพยาบาลสัตว์ (มาตรา 23)

11) ผู้ดำเนินการต้องดูแลมิให้มีการรับสัตว์ป่วยไว้ค้างคืนเกินจำนวนที่พักสัตว์ป่วยตามที่กำหนดในใบอนุญาตให้ตั้งสถานพยาบาลสัตว์ เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินซึ่งหากไม่รับไว้อาจเกิดอันตรายแก่สัตว์ป่วย (มาตรา 24)

12) ผู้ดำเนินการต้องดูแลสถานพยาบาลสัตว์ให้สะอาดเรียบร้อย ปลอดภัย และมีลักษณะอันเหมาะสมแก่การใช้เป็นสถานพยาบาลสัตว์ (มาตรา 25)

13) ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ตามสาขาชั้นและจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาอยู่ประจำสถานพยาบาลสัตว์ตลอดเวลาทำการ (มาตรา 26)

14) ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีเครื่องมือ เครื่องใช้ ยา และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับสถานพยาบาลสัตว์ให้เพียงพออยู่เสมอ (มาตรา 27)

15) ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีหลักฐานเกี่ยวกับผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์และสัตว์ป่วยกับเอกสารที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสัตว์ตามที่อธิบดีกำหนด และต้องเก็บรักษาไว้ให้อยู่ในสภาพที่ตรวจสอบได้ไม่น้อยกว่าสองปีนับแต่วันจัดทำ (มาตรา 28)

16) ผู้ดำเนินการมีหน้าที่จัดทำสถิติสัตว์ป่วยจากหลักฐานการบำบัดโรคสัตว์ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด (มาตรา 29)

17) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ในสถานพยาบาลสัตว์ ผู้ดำเนินการต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้น (มาตรา 30)

18) ถ้าผู้ดำเนินการพ้นจากหน้าที่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เกินเจ็ดวัน ผู้ดำเนินการหรือผู้รับอนุญาตต้องมอบหมายให้ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ผู้มีคุณสมบัติตาม

มาตรา 10 ดำเนินการแทน ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้ดำเนินการแทนหรือผู้รับอนุญาตแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ให้ดำเนินการแทน

ผู้ดำเนินการแทนตามวรรคหนึ่ง มีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ดำเนินการ (มาตรา 31)

พนักงานเจ้าหน้าที่

1) ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะ เป็นสถานพยาบาลสัตว์ที่ไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

(2) เข้าไปในสถานพยาบาลสัตว์ในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบและควบคุม ให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(3) มีหนังสือเรียกผู้รับอนุญาต ผู้ดำเนินการ ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ ในสถานพยาบาลสัตว์ หรือเจ้าหน้าที่ของสถานพยาบาลสัตว์ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงหรือให้ส่ง เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์แก่การ ดำเนินคดี

(4) ยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี (มาตรา 32)

2) ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 32 ให้ผู้รับอนุญาต ผู้ดำเนินการ ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ในสถานพยาบาลสัตว์ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง กับสถานพยาบาล สัตว์นั้น อำนวยความสะดวกตามสมควร (มาตรา 33)

3) ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องร้องขอ

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 34)

4) ในการปฏิบัติกิจการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อนุญาตและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็น เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 35)

การปิดสถานพยาบาลสัตว์และการเพิกถอนใบอนุญาต

1) เมื่อปรากฏว่าผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการปฏิบัติกรไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งเป็น หนังสือให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการแล้วแต่กรณี ปฏิบัติการให้ถูกต้องภายในเวลาที่เห็นสมควร แต่ทั้งนี้ไม่เป็นเหตุลบล้างความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 36)

2) ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งปิดสถานพยาบาลสัตว์เป็นการชั่วคราว เมื่อปรากฏว่าผู้รับอนุญาต หรือผู้ดำเนินการ

(1) ไม่ปฏิบัติตามตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีคำสั่งตามมาตรา 36

(2) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือ ประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป หรือ

(3) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

คำสั่งปิดสถานพยาบาลสัตว์ตามวรรคหนึ่งให้มีกำหนดเวลาตามที่ผู้อนุญาตเห็นสมควร แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่แจ้งให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการทราบ แล้วแต่กรณี แต่ผู้อนุญาตจะเพิกถอนคำสั่งปิดสถานพยาบาลสัตว์ก่อนครบกำหนดเวลาก็ได้ เมื่อได้มีการปฏิบัติ ถูกต้องตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 37)

3) ในกรณีที่ได้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา 8 หรือมาตรา 10 แล้วแต่กรณี หรือมีกรณีตามมาตรา 37 (1) (2) หรือ (3) และผู้อนุญาตเห็นว่าเป็นการร้ายแรงอันอาจมีผลกระทบต่อการรักษาพยาบาลสัตว์ ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งเพิกถอน ใบอนุญาตของผู้นั้นได้ (มาตรา 38)

4) ในกรณีที่ผู้อนุญาตมีคำสั่งให้ปิดสถานพยาบาลสัตว์ตามมาตรา 37 หรือให้เพิกถอน ใบอนุญาตตามมาตรา 38 ให้ผู้อนุญาตมีหนังสือแจ้งพร้อมกับส่งคำสั่งไปยังผู้รับอนุญาตหรือ ผู้ดำเนินการ แล้วแต่กรณี

หนังสือแจ้งตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการจัดทำรายงานที่ จะปฏิบัติเกี่ยวกับสัตว์ป่วย ส่งให้ผู้รับอนุญาตทราบโดยเร็ว เพื่อผู้อนุญาตจะสั่งการให้ผู้รับอนุญาตหรือ ผู้ดำเนินการจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับสัตว์ป่วยนั้น

ถ้าไม่พบตัวผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการ หรือผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการไม่ยอมรับ คำสั่งดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดคำสั่งไว้ในที่เปิดเผย ณ สถานพยาบาลสัตว์ และให้ถือว่า ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการนั้นได้รับทราบคำสั่งแล้วตั้งแต่วันที่ได้ปิดคำสั่ง

คำสั่งของผู้อนุญาตตามวรรคหนึ่ง จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือโดยวิธีอื่นใดอีกด้วย ก็ได้ (มาตรา 39)

5) ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการที่ถูกสั่งปิดสถานพยาบาลสัตว์เป็นการชั่วคราว ตามมาตรา 37 หรือที่ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา 38 ประกอบกิจการสถานพยาบาลสัตว์ นับแต่วันที่ทราบคำสั่งให้ปิดสถานพยาบาลสัตว์เป็นการชั่วคราวหรือคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาต แล้วแต่กรณี (มาตรา 40)

6) ผู้ใดถูกเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว จะขอรับใบอนุญาตใหม่อีกไม่ได้จนกว่าจะพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต (มาตรา 41)

7) คำสั่งของผู้อนุญาตที่ได้สั่งตามมาตรา 37 หรือมาตรา 38 ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการแล้วแต่กรณี มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งนั้น (มาตรา 42)

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. 2533 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมายที่จะควบคุมการจัดตั้งและการดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์ มีอำนาจพิจารณาการปิดสถานพยาบาลสัตว์และการเพิกถอนใบอนุญาต ในกรณีที่สถานที่บางแห่งไม่เหมาะสมที่จะตั้งเป็นสถานพยาบาลสัตว์ รวมทั้งกำหนดโทษและอัตราโทษไว้อย่างชัดเจน ซึ่ง สัตว์พันธุ์พื้นเมืองในประเทศไทย มีจำนวนมากหลายสายพันธุ์ ควรค่าแก่การรักษาไว้ให้คงอยู่อย่างมั่นคงและปลอดภัย มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครอง ซึ่งต้องมีการจัดการที่ดีที่ถูกต้อง

2.4 พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 หลักการและเหตุผล คือเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อที่มีอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์และบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2498 ยังไม่เหมาะสมที่จะควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลดีนอกจากนั้นกรมปศุสัตว์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและป้องกันโรคระบาดสัตว์ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 มีสัตวแพทย์เพียงพอปฏิบัติหน้าที่อยู่ทั่วประเทศ กับสามารถผลิตวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าสำหรับสัตว์ได้เองในราคาถูกจึงเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมและเหมาะสมในการควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้มีบทบัญญัติที่เหมาะสมยิ่งขึ้นและกำหนดให้กรมปศุสัตว์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สถานการณ์การระบาดของโรคในประเทศไทยแม้ว่าจะไม่รุนแรงเท่าไคนักรและมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่ควรนิ่งนอนใจเมื่อถูกสุนัข แมว หรือสัตว์เลือดอุ่นชนิดอื่น ๆ กัดหรือข่วน ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยงของตนเองหรือสัตว์จรจัด ต้องรีบทำความสะอาดแผลและปรึกษาแพทย์ ซึ่งโรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคที่เป็นแล้วไม่สามารถรักษาให้หายได้ ผู้ติดเชื้อจะเสียชีวิตทุกราย แต่โรคนี้สามารถป้องกันได้ โดยการร่วมมือและใส่ใจของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องนำสัตว์ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญมากในการควบคุมการระบาดของโรค เพราะมี

พื้นที่ดูแลรับผิดชอบและจำนวนสัตว์ที่คิดเชื่อเป็นจำนวนมาก กรมควบคุมโรค กรมปศุสัตว์ และ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันดำเนินการที่จะทำให้ประเทศไทยปลอดจาก โรคพิษสุนัขบ้า ตามที่องค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การควบคุมโรคระบาดสัตว์ระหว่าง ประเทศ (OIE) ตั้งเป้าหมายเอาไว้

1) หน้าที่ของเจ้าของสัตว์ (มาตรา 5)

เจ้าของสุนัขต้องจัดการให้สุนัขรับการฉีดวัคซีนครั้งแรกเมื่ออายุ 2-4 เดือนและครั้ง ต่อไปตามที่กำหนดในใบรับรองการฉีดวัคซีน ซึ่งเจ้าของต้องไม่ปล่อยสัตว์ออกมาในที่สาธารณะ โดยเฉพาะสัตว์ที่ไม่มีเครื่องหมายประจำตัว จะถูกเจ้าพนักงานท้องถิ่นจับสัตว์กักขัง 5 วัน ถ้าไม่มี ผู้ไปรับจะถูกทำลาย เมื่อสัตว์ถูกสัตว์อื่นที่สงสัยว่าเป็น โรคพิษสุนัขบ้ากัดหรือสัตว์มีอาการของ โรคพิษสุนัขบ้า ให้แจ้งต่อสัตวแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขภายใน 24 ชั่วโมง

2) อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 10)

สัตวแพทย์หรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากสัตวแพทย์ หรือผู้ประกอบการ บำบัด โรคสัตว์ซึ่งเป็นผู้ฉีดวัคซีนต้องมอบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ ซึ่งแสดงว่าสัตว์ควบคุม นั้น ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว และใบรับรองการฉีดวัคซีนให้แก่เจ้าของสัตว์ควบคุม โดยสัตวแพทย์และ ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ ต้องเก็บสำเนาใบรับรองการฉีดวัคซีนและหลักฐานการจ่ายเครื่องหมาย ประจำตัวสัตว์ ตามระเบียบของทางราชการ

สัตวแพทย์มีอำนาจเข้าไปในบ้าน โรงเรือน หรือสถานที่ เพื่อสอบถามจำนวน เพศ พันธุ์ อายุ และสีของสัตว์ควบคุม โดยให้กระทำได้ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก

3) การประกาศกำหนดเขต (มาตรา 17)

อธิบดีมีอำนาจประกาศกำหนดเขตท้องที่ เพื่อป้องกันการเกิดและการแพร่ โรคพิษสุนัขบ้า โดยแจ้งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อแจ้งให้ราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องดำเนินการแล้วแต่กรณี

4) บทกำหนดโทษ

โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้มีทั้งโทษจำและโทษปรับ

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมายที่จะควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ด้วยโรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อที่มีอันตราย ต่อมนุษย์และสัตว์โดยปกติสัตว์เลี้ยงเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยง เพื่อเป็นพาหนะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงในการอื่นใด การจัดการสุขภาพสัตว์เลี้ยง เพื่อให้สัตว์เลี้ยงมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ และปราศจากโรคต่าง ๆ กฎหมายกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และ

อำนาจกำจัดสัตว์จรจัดที่ไม่มีเขวง และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าสัตว์เลี้ยงตามบ้าน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนิตินิกร กรมปศุสัตว์ กล่าวว่ากรมปศุสัตว์มีการบูรณาการร่วมกับท้องถิ่น โดยกำหนดให้ท้องถิ่น สามารถมีอำนาจจับสัตว์กักสัตว์จรจัดร้ายต่าง ๆ ได้ สัตว์ซึ่งเป็น เรื่องของการประสานความร่วมมือตรง

2.5 พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 มีหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้ คือ “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงวิชาชีพการบำบัดโรคสัตว์มาเป็นวิชาชีพการสัตวแพทย์ และพระราชบัญญัติควบคุมการบำบัดโรคสัตว์ พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นกฎหมายควบคุมวิชาชีพการบำบัดโรคสัตว์ มีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับการควบคุมการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ สมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการควบคุมการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์เสียใหม่ โดยให้มีองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ในรูปของสภาวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงานและในขณะเดียวกันก็ให้สาขาวิชาชีพดังกล่าวทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ และควบคุมมิให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลซึ่งไม่มีความรู้อันก่อให้เกิดภัยและความเสียหายแก่ประชาชนซึ่งรู้เท่าไม่ถึงการณ์ที่รับมาบริการจากบุคคลเช่นนั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

กฎหมายฉบับนี้เปลี่ยนแปลงวิชาชีพ การบำบัดโรคสัตว์ มาเป็นวิชาชีพการสัตวแพทย์ ซึ่งคํานิยามมาตรา 4 “วิชาชีพสัตวแพทย์” หมายความว่า วิชาชีพเกี่ยวกับการกระทำใด ๆ ต่อร่างกายสัตว์เพื่อการตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การป้องกันโรค การบำบัดรักษา หรือการกำจัดโรคสัตว์ และการกระทำโดยตรงต่อร่างกายสัตว์ด้วยการฉีดสารหรือการสอดใส่วัตถุใด ๆ เข้าไปในร่างกายสัตว์ เพื่อการตกแต่งหรือการบำรุงร่างกายสัตว์ การตอนหรือการขยายพันธุ์สัตว์ด้วยเทคนิคที่สามารถป้องกันการแพร่โรคทางการสืบพันธุ์ และให้ความหมายรวมถึงโรคติดต่อระหว่างสัตว์และมนุษย์ และการโภชนาภิบาลด้านสุขศาสตร์การอาหารและการปนเปื้อนในอาหารที่มีต้นกำเนิดมาจากสัตว์ และ “ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์จากสัตวแพทย์สภา ดังนั้นการจะได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์จึงต้องขึ้นทะเบียนและใบอนุญาตและต้องปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการสัตวแพทย์ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้จัดตั้งสัตวแพทย์สภาเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 7 มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา 9 สัตวแพทย์สภามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) รับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ (2) ทำคำสั่งตามมาตรา 44 (3) รับรองปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตร อนุมัติบัตร หรือวุฒิปัตรในวิชาชีพการสัตวแพทย์ของ

สถาบันต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการสมัครเป็นสมาชิก (4) รับรองหลักสูตรต่าง ๆ สำหรับการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ ของวิชาชีพการสัตวแพทย์ของสถาบันต่าง ๆ (5) รับรองวิทยฐานะของสถาบันที่ทำการฝึกอบรมใน (4) (6) ออกหนังสืออนุมัติหรือให้วุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์สาขาต่าง ๆ และออกหนังสือแสดงวุฒิอื่นในวิชาชีพการสัตวแพทย์ (7) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสัตวแพทย์สภา

หมวด 5 การควบคุมการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ มาตรา 29 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้มีสิทธิประกอบวิชาชีพดังกล่าวโดยมิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตจากสัตวแพทย์สภา เว้นแต่ในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) การประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ที่กระทำต่อสัตว์ของตนเอง ยกเว้นกรณีเป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์โดยมีขนาด ชนิด และจำนวนสัตว์ตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (2) การรักษาพยาบาลสัตว์โดยไม่รับสินจ้างรางวัล และการกระทำดังกล่าวต้องมีใช่เป็นการกระทำทางศัลยกรรมการใช้รังสีการฝังเข็มเพื่อบำบัดโรคหรือระงับความรู้สึกหรือให้ยาควบคุมพิเศษวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาทหรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้วแต่กรณี (3) นักเรียน นักศึกษา หรือผู้รับการฝึกอบรมซึ่งทำการฝึกหัดหรือฝึกอบรมในความควบคุมของสถาบันการศึกษาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ของรัฐ หรือที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้จัดตั้งสถาบันการศึกษาหรือสถาบันทางสัตวแพทย์อื่นที่สัตวแพทย์สภารับรอง ทั้งนี้ภายใต้ความควบคุมของเจ้าหน้าที่ผู้ฝึกหัดหรือผู้ให้การฝึกอบรมซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ (4) ข้าราชการพนักงาน ลูกจ้าง หรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด หรือสภากาชาดไทยซึ่งทำการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ตามอำนาจหน้าที่หรือตามที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานดังกล่าวมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร (5) บุคคลซึ่งกระทรวง ทบวง กรม เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด หรือสภากาชาดไทย มอบหมายให้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ ทั้งนี้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด (6) การประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ของที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญของทางราชการหรือผู้สอนในสถาบันการศึกษาหรือสถาบันทางสัตวแพทย์อื่นที่สัตวแพทย์สภารับรองซึ่งมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ของต่างประเทศ ทั้งนี้โดยอนุมัติของคณะกรรมการและหากฝ่าฝืนมาตรา 54 กำหนดโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ที่ประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ต้องรักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการสัตวแพทย์ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสัตวแพทย์สภา ตามมาตรา 36 ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ต้องรักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการสัตวแพทย์ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสัตวแพทย์สภา

ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมืองที่การวิจัยจะได้จัดทำขึ้นมานั้นกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมืองโดยให้ผู้แทนจากสภาการสัตวแพทย์เป็นกรรมการด้วยนั้นเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 จึงน่าจะมีความเหมาะสม

2.6 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีหลักการและเหตุผล คือ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดูการขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือใช้ในการแสดง ดังนั้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การตรากฎหมายฉบับนี้เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณ และเจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดูการขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือใช้ในการแสดง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีสาระสำคัญของบทบัญญัติ ดังนี้

นิยามศัพท์ (มาตรา 3)

สัตว์ หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

การทารุณกรรม หมายความว่า การกระทำหรือควมเห็นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรือ

อาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์พิการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบภารกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ

การจัดสวัสดิภาพสัตว์ หมายความว่า การเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ

เจ้าของสัตว์ หมายความว่า เจ้าของกรรมสิทธิ์ และให้หมายความรวมถึงผู้ครอบครองสัตว์ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแล ไม่ว่าจะได้รับมอบหมายจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ดูแลด้วย

องค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ หมายความว่า คณะบุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้

สถานสงเคราะห์สัตว์ หมายความว่า สถานที่สำหรับใช้เลี้ยงสัตว์ หรือสถานที่สำหรับใช้ในการให้ความช่วยเหลือหรืออภิบาลสัตว์ที่ถูกทอดทิ้ง สัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือสัตว์ที่ถูกกระทำการทารุณกรรม

ตามคำนิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” กว้างมากครอบคลุมสัตว์ทุกประเภทที่เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีเจ้าของหรือไม่มีเจ้าของ เช่นสุนัขจรจัด ช้างถนนก็อยู่ในความหมายนี้ซึ่งน่าจะหมายถึงสัตว์พันธุ์พื้นเมืองได้

1) คณะกรรมการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อธิบดีกรมการศาสนา อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ อธิบดีกรมอนามัย อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินเจ็ดคน เป็นกรรมการอธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนออนโยบาย แผน มาตรการ และแนวทางที่สร้างความตระหนักในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ต่อรัฐมนตรี

(2) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์

(3) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกประกาศตามพระราชบัญญัตินี้

(4) กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(5) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย (มาตรา 8)

2) องค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์

(1) คณะบุคคลหรือนิติบุคคลใดมีวัตถุประสงค์หรือดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์ และไม่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือแสวงหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ต่อนายทะเบียน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอขึ้นทะเบียน ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด (มาตรา 11)

(2) องค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์อาจได้รับการสนับสนุนจากกรมปศุสัตว์หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในการดำเนินกิจกรรม ดังต่อไปนี้

(2.1) การจัดเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(2.2) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์

(2.3) การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการป้องกันการทารุณกรรม หรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์

(2.4) การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์

(2.5) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์ (มาตรา 12)

(3) ในกรณีที่ปรากฏว่าองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ใดดำเนินกิจกรรมโดยฝ่าฝืนกฎหมายหรือดำเนินการในทางการเมืองหรือแสวงหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันหรือกระทำการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือและกำหนดระยะเวลาให้ระงับการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว หากองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนการขึ้นทะเบียนขององค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์นั้นได้ (มาตรา 13)

3) สถานสงเคราะห์สัตว์

(1) เพื่อสนับสนุนการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ผู้ซึ่งจัดตั้งสถานสงเคราะห์สัตว์ที่ดำเนินกิจกรรมในลักษณะที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือไม่แสวงหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเป็นสถานสงเคราะห์สัตว์ต่อนายทะเบียน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอขึ้นทะเบียน ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด (มาตรา 14)

(2) ผู้ซึ่งจัดตั้งสถานสงเคราะห์สัตว์ที่ได้ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 14 แล้ว อาจได้รับการสนับสนุนจากกรมปศุสัตว์หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ในเรื่องดังต่อไปนี้

(2.1) ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์

(2.2) การควบคุมปริมาณสัตว์และการป้องกันโรคระบาดสัตว์ภายในสถานสงเคราะห์สัตว์

(2.3) การอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมหรือการจัดสวัสดิภาพสัตว์ (มาตรา 15)

(3) ในกรณีที่ปรากฏว่าสถานสงเคราะห์สัตว์ที่ได้ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 14 ดำเนินกิจกรรมในลักษณะทางการเมืองหรือแสวงหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์หรือไม่จัดสวัสดิภาพสัตว์ให้เหมาะสม ให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือและกำหนดระยะเวลาให้สถานสงเคราะห์สัตว์ปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม หากสถานสงเคราะห์สัตว์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนการขึ้นทะเบียนของสถานสงเคราะห์สัตว์นั้นได้ (มาตรา 16)

4) การอุทธรณ์

(1) ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับขึ้นทะเบียนตามมาตรา 11 หรือมาตรา 14 ผู้ได้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่ง (มาตรา 17)

(2) ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งเพิกถอนการขึ้นทะเบียนตามมาตรา 13 หรือมาตรา 16 ผู้ได้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่ง

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุทุเลาการบังคับตามคำสั่ง เว้นแต่ผู้อุทธรณ์จะร้องขอและคณะกรรมการเห็นสมควรให้มีการทุเลาการบังคับตามคำสั่งนั้นไว้ชั่วคราว (มาตรา 18)

(3) ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา 17 และมาตรา 18 ให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์

คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ในการอุทธรณ์ และในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (มาตรา 19)

5) การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์

(1) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา 20)

(2) การกระทำความผิดต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20

(2.1) การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร

(2.2) การฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่าย

เนื้อสัตว์

(2.3) การฆ่าสัตว์เพื่อควบคุมโรคระบาดตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

(2.4) การฆ่าสัตว์ในกรณีที่สัตว์แพทย์เห็นว่าสัตว์ป่วย พิการ หรือบาดเจ็บและ

ไม่สามารถเยียวยาหรือรักษาให้มีชีวิตอยู่รอดได้โดยปราศจากความทุกข์ทรมาน

(2.5) การฆ่าสัตว์ตามพิธีกรรมหรือความเชื่อทางศาสนา

(2.6) การฆ่าสัตว์ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน

(2.7) การกระทำใด ๆ ต่อร่างกายสัตว์ซึ่งเข้าลักษณะของการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์โดยผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์หรือผู้ซึ่งได้รับยกเว้นให้กระทำได้โดยไม่ต้องขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์จากสัตวแพทย์สภาตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์

(2.8) การตัด หู หาง ขน เขา หรืองา โดยมีเหตุอันสมควรและไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์หรือการดำรงชีวิตของสัตว์

(2.9) การจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่น

(2.10) การกระทำอื่นใดที่มีกฎหมายกำหนดให้สามารถกระทำได้เป็นการเฉพาะ

(2.11) การกระทำอื่นใดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของ

คณะกรรมการ (มาตรา 21)

6) การจัดสวัสดิภาพสัตว์

(1) เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดการออกประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุของสัตว์ (มาตรา 22)

(2) ห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตน โดยไม่มีเหตุอันสมควรการกระทำตามวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองให้แก่ผู้ซึ่งประสงค์จะนำสัตว์ไปดูแลแทน (มาตรา 23)

(3) การขนส่งสัตว์ หรือการนำสัตว์ไปใช้งานหรือใช้ในการแสดง เจ้าของสัตว์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้เหมาะสม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดการออกประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุของสัตว์ (มาตรา 24)

7) พนักงานเจ้าหน้าที่

(1) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1.1) มีหนังสือเรียกเจ้าของสัตว์ ผู้แทนองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ ผู้ดูแลสถานสงเคราะห์สัตว์ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(1.2) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ เพื่อดำเนินการตรวจสอบ เมื่อได้รับแจ้งหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้

(1.3) สั่งให้หยุดซึ่งยานพาหนะเพื่อดำเนินการตรวจสอบ เมื่อได้รับแจ้งหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้

(1.4) ยึดหรืออายัดสัตว์หรือซากของสัตว์ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าถูกฆ่าหรือถูกทารุณกรรม รวมทั้งเอกสาร หลักฐาน ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี

(1.5) นำสัตว์ที่ถูกทารุณกรรมไปตรวจรักษาหรือช่วยเหลือสัตว์ที่ตกอยู่ในภยันตราย ในกรณีที่ปรากฏว่าสัตว์นั้นไม่มีผู้ใดให้การรักษาหรือช่วยเหลือ

การเข้าไปในสถานที่ตาม (2) เพื่อทำการตรวจค้นต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ จะมีการยกย้าย ชุกซ่อน หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้ดำเนินการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น (มาตรา 25)

(2) ในกรณีที่พบสัตว์ถูกปล่อย ละทิ้ง หรือไม่มีเจ้าของ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสม (มาตรา 26)

(3) ในกรณีที่พบสัตว์ตกอยู่ในสภาพที่ทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บสาหัสและสัตวแพทย์เห็นว่าการให้สัตว์มีชีวิตอยู่ต่อไปจะได้รับความทุกข์ทรมานจนเกินสมควรให้

พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ฆ่าสัตว์นั้น ได้การฆ่าสัตว์ตามวรรคหนึ่ง จะต้องดำเนินการโดยสัตวแพทย์ และในกรณีที่สัตว์นั้นมีเจ้าของต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของสัตว์ (มาตรา 27)

(4) ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 25 ให้เจ้าของสัตว์หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร (มาตรา 28)

(5) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของสัตว์หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา 29)

(6) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 30)

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นกฎหมายที่จะคุ้มครองสัตว์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ที่มีเจ้าของหรือไม่มีเจ้าของ เพื่อไม่ให้สัตว์เหล่านั้นถูกระทำทารุณกรรม และกำหนดให้ผู้ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติอย่างเหมาะสม นอกจากนี้พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดความผิดเกี่ยวกับการทารุณกรรมต่อสัตว์ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในประเทศไทยมีสัตว์พันธุ์พื้นเมืองไทยที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้มักจะนำมาใช้ประโยชน์เชิงนันทนาการ แม้กระทั่งการมีการใช้แรงงานเพื่อประโยชน์ของผู้เลี้ยงเอง

2.7 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 หลักการและเหตุผล คือเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สมควรปรับปรุงบทบัญญัติบางประการให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้การป้องกันและควบคุมโรคระบาดที่เกิดกับสัตว์ และการทำงานของสัตวแพทย์ สारวัตร และพนักงานเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษและอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สัตว์เลี้ยงของไทยถือเป็นการสร้างรายได้แก่เกษตรกรไทยแต่ก็มักจะเผชิญกับปัญหาการเกิดโรคระบาดสัตว์ที่ส่งผลกระทบต่อการบริโภค ทำให้สัตว์ที่เลี้ยงในเชิงพาณิชย์ไม่สามารถจำหน่ายได้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจึงต้องทำการควบคุมโรคระบาดสัตว์เพื่อหยุดยั้งโรค และมีกฎหมายเฉพาะควบคุม คือ พระราชบัญญัติโรคระบาด พ.ศ. 2499 และมีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ยกเลิกฉบับปี พ.ศ. 2499 เป็นพระราชบัญญัติโรคระบาด พ.ศ. 2558 โดยมีหลักการและเหตุผลคือ “ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน”

กฎหมายฉบับนี้ได้ให้คำนิยามในมาตรา 4 คำว่า สัตว์ หมายความว่า

(1) ช้าง ม้า โค กระบือ ลา ล่อ แพะ แกะ สุกร สุนัข แมว กระจง ลิง ชะนี และ ให้ หมายความว่ารวมถึงน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์ และเอ็มบริโอ (ตัวอ่อนของสัตว์ที่ยังไม่เจริญเติบโต จนถึงขั้นที่มีอวัยวะครบบริบูรณ์) ของสัตว์เหล่านี้ด้วย

(2) สัตว์ปีก จำพวกนก ไก่ เป็ด ห่าน และให้หมายความว่ารวมถึงไข่สำหรับใช้ ทำพันธุ์ ด้วย และ

(3) สัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากความหมายของคำว่า สัตว์ แม้จะไม่มีกรแยกประเภทว่าเป็นสัตว์เลี้ยง หรือสัตว์พันธุ์พื้นเมือง แต่สัตว์บางประเภทก็เป็นสัตว์พันธุ์พื้นเมือง เช่น ช้างและเมื่อเกิดโรคระบาดสัตว์ขึ้นมา

1) การประกาศเขตโรคระบาดและเขตปลอดโรคระบาด

ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจประกาศกำหนดเขตโรคระบาด หรือเขตเฝ้าระวังโรคระบาด (มาตรา 21) และ รัฐมนตรีมีอำนาจ ประกาศ เขตปลอดโรคระบาด เขตควบคุมโรคระบาดและ เขตกักกันโรคระบาด (มาตรา 17)

ในท้องที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็นเขตปลอดโรคระบาดตามหมวด 2 หรือ ในท้องที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็นเขตโรคระบาด เขตสงสัยว่ามีโรคระบาด หรือเขตโรคระบาดชั่วคราว ตามหมวด 3 ถ้ามีสัตว์ป่วยหรือตายโดยรู้ว่าเป็นโรคระบาด หรือมีสัตว์ป่วยหรือตายโดยปัจจุบัน อันไม่อาจคิดเห็นได้ว่าป่วยหรือตายโดยเหตุใด หรือในหมู่บ้านเดียวกัน หรือในบริเวณใกล้เคียงกัน มีสัตว์ตั้งแต่สองตัวขึ้นไปป่วยหรือตาย มีอาการคล้ายคลึงกันในระยะเวลาห่างกันไม่เกินเจ็ดวัน ให้เจ้าของแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่สารวัตร หรือสัตวแพทย์ท้องที่ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลา ที่สัตว์ป่วยหรือตาย (มาตรา 8)

2) หลักเกณฑ์การประกาศโรคระบาด

(1) ภายในเขตปลอดโรคระบาด ถ้าปรากฏว่ามีโรคระบาดหรือมีเหตุ อันควรสงสัยว่ามีโรคระบาด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือสัตวแพทย์จะประกาศเขตโรคระบาด เขต สงสัยว่ามีโรคระบาดหรือเขตโรคระบาดชั่วคราว แล้วแต่กรณี ตามหมวด 3 ก็ได้ (มาตรา 14)

(2) ในเขตท้องที่จังหวัดใด มี หรือสงสัยว่ามีโรคระบาดให้ผู้ว่าราชการ จังหวัดนั้น มีอำนาจประกาศกำหนดเขตท้องที่จังหวัดนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน เป็นเขตโรค ระบาด หรือเขต สงสัยว่ามีโรคระบาด แล้วแต่กรณี ประกาศนี้ให้ระบุชนิดของสัตว์และโรคระบาด ไว้ด้วย และให้ ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ บ้านกำนัน บ้านผู้ใหญ่บ้าน และที่ ชุมชนชุมชนภายในเขตนั้น (มาตรา 15)

(3) ในกรณีที่สัตวแพทย์เห็นว่า โรคระบาดที่ตรวจพบในท้องที่ของตน หรือท้องที่อื่น ที่ติดต่อกับท้องที่ของตนจะระบาดออกไป ให้สัตวแพทย์มีอำนาจประกาศเป็น หนังสือกำหนดเขต โรคระบาดชั่วคราว มีรัศมีไม่เกินห้ากิโลเมตรจากที่ที่ตรวจพบโรคระบาดนั้น ประกาศนี้ให้ระบุนชนิด ของสัตว์และโรคระบาดไว้ด้วย และให้ปิดไว้ ณ บ้านกำนัน บ้านผู้ใหญ่บ้าน และที่ชุมนุมชนภายใน เขตนั้น และให้ใช้บังคับได้สามสิบวันนับแต่วันประกาศ (มาตรา 16)

(4) เมื่อได้มีประกาศกำหนดเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรค ระบาดตาม มาตรา 15 หรือประกาศกำหนดเขตโรคระบาดชั่วคราวตามมาตรา 16 แล้ว ห้ามมิให้ ผู้ใดเคลื่อนย้าย สัตว์ หรือซากสัตว์ภายในเขตนั้น หรือเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์ เข้าในหรือออก นอกเขตนั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากสัตวแพทย์ (มาตรา 17)

(5) ภายในเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดตามมาตรา 15 หรือเขต โรคระบาดชั่วคราวตามมาตรา 16 ให้สัตวแพทย์มีอำนาจตามมาตรา 10 และให้มีอำนาจ ดังต่อไปนี้ อีกด้วย คือ (1) ออกประกาศหรือสั่งเป็นหนังสือให้บรรดาเจ้าของแจ้งจำนวนสัตว์บางชนิด และถ้า เห็นสมควรจะให้นำสัตว์นั้นมาให้ได้รับการตรวจ หรือป้องกันโรคระบาด ก็ได้ (2) สั่งให้เจ้าของ สัตว์ที่ได้ผ่านการตรวจ หรือป้องกันโรคระบาดแล้วนำสัตว์นั้น มาประทับเครื่องหมายที่ตัวสัตว์ หรือ (3) สั่งกักยานพาหนะที่บรรทุกสัตว์หรือซากสัตว์เพื่อตรวจโรคระบาด และถ้า เห็นสมควรจะ สั่งกักสัตว์หรือซากสัตว์นั้นเพื่อคุมไว้สังเกตตามความจำเป็นก็ได้ (มาตรา 18)

(6) ภายในเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดตามมาตรา 15 หรือเขต โรคระบาดชั่วคราวตามมาตรา 16 ถ้ามีสัตว์ป่วยหรือตาย ให้เจ้าของแจ้งต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ สาธารวัตร หรือสัตวแพทย์ ภายในเวลาสิบสองชั่วโมงนับแต่เวลาที่สัตว์ป่วยหรือตาย และ ให้นำความ ในมาตรา 8 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 19)

(7) ในเขตท้องที่จังหวัดใด ซึ่งได้ประกาศเป็นเขตโรคระบาดหรือเขต สงสัยว่า มีโรคระบาด ถ้าปรากฏว่าโรคระบาดนั้นได้สงบลงหรือปรากฏว่าไม่มีโรคระบาดโดยเด็ดขาด แล้วแต่กรณี ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตอนประกาศเช่นนั้นเสีย (มาตรา 20)

3) การดำเนินการเมื่อเกิดโรคระบาดสัตว์

มาตรา 21- มาตรา 23 กำหนดการดำเนินการ ดังนี้

(1) ในท้องที่จังหวัดใดมีหรือสงสัยว่ามีโรคระบาด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจ ประกาศกำหนดท้องที่จังหวัดนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นเขตโรคระบาด หรือเขตเฝ้าระวังโรคระบาด แล้วแต่กรณีและให้ระบุนชนิดของสัตว์และโรคระบาด รวมทั้งสัตว์และซากสัตว์ที่ห้ามเคลื่อนย้ายไว้ ในประกาศด้วย โดยให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ศาลาว่าการเมืองพัทยา สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล

สำนักงานเทศบาล ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ชุมนุมชนภายในท้องถิ่น และที่ทำการองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง (มาตรา 21)

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ตามที่กำหนดในประกาศดังกล่าว เข้า ออก ผ่าน หรือภายในเขตนั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากสัตวแพทย์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบประจำเขตนั้นทุกครั้งที่มีการเคลื่อนย้าย (มาตรา 22)

(3) ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งยกเลิกประกาศเขตโรคระบาดชั่วคราว หรือเขตเฝ้าระวังโรคระบาด (มาตรา 23)

(4) ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์หรือเอ็มบริโอของช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ กวาง สุกร หมูป่า หรือสัตว์ชนิดอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หรือมีพ่อพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าวเพื่อให้บริการผสมพันธุ์แก่สัตว์ของบุคคลอื่นโดยวิธีธรรมชาติต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา 25)

4) ประเภทสัตว์ที่ถูกควบคุม

สัตว์ที่ถูกควบคุมตามมาตรา 24 คือ ช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ กวาง สุกร หมูป่า สุนัข แมว นก ไก่ เป็ด ห่าน รวมถึงไข่สำหรับใช้ทำพันธุ์รวมถึงซากสัตว์ของ และ สัตว์หรือซากสัตว์ชนิดอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และกฎหมายกำหนดให้ผู้ทำการค้าหรือหากำไรในลักษณะคนกลางซึ่งสัตว์หรือซากสัตว์เหล่านั้นนั้นต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

5) มาตรการที่นำมาใช้ควบคุม

(1) ผู้ใดทำการค้าหรือหากำไรในลักษณะคนกลางซึ่งสัตว์หรือซากสัตว์ ต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 24)

(2) ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์หรือเอ็มบริโอของช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ กวาง สุกร หมูป่า หรือสัตว์ชนิดอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หรือมีพ่อพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าวเพื่อให้บริการผสมพันธุ์แก่สัตว์ของบุคคลอื่นโดยวิธีธรรมชาติต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา 25)

(3) ใบอนุญาตมีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต (มาตรา 26)

(4) ในกรณีที่สัตว์ป่วยตามวรรคก่อน ให้เจ้าของควบคุมสัตว์ป่วยทั้งหมดไว้ภายในบริเวณที่สัตว์อยู่ และห้ามมิให้เจ้าของหรือบุคคลอื่นใดเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยไปจากบริเวณนั้น ในกรณีที่สัตว์ตายตามวรรคก่อน ให้เจ้าของควบคุมซากสัตว์นั้นให้คงอยู่ ณ ที่ที่สัตว์นั้นตาย และห้ามมิให้เจ้าของหรือบุคคลอื่นใดเคลื่อนย้าย ซ้ำแหละ หรือกระทำอย่างใดแก่ซากสัตว์นั้น ถ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ไม่อาจมาตรวจซากสัตว์นั้นภายในเวลาสี่สิบแปด

ชั่วโมงนับแต่ เวลาที่สัตว์นั้นตาย ให้เจ้าของฝังซากสัตว์นั้นไว้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่าห้าสิบ เซนติเมตร สำหรับ ซากสัตว์ใหญ่ให้พูนดินกลบหลุมเหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่าห้าสิบเซนติเมตร อีกด้วย (มาตรา 8)

(5) ในกรณีที่สัตว์ป่วยตามวรรคก่อน ให้เจ้าของควบคุมสัตว์ป่วยทั้งหมดไว้ภายใน บริเวณที่สัตว์อยู่ และห้ามมิให้เจ้าของหรือบุคคลอื่นใดเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยไปจากบริเวณนั้น ในกรณีที่สัตว์ตายตามวรรคก่อน ให้เจ้าของควบคุมซากสัตว์นั้นให้คงอยู่ ณ ที่ที่สัตว์นั้นตาย และ ห้ามมิให้เจ้าของหรือบุคคลอื่นใดเคลื่อนย้าย ซ้ำแหละ หรือกระทำการใดๆแก่ซากสัตว์นั้น ถ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ไม่อาจมาตรวจซากสัตว์นั้นภายในเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่ เวลาที่สัตว์นั้นตาย ให้เจ้าของฝังซากสัตว์นั้นไว้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่าห้าสิบเซนติเมตร สำหรับ ซากสัตว์ใหญ่ให้พูนดินกลบหลุมเหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่าห้าสิบเซนติเมตรอีกด้วย (มาตรา 8)

(6) การจัดการสัตว์ป่วยหรือตายโดยโรคระบาด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือสัตวแพทย์ในได้มีการแจ้งตามมาตรา 8 หรือมีเหตุอันควร สงสัยว่ามีสัตว์ป่วยหรือตายโดยโรคระบาด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือสัตวแพทย์มีอำนาจออกคำสั่ง เป็นหนังสือให้เจ้าของจัดการดังต่อไปนี้ (มาตรา 9)

(1) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยไว้ภายในเขตและตาม วิธีการ ที่กำหนดให้

(2) ให้ฝัง หรือเผาซากสัตว์นั้น ณ ที่ที่กำหนดให้ ถ้าการฝังหรือเผาไม่อาจทำได้ ให้สังทำลายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร หรือ (3) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ที่อยู่ร่วมฝูง หรือ เคยอยู่ร่วมฝูงกับสัตว์ที่ป่วย หรือ สงสัยว่าป่วยหรือตายไว้ภายในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้

(7) การจัดการสัตว์ป่วยหรือตายโดยโรคระบาดเป็นอำนาจของสัตวแพทย์ ตามมาตรา 10 เมื่อได้มีการแจ้งตามมาตรา 8 หรือตรวจพบ หรือมีเหตุอันควรสงสัย ว่าสัตว์ป่วยหรือ ตายโดยโรคระบาด ให้สัตวแพทย์มีอำนาจเข้าตรวจสัตว์หรือซากสัตว์นั้น และให้มีอำนาจออกคำสั่ง เป็นหนังสือให้เจ้าของจัดการดังต่อไปนี้

(1) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยไว้ภายในเขต และตาม วิธีการที่กำหนดให้ หรือให้ได้รับการรักษาตามที่เห็นสมควร

(2) ให้ฝัง หรือเผาซากสัตว์นั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ณ ที่ที่กำหนดให้ ถ้าการฝังหรือเผาไม่อาจทำได้ ก็ให้ทำลายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร

(3) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ที่อยู่ร่วมฝูง หรือเคยอยู่ร่วมฝูงกับสัตว์ที่ป่วย หรือ สงสัยว่าป่วย หรือตาย ไว้ภายในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือให้ได้รับการป้องกัน โรคระบาดตามที่เห็นสมควร

(4) ให้ทำลายสัตว์ที่เป็น โรคระบาด หรือสัตว์ หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของ โรคระบาด ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมนตรี ในกรณีนี้ให้เจ้าของได้รับค่าชดใช้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของราคาสัตว์ซึ่งอาจขายได้ในตลาดท้องถิ่นก่อนเกิด โรคระบาด เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าของได้จงใจกระทำความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

(5) ให้กำจัดเชื้อ โรคที่อาหารสัตว์ หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของ โรคระบาด ตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือ

(6) ให้ทำความสะอาด และทำลายเชื้อ โรคระบาด หรือพาหะของโรคระบาด ในที่ดิน อาคาร ยานพาหนะ หรือสิ่งของ ตามวิธีการที่กำหนดให้

6) การนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร

สุนัข แมว กระจง ตาย ลิง ชะนี รวมถึงน้ำเชื้อสำหรับผสม พันธุ์สัตว์เหล่านี้ และสัตว์ปีก จำพวก นก ไก่ เป็ด ห่าน รวมถึงไข่สำหรับใช้ทำพันธุ์ ให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเฉพาะการนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร หรือการอย่างอื่น ตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา (มาตรา 6)

7) การป้องกันมิให้เกิดโรคระบาด

เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดโรคระบาดสำหรับสัตว์ ชนิดใดในท้องที่ใด ก็ให้มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดท้องที่นั้นทั้งหมด หรือแต่ บางส่วนเป็นเขตปลอด โรคระบาด ประกาศนี้ให้ระบุชนิดของสัตว์และ โรคระบาดไว้ด้วย (มาตรา 11)

เมื่อได้ประกาศเขตปลอดโรคระบาดตามมาตรา 11 แล้วห้ามมิให้ ผู้ใดเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์เข้าไป หรือผ่านเขตนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือสัตวแพทย์ ซึ่งอธิบดีมอบหมาย (มาตรา 12)

8) หน้าที่ของเจ้าของสัตว์

(1) ภายในเขตปลอดโรคระบาด ให้เจ้าของสัตว์มีหน้าที่ปฏิบัติตาม มาตรา 8 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่และสารวัตรมีอำนาจตามมาตรา 9 และให้สัตวแพทย์มีอำนาจตาม มาตรา 10 และมาตรา 18 (มาตรา 13)

(2) ห้ามมิให้บุคคลใดทำการค้า ช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร หรือสัตว์ชนิดอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ห้ามมิให้บุคคลใดทำการค้า ช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร หรือสัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือทำการค้าซากสัตว์ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา 21)

ห้ามมิให้บุคคลใดขาย จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน หรือมิไว้ เพื่อขายซึ่งน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์หรือเอ็มบริโอของม้า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร หรือสัตว์ ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 21 ทวิ)

ใบอนุญาตตามมาตรา 21 หรือมาตรา 21 ทวิ ให้ใช้ได้จนถึง วันสิ้นปีปฏิทินแห่งปีที่ออก (มาตรา 22)

ผู้ทำการค้าสัตว์หรือซากสัตว์ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน ใบอนุญาต (มาตรา 23)

ในกรณีที่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 21 หรือมาตรา 21 ทวิ ฝ่าฝืน ต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตให้สัตว์แพทย์มีอำนาจยึด ใบอนุญาตของผู้นั้นไว้เพื่อเสนอนายทะเบียน ถ้านายทะเบียนเห็นสมควรจะสั่งพักใช้หรือเพิกถอน ใบอนุญาตนั้นเสียก็ได้ ผู้ถูกยึด พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี หรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ถูกยึด พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตแล้วแต่กรณี คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นที่สุด (มาตรา 24)

9) บทกำหนดโทษ

โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้มีทั้งโทษจำและโทษปรับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นิตกร กรมปศุสัตว์ ให้ความเห็นว่าพระราชบัญญัติโรคระบาด พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายที่มุ่งจะป้องกัน และควบคุม โรคระบาดมิให้มีการแพร่กระจายโดยการกำหนดประเภทสัตว์ที่ควบคุม การประกาศเขตควบคุมโรคระบาดและเขตปลอดโรคระบาด รวมทั้งขั้นตอนดำเนินการเมื่อเกิดโรคระบาดสัตว์ไว้อย่างชัดเจน ที่สำคัญคือกำหนดหน้าที่ผู้เลี้ยง ผู้จำหน่ายสัตว์ และซากสัตว์รวมทั้งกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้อย่างชัดเจน โรคระบาดสัตว์หากเกิดขึ้นแล้วย่อมมีความรุนแรงที่นอกจากจะทำให้สัตว์ป่วยและตายเป็นจำนวนมากแล้วยังอาจกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้จึงต้องมีกฎหมายควบคุม หากพิจารณาถึงสัตว์พันธุ์พื้นเมืองที่เป็นสัตว์อยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงมาคั้งนั้นเมื่อเกิดโรคระบาดสัตว์สัตว์พันธุ์พื้นเมืองก็ย่อมจะมีโอกาสติดโรคได้ กฎหมายฉบับนี้จึงครอบคลุม ไปถึงสัตว์พันธุ์พื้นเมืองด้วย

2.8 พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558 หลักการและเหตุผล คือเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและวิทยาการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์และการเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวในด้านการค้าและอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหารสัตว์ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์และคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ โดยเฉพาะการเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการออกใบรับรองระบบการประกันคุณภาพอาหารสัตว์และใบรับรองอื่นที่เกี่ยวข้องกับอาหารสัตว์ การเลิกกิจการและการโอนกิจการ รวมทั้งปรับปรุงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาต การขึ้นทะเบียนและการโฆษณาอาหารสัตว์ บทกำหนดโทษ และอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ปัจจุบันผู้เลี้ยงสัตว์จำนวนมากที่นิยมใช้อาหารสัตว์ซึ่งมีส่วนผสมของสารเร่งการเจริญเติบโตหรือสารเร่งเนื้อแดง และสารดังกล่าวบางชนิดเป็นสาเหตุให้เกิดอันตรายแก่สัตว์หรือมนุษย์ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากสัตว์ได้ การนำเข้าอาหารสัตว์ตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 มาตรา 14 ที่ระบุห้ามมิให้ผู้ใดผลิต หรือนำเข้าเพื่อขายซึ่งอาหารสัตว์ เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตผลิตอาหารสัตว์หรือใบอนุญาตนำเข้าซึ่งอาหารสัตว์จากผู้อนุญาต โดยเจตนาารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้มีขึ้นเพื่อควบคุมอาหารสัตว์ที่ใช้เลี้ยงสัตว์ และเพื่อไม่ให้เกิดโรคระบาด จึงต้องใช้วิธีการควบคุมการนำเข้าเพื่อจำหน่ายต้องขอใบอนุญาต

กฎหมายฉบับนี้ ได้ให้คำนิยามในมาตรา 4 คำว่าอาหารสัตว์ หมายความว่า

(1) วัตถุที่มุ่งหมายเพื่อใช้หรือใช้เลี้ยงสัตว์ โดยการให้กิน ดื่ม เลี้ยง หรือนำเข้าสู่ร่างกายสัตว์โดยวิธีการใด ๆ หรือ

(2) วัตถุที่มุ่งหมายเพื่อใช้หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหารสัตว์

1) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมปศุสัตว์ เป็นรองประธานกรรมการ อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมศุลกากร เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนห้าคนเป็นกรรมการ ในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้แทนสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร

ตามกฎหมายสองคน และผู้แทนผู้ประกอบการกิจการอุตสาหกรรมอาหารสัตว์สองคนให้ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์เป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 9)

2) การขออนุญาตและการออกใบอนุญาต (มาตรา 18)

ผู้ใดประสงค์จะผลิตเพื่อขาย หรือนำเข้าเพื่อขายอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ ให้ยื่นคำขออนุญาต และเมื่อผู้อนุญาตออกใบอนุญาตให้แล้วจึงจะผลิตเพื่อขาย หรือนำเข้าเพื่อขายอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะนั้นได้ โดยประเภทของใบอนุญาตมีดังต่อไปนี้

- (1) ใบอนุญาตผลิตอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ
- (2) ใบอนุญาตนำเข้าอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ
- (3) ใบอนุญาตขายอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ

3) หน้าที่ของผู้รับใบอนุญาต (มาตรา 23)

ผู้รับใบอนุญาตผลิตอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะต้องจัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยซึ่งเห็นได้ง่ายจากภายนอกอาคารแสดงว่าเป็นสถานที่ผลิตอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ หรือเป็นสถานที่เก็บอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ ลักษณะ ขนาดของป้าย และข้อความที่แสดงในป้าย โดยมีการแยกเก็บอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะเป็นสัดส่วนต่างหากจากสิ่งนี้อาจทำให้อาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะเสื่อมคุณภาพ และมีฉลากสำหรับอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะอย่างชัดเจน

4) การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ (มาตรา 31)

ห้ามผู้ใดผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือขายอาหารสัตว์ ดังต่อไปนี้ 1) อาหารสัตว์ปลอมปน 2) อาหารสัตว์เสื่อมคุณภาพ 3) อาหารสัตว์ผิดมาตรฐาน 4) อาหารสัตว์ที่ต้องขึ้นทะเบียนแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ และ 5) อาหารสัตว์ที่อธิบดีสั่งเพิกถอนทะเบียน

5) อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 48)

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ เข้าไปในสถานที่ผลิต นำเข้า ขาย หรือเก็บอาหารสัตว์ ในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น เข้าไปในสถานที่เลี้ยงสัตว์ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกอาหารสัตว์ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด สามารถตรวจสอบอาหารสัตว์ ภาชนะบรรจุ เอกสาร หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาหารสัตว์ รวมตลอดทั้งวิธีการผลิตอาหารสัตว์ หรือวิธีการเก็บรักษา และ นำอาหารสัตว์หรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นอาหารสัตว์ในปริมาณพอสมควร ไปเป็นตัวอย่างเพื่อทดสอบ ตรวจ หรือวิเคราะห์ รวมถึง คั้น ยืด หรืออัดอาหารสัตว์ ภาชนะบรรจุ เอกสาร หรือสิ่งใด ๆ เกี่ยวกับอาหารสัตว์ และทำหนังสือเรียกให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารและหลักฐานที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการ

6) บทกำหนดโทษ

โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้มีทั้งโทษจำและโทษปรับ

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นกฎหมายที่ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์และคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยมีการกำหนดคุณภาพ มาตรฐาน การขอและออกใบอนุญาต เพื่อผลิต หรือจำหน่าย การเลิก การโอนกิจการ การออกใบรับรอง ระบบประกันคุณภาพอาหารสัตว์ การขึ้นทะเบียนและการโฆษณา รวมทั้งกำหนดโทษและอัตราโทษไว้อย่างชัดเจน ซึ่งหากจะนำสัตว์พันธุ์พื้นเมืองมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ก็จะต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการบริโภคสัตว์พันธุ์พื้นเมืองที่มาจากการเพาะเลี้ยงที่ไม่ถูกหลักทางวิชาการซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคได้

2.9 พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 หลักการและเหตุผลคือ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญและรายละเอียดบางประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้ประกอบกิจการฆ่าสัตว์ที่ยังขาดเอกภาพระบบการควบคุมและตรวจสอบสุขอนามัยในกระบวนการฆ่าสัตว์ ยังไม่ได้มาตรฐานและไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการขนส่งเนื้อสัตว์ ดังนั้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตให้มีเอกภาพโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาอนุญาตตั้งแต่ต้น และสร้างระบบการควบคุมตรวจสอบคุณภาพในกระบวนการฆ่าสัตว์และการขนส่งเนื้อสัตว์รวมถึงการชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์เพื่อการจำหน่ายให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างความปลอดภัยด้านอาหารอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้บริโภคเนื้อสัตว์ที่ถูกสุขอนามัย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การเลี้ยงสัตว์มีเป้าหมายสำคัญคือการใช้สัตว์ที่เลี้ยงไว้สำหรับเป็นอาหารซึ่งมีการดำเนินการในลักษณะของการเป็นปศุสัตว์ คือมีการเลี้ยงเป็นจำนวนมากเพื่อการพาณิชย์ หรือเลี้ยงทั่วไปของเกษตรกรแต่ก็มีเป้าหมายคือการขายเพื่อนำไปเป็นอาหาร ดังนั้นจึงได้มีธุรกิจโรงฆ่าสัตว์ดำเนินการฆ่าสัตว์ในโรงฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมสุขอนามัยเพื่อป้องกันเชื้อโรคต่าง ๆ ที่จะมาจากการการฆ่าสัตว์และส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของผู้บริโภค และเพื่อการควบคุมราคาจึงได้มีกฎหมายควบคุม คือ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 ซึ่งมีหลักการและเหตุผลในการตรากฎหมาย คือ “เนื่องจากเกิดภาวะขาดแคลนเนื้อสัตว์สำหรับบริโภคในหลายพื้นที่ของประเทศทำให้ราคาเนื้อสัตว์ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเนื้อสัตว์ในระยะยาวเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริง

จำเป็นต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นการค้าแบบเสรีไม่ให้มีการผูกขาด สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 มีสาระสำคัญของบทบัญญัติ ดังนี้

1) การให้นิยามศัพท์ (มาตรา 4)

สัตว์ หมายความว่า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร นกกระทาจอกเทศ ไก่ เป็ด ห่าน และสัตว์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การประกอบกิจการฆ่าสัตว์ หมายความว่า การดำเนินการฆ่าสัตว์ในโรงฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์

เนื้อสัตว์ หมายความว่า เนื้อหรือส่วนอื่นของสัตว์ที่ตายแล้วและยังมีได้ปรุงแต่งให้เป็นอาหาร หรือมิได้ปรุงแต่งเพื่อให้คงอยู่ไม่เน่าเปื่อย ทั้งที่ชำแหละแล้วและยังมีได้ชำแหละ

ชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์ หมายความว่า การแยกเนื้อสัตว์ตามขั้นตอนจากสัตว์ที่ตายแล้วเป็นส่วนต่าง ๆ ที่บริโภคได้และบริโภคไม่ได้ เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์

การจำหน่ายเนื้อสัตว์ หมายความว่า การนำเนื้อสัตว์ออกขาย จำ แลก เปลี่ยน ให้ โดยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า และให้หมายความรวมถึงการมีไว้ในครอบครองซึ่งเนื้อสัตว์เพื่อการจำหน่ายด้วย

โรงพักสัตว์ หมายความว่า สถานที่พักสัตว์หรือกักสัตว์ก่อนทำการฆ่าตามพระราชบัญญัตินี้

โรงฆ่าสัตว์ หมายความว่า สถานที่ที่กำหนดให้ทำการฆ่าสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้

จากคำนิยามความหมายของคำว่า สัตว์นั้นมิได้จำกัดว่าเป็นสัตว์ในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หรือเป็นสัตว์ที่เกษตรกรเลี้ยงหรือเป็นสัตว์พันธุ์พื้นเมือง แต่หากมีการนำไปชำแหละเพื่อการจำหน่าย จะควบคุมโดยกฎหมายนี้

คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบกิจการฆ่าสัตว์

คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมการขนส่งทางบก อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมควบคุมโรค อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมอนามัย เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน และนายกสัตวแพทยสภา เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง

และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจำนวนไม่เกินห้าคน เป็นกรรมการ โดยมีอธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ คือ

(1) ให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ที่ได้มาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการออก กฎกระทรวงตามมาตรา 14

(3) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(4) กำกับดูแลการอนุญาตและการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

(5) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย (มาตรา 9)

(7) มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกผู้ซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ (มาตรา 13)

(8) ให้คำแนะนำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกกฎกระทรวง ดังต่อไปนี้

(8.1) กำหนดชนิดของสัตว์

(8.2) กำหนดประเภทของโรงฆ่าสัตว์

(8.3) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับที่ตั้ง เนื้อที่ แพนผัง และการก่อสร้างโรงฆ่าสัตว์ ซึ่งต้องมีโรงพักสัตว์ด้วย

(8.4) กำหนดวันและเวลาฆ่าสัตว์ วันและเวลาเปิดและปิดโรงฆ่าสัตว์และ โรงพักสัตว์

(8.5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรฐานเกี่ยวกับการฆ่าสัตว์ หรือการชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์ที่ถูกสุขลักษณะ

(8.6) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์ เพื่อให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ การจัดให้มีการรวบรวม หรือกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ รวมถึงการจัดให้มีการ

ป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและป้องกันการระบาดของโรคติดต่อหรือโรคระบาดจากสัตว์ และ
สุขภาพของผู้นปฏิบัติงานในโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์

(8.7) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรฐานการขนส่งสัตว์ไปยัง
โรงฆ่าสัตว์และการขนส่งเนื้อสัตว์จากโรงฆ่าสัตว์ไปยังสถานที่ชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์หรือ
จำหน่ายเนื้อสัตว์

(8.8) กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บข้อมูลของสัตว์ที่เข้าสู่โรงฆ่าสัตว์ และ
เนื้อสัตว์ที่ออกจากโรงฆ่าสัตว์ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบย้อนกลับและเรียกคืนเนื้อสัตว์

(8.9) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขึ้นทะเบียน การเพิกถอน
การขึ้นทะเบียนและคุณสมบัติของบุคคลซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานตรวจโรคสัตว์

การออกกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง ให้สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือ
เงื่อนไขให้แตกต่างกันได้ตามชนิดของสัตว์และประเภทของโรงฆ่าสัตว์(มาตรา 14)

การประกอบกิจการฆ่าสัตว์

กฎหมายกำหนดตามมาตรา 15 ให้ ผู้จะประกอบกิจการฆ่าสัตว์ต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาต
ต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยแผนงานการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

(1) วัน เดือน ปี ที่ประสงค์จะเริ่มประกอบกิจการฆ่าสัตว์

(2) ชื่อและที่อยู่ของผู้ขอรับใบอนุญาต หากผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล
ต้องยื่นเอกสารแสดงการเป็นนิติบุคคลด้วย

(3) สถานที่ตั้งโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์

(4) รายละเอียดเกี่ยวกับโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการดำเนินการฆ่าสัตว์ ตามที่
กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 14 (1) (2) (3) (4) และ (6) (มาตรา 16)

นายทะเบียนเมื่อได้รับคำขอรับใบอนุญาต และได้ตรวจสอบคำขอรับใบอนุญาตและ
แผนงานการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ตามมาตรา 16 รวมทั้งเอกสารและหลักฐานว่าถูกต้องครบถ้วน
ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 15 แล้ว ให้เสนอ
คณะกรรมการประจำจังหวัดที่โรงฆ่าสัตว์นั้นตั้งอยู่เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงานการ
ประกอบกิจการฆ่าสัตว์

มาตรา 16 กำหนดให้คณะกรรมการประจำจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงาน
การประกอบกิจการฆ่าสัตว์ และให้ความเห็นเกี่ยวกับคำขอรับใบอนุญาต ดังต่อไปนี้

(1) ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน
กรรมการ ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ ผู้แทนกรมควบคุมโรค ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง

ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมอนามัย ผู้แทนสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร และผู้อำนวยการเขตของพื้นที่ที่ระบุในคำขอรับใบอนุญาต เป็นกรรมการ

(2) ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของพื้นที่ที่ระบุในคำขอรับใบอนุญาต และผู้แทนหอการค้าจังหวัด เป็นกรรมการ

คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการประจำจังหวัดได้รับคำขอรับใบอนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา 18)

ผู้ประกอบกิจการฆ่าสัตว์จะต้องดำเนินการตามแผนงานการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ ดำเนินการก่อสร้างโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์ และติดตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว และแจ้งให้คณะกรรมการประจำจังหวัดตรวจสอบว่าการก่อสร้างโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์ให้เป็นไปตามแผนงานการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ หากต้องปรับปรุงแก้ไขก็ต้องดำเนินการตามที่คณะกรรมการพิจารณา (มาตรา 19) โดยจะต้องพิจารณาคำขอรับใบอนุญาตให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นจากคณะกรรมการประจำจังหวัด (มาตรา 20)

ใบอนุญาตให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต (มาตรา 21)

(1) ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ โรงฆ่าสัตว์ของตน (มาตรา 22)

การขอต่ออายุใบอนุญาตให้ยื่นก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ และเมื่อได้ยื่นคำขอแล้วให้ถือว่าผู้ยื่นคำขออยู่ในฐานะผู้รับใบอนุญาต จนกว่าจะมีคำสั่งถึงที่สุดไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตหรือพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา 27 (มาตรา 23)

การต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 23)

การโอนใบอนุญาตให้บุคคลอื่นจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงและจะกระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต (มาตรา 24)

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาตายและทายาทมีความประสงค์จะประกอบกิจการฆ่าสัตว์ต่อไป ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกมีหนังสือแสดงความจำนงและแจ้งชื่อของทายาทที่จะประกอบกิจการแทนให้นายทะเบียนทราบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้รับใบอนุญาตตาย ถ้ามิได้แสดงความจำนงภายในระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าใบอนุญาตสิ้นอายุ

ในระหว่างระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเสมือนว่าทนายหรือผู้จัดการมรดกซึ่งเข้าประกอบกิจการฆ่าสัตว์ตามใบอนุญาตนั้นเป็นผู้รับใบอนุญาต และเมื่อมีการแสดงความจำนงตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนจดแจ้งชื่อของทนายดังกล่าวเป็นผู้ประกอบกิจการแทน โดยให้ใบอนุญาตใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ

การแสดงความจำนงตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ทนายมิได้แสดงความจำนงเป็นผู้ประกอบกิจการฆ่าสัตว์แทนผู้รับใบอนุญาตที่ตายตามวรรคหนึ่ง ให้ทนายหรือผู้จัดการมรดกมีหน้าที่ทำความสะอาดเรียบริยภายในโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์ให้อยู่ในสภาพที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่บริเวณใกล้เคียงให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา 28 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 25)

กรณีใบอนุญาตสูญหาย เสียหาย หรือถูกทำลาย

(1) ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ใบอนุญาตสูญหาย เสียหาย หรือถูกทำลายการออกใบแทนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง(มาตรา 26)

ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตหรือผู้รับใบอนุญาตไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของผู้อนุญาตตามมาตรา 21 มาตรา 23 หรือมาตรา 24 ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งและคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์โดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด (มาตรา 27)

การเลิกประกอบกิจการฆ่าสัตว์

(1) ผู้รับใบอนุญาต ต้องมีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบไม่น้อยกว่าหกสิบวันก่อนเลิกประกอบกิจการ และต้องทำความสะอาดเรียบริยภายใน โรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์ให้อยู่ในสภาพที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่บริเวณใกล้เคียงให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลานายทะเบียนกำหนด

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตมิได้ดำเนินการหรือดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลานายทะเบียนกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายเข้าดำเนินการแทน โดยผู้รับใบอนุญาตจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ใช้ดำเนินการดังกล่าว

ให้ผู้รับใบอนุญาตส่งคืนใบอนุญาตแก่นายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบกิจการ (มาตรา 28)

ใบอนุญาตสิ้นอายุหรือมิได้รับการต่ออายุใบอนุญาต

(1) ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ทำความสะอาดเรียบร้อยภายในโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์ให้อยู่ในสภาพที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่บริเวณใกล้เคียงให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุหรือนับแต่วันที่มิคำสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต

(2) ให้นำบทบัญญัติมาตรา 28 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 29)

การฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์

(1) ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งพนักงานตรวจโรคสัตว์ สำหรับโรงฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ที่ตั้งอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เว้นแต่โรงฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์เพื่อการส่งออกด้วย ให้อธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งพนักงานตรวจโรคสัตว์

การแต่งตั้งพนักงานตรวจโรคสัตว์ตามวรรคหนึ่ง ต้องแต่งตั้งจากบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์หรือบุคคลซึ่งผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและการตรวจเนื้อสัตว์ตามหลักสูตรที่กรมปศุสัตว์หรือสัตวแพทยสภาให้การรับรอง และบุคคลทั้งสองประเภทดังกล่าวต้องได้รับการขึ้นทะเบียนไว้กับกรมปศุสัตว์ (มาตรา 30)

(2) การฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ ให้แจ้งชนิดและจำนวนสัตว์ที่จะฆ่า แหล่งที่มาของสัตว์ที่จะฆ่า วันและเวลาที่ฆ่าสัตว์ และชื่อของโรงฆ่าสัตว์ต่อพนักงานท้องถิ่นและเสียอากรการฆ่าสัตว์ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง และหากเป็นกรณีการฆ่าสัตว์เพื่อการส่งออกด้วยให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อได้เสียอากรการฆ่าสัตว์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้พนักงานท้องถิ่นออกหลักฐานการรับแจ้งเป็นหนังสือให้แก่ผู้ซึ่งแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่ง โดยต้องกำหนดจำนวนสัตว์ แหล่งที่มาของสัตว์ที่จะฆ่า วันและเวลาในการฆ่าสัตว์ เว้นแต่การฆ่าสัตว์เพื่อการส่งออกด้วย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหลักฐานการรับแจ้ง

การแจ้งการฆ่าสัตว์และการออกหลักฐานการรับแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามแบบหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 31)

(3) ผู้ที่เสียอากรการฆ่าสัตว์ตามมาตรา 31 วรรคหนึ่งแล้ว ต้องนำสัตว์ไปยังโรงพักสัตว์ และจะต้องฆ่าสัตว์นั้นตามหลักฐานการรับแจ้งที่พนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้ตามมาตรา 31 วรรคสอง (มาตรา 32)

(4) ห้ามมิให้ผู้ใดนำสัตว์ออกจากโรงฆ่าสัตว์หรือโรงพักสัตว์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานตรวจโรคสัตว์ (มาตรา 33)

(5) ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์ทำการตรวจโรคสัตว์ก่อนการฆ่าสัตว์ และในกรณีที่พนักงานตรวจโรคสัตว์มีเหตุอันควรสงสัยว่าสัตว์ที่จะฆ่านั้นเป็นโรค หรือมีสารตกค้างที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หรือมีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะใช้เนื้อสัตว์นั้นเป็นอาหาร ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์มีอำนาจสั่งการฆ่าสัตว์และแยกสัตว์นั้นไว้เพื่อตรวจพิสูจน์ได้

ในกรณีที่ได้ทำการตรวจพิสูจน์แล้วพบว่าสัตว์ที่จะฆ่านั้นไม่เป็นโรค ไม่มีสารตกค้างที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หรือมีความเหมาะสมที่จะใช้เนื้อสัตว์นั้นเป็นอาหาร ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์มีคำสั่งให้ฆ่าสัตว์นั้นได้

ในกรณีที่ปรากฏว่าสัตว์ที่จะฆ่านั้นเป็นโรค หรือมีสารตกค้างที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคหรือมีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะใช้เนื้อสัตว์นั้นเป็นอาหาร ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์มีคำสั่งการฆ่าสัตว์และแจ้งต่อพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี เพื่อคืนเงินอากรการฆ่าสัตว์แก่ผู้ที่ประสงค์จะฆ่าสัตว์นั้น

ในกรณีที่เกิดโรคระบาดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าสัตว์ที่จะฆ่าเป็นโรคระบาด ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

การตรวจโรคและการตรวจพิสูจน์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด (มาตรา 34)

(6) เมื่อได้ฆ่าสัตว์แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดนำเนื้อสัตว์ออกจากโรงฆ่าสัตว์ก่อนที่พนักงานตรวจโรคสัตว์จะรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์นั้น

ในกรณีที่ปรากฏว่าสัตว์ที่ฆ่านั้นเป็นโรค หรือมีสารตกค้างที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หรือมีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะใช้เนื้อสัตว์นั้นเป็นอาหารตามที่อธิบดีประกาศตามมาตรา 34 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์มีอำนาจทำลายเนื้อสัตว์นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือสั่งให้จัดทำให้เป็นเนื้อสัตว์ที่เหมาะสมสำหรับการบริโภคก่อนได้

การรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 35)

(7) ผู้ใดประสงค์จะจำหน่ายเนื้อสัตว์ของสัตว์ที่ตายโดยมิได้ถูกฆ่า ให้นำเนื้อสัตว์นั้นซึ่งอยู่ในสภาพที่ยังมิได้ชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์ไปให้พนักงานตรวจโรคสัตว์ตรวจ หรือในกรณีที่ไม่สามารถนำเนื้อสัตว์ไปให้พนักงานตรวจโรคสัตว์ตรวจได้ จะขอให้พนักงานตรวจโรค

สัตว์ไปตรวจเนื้อสัตว์นั้นก็ได้ ทั้งนี้ ต้องเสียค่าธรรมเนียมการรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตรวจเนื้อสัตว์ของสัตว์ที่ตายโดยมิได้ถูกฆ่า และการรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 36)

(8) ห้ามมิให้ผู้ใดฆ่าแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ที่มีการรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 37)

(9) ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายเนื้อสัตว์ที่มีการรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 38)

(10) ห้ามมิให้ผู้ใดฆ่าสัตว์นอกโรงฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์

ในกรณีที่ปรากฏว่าท้องที่ใดไม่มีโรงฆ่าสัตว์ หรือกรณีที่มีเหตุผลสมควรเป็นพิเศษ ผู้ว่าราชการจังหวัด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอาจประกาศกำหนดสถานที่ฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์นอกโรงฆ่าสัตว์เป็นครั้งคราว และมีให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 31 และมาตรา 34 มาใช้บังคับกับการฆ่าสัตว์นอกโรงฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ตามมาตรา 39 โดยอนุโลม (มาตรา 39)

(11) เมื่อได้ฆ่าสัตว์นอกโรงฆ่าสัตว์ตามมาตรา 39 แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดนำเนื้อสัตว์ออกจากสถานที่ที่ทำการฆ่าสัตว์ก่อนที่พนักงานตรวจโรคสัตว์จะรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์นั้นแล้ว

ในกรณีที่ปรากฏว่าสัตว์ที่ฆ่านั้นเป็นโรค หรือมีสารตกค้างที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หรือมีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะใช้เนื้อสัตว์นั้นเป็นอาหารตามที่อธิบดีประกาศตามมาตรา 34 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานตรวจโรคสัตว์มีอำนาจทำลายเนื้อสัตว์นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือสั่งให้จัดทำให้เป็นเนื้อสัตว์ที่เหมาะสมสำหรับการบริโภคก่อนได้

เจ้าของสัตว์ที่แจ้งการฆ่าสัตว์นอกโรงฆ่าสัตว์ต้องเสียค่าธรรมเนียมการรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

การรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ของสัตว์ที่ฆ่านอกโรงฆ่าสัตว์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 40)

(12) ให้ผู้ที่แจ้งความประสงค์จะฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ตามมาตรา 31 วรรคหนึ่ง ผู้ที่แจ้งความประสงค์จะจำหน่ายเนื้อสัตว์ของสัตว์ที่ตายโดยมิได้ถูกฆ่าตามมาตรา 36 วรรคหนึ่ง และผู้ที่แจ้งความประสงค์จะฆ่าสัตว์นอกโรงฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ในท้องที่

ตามประกาศที่ออกตามมาตรา 39 วรรคสอง เสียค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ และค่าใช้จ่ายของพนักงานตรวจโรคสัตว์

อัตรา การชำระ และการเบิกจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ และค่าใช้จ่ายของพนักงานตรวจโรคสัตว์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา(มาตรา 41)

(13) การชำระอากรการฆ่าสัตว์ การคืนเงินอากรการฆ่าสัตว์ และการชำระค่าธรรมเนียมการรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 42)

(14) อากรการฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมการรับรองให้จำหน่ายเนื้อสัตว์ ที่เรียกเก็บตามพระราชบัญญัตินี้ในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้ตกเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น (มาตรา 43)

การพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต

(1) เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 14 (5) (6) หรือ (8) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาอันสมควร

ในกรณีที่การประกอบกิจการตามใบอนุญาตหรือการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง เป็นเหตุให้หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะเกิดผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่บริเวณใกล้เคียง พนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตหยุดการประกอบกิจการฆ่าสัตว์ไว้เป็นการชั่วคราวและให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อแก้ไขหรือระงับเหตุแห่งอันตรายดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนดก็ได้

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือดำเนินการไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดตามวรรคสอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการแทนโดยผู้รับใบอนุญาตต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ใช้ดำเนินการดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานต่อผู้อนุญาต (มาตรา 44)

(2) ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาต เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งตามมาตรา 44

คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาครั้งละไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่แจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตทราบ โดยผู้อนุญาตจะเพิกถอนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตก่อนครบกำหนดก็ได้ เมื่อเหตุในการออกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตสิ้นสุดลง (มาตรา 45)

(3) ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือผู้รับใบอนุญาตเคยถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตและได้กระทำการอันเป็นเหตุให้ต้องถูกพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา 45 อีกภายในหนึ่งปี (มาตรา 46)

(4) ก่อนสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา 45 หรือเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา 46 ผู้อนุญาตอาจมีหนังสือเตือนให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดก่อนก็ได้

การส่งหนังสือเตือนตามวรรคหนึ่งให้ส่งแก่ผู้รับใบอนุญาต ในกรณีที่ ไม่พบตัวผู้รับใบอนุญาตให้ปิดหนังสือเตือนไว้ ณ สถานที่ประกอบกิจการฆ่าสัตว์ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตและให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตได้ทราบคำเตือนนั้นแล้วตั้งแต่วันปิดหนังสือเตือน (มาตรา 47)

(5) ผู้รับใบอนุญาตซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา 27 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 48)

(6) เมื่อคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา 46 ยุติเป็นที่สุดแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตมีหน้าที่ต้องทำความสะอาดเรียบร้อยภายในโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์ให้อยู่ในสภาพที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่บริเวณใกล้เคียงให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตมิได้ดำเนินการหรือดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายเข้าดำเนินการแทน โดยผู้รับใบอนุญาตที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ใช้ดำเนินการดังกล่าว

ให้ผู้รับใบอนุญาตที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตส่งคืนใบอนุญาตแก่นายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต (มาตรา 49)

พนักงานเจ้าหน้าที่

1) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานที่ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์โดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

(2) เข้าไปในโรงฆ่าสัตว์และโรงพักสัตว์ที่ได้รับใบอนุญาตในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การปฏิบัติเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(3) เข้าไปในสถานที่ชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์หรือจำหน่ายเนื้อสัตว์ในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การปฏิบัติเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(4) สั่งให้หยุดยานพาหนะเพื่อตรวจสอบในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(5) เข้าไปในยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งสัตว์หรือเนื้อสัตว์เพื่อตรวจสอบมาตรฐานตามกฎหมายกระทรวงที่ออกตามมาตรา 14 (7) หรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(6) ยึดหรืออายัดสัตว์ เนื้อสัตว์ เอกสาร หลักฐาน ยานพาหนะ หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี

(7) มีหนังสือเรียกผู้รับใบอนุญาต ผู้ชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์ ผู้จำหน่ายเนื้อสัตว์ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินคดี

(8) จับกุมบุคคลที่กระทำความผิดซึ่งหน้าตามพระราชบัญญัตินี้

การเข้าไปในสถานที่ตาม (1) เพื่อทำการค้นต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกยัย ชุกซ่อน หรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้ทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น

ให้อธิบดีมีอำนาจระเบียบในการปฏิบัติกรตาม (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ

ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งทำลายหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควรต่อเนื้อสัตว์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ยึดหรืออายัดตาม (6) โดยให้บันทึกรายละเอียด จำนวน น้ำหนักไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการทำลาย (มาตรา 50)

2) ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 50 ให้ผู้รับใบอนุญาต ผู้ชำแหละและตัดแต่งเนื้อสัตว์ ผู้จำหน่ายเนื้อสัตว์ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร (มาตรา 51)

3) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 52)

4) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

เพื่อประโยชน์ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 53)

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมายที่จะควบคุมการผลิต จำหน่าย เนื้อสัตว์เพื่อการบริโภคเพราะในขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายเนื้อสัตว์ก่อนที่จะมาเป็นอาหาร จำเป็นจะต้องอยู่ภายใต้การผลิตที่มีคุณภาพ รวมถึงให้เป็นการค้าแบบเสรีไม่ให้มีการผูกขาด ซึ่งสัตว์พันธุ์พื้นเมืองในประเทศไทยนิยมนำมาบริโภคหลายชนิดอาจทำให้เกิดเกิดภาวะขาดแคลนเนื้อสัตว์สำหรับบริโภคของประเทศได้ รวมถึงปัญหาทำให้ราคาเนื้อสัตว์ปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการควบคุมดูแลและมีการจัดการที่ดี

2.10 พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวบาล พ.ศ. 2565

พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวบาล พ.ศ. 2565 หลักการและเหตุผล คือให้มีกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวบาล โดยที่เป็นการสมควรพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการปฏิบัติงานของบุคคลด้านการสัตวบาลให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ต่อการเลี้ยงและดูแลสัตว์เลี้ยงสมควรให้มีการจัดตั้งสภาการสัตวบาลขึ้น เพื่อส่งเสริมการประกอบวิชาชีพการสัตวบาล ควบคุมและกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพการสัตวบาล และควบคุมมิให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลซึ่งไม่มีความรู้ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลี้ยงและดูแลสัตว์เลี้ยงเพื่อการค้าและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ในปัจจุบันการเลี้ยงและดูแลสัตว์เลี้ยงของคนไทย ยังคงเห็นการปล่อยปละละเลยในการเลี้ยงสัตว์ หรือแม้แต่การช่วยเหลือสัตว์อย่างผิดวิธี จะเห็นว่า การเลี้ยงสัตว์ไม่ใช่แค่ความรักแก่ชั่วคราวเท่านั้น แต่หมายถึงความรับผิดชอบสัตว์ตลอดอายุขัย เพื่อประโยชน์ต่อการเลี้ยงและดูแลสัตว์เลี้ยง สมควรให้มีการจัดตั้งสภาการสัตวบาลขึ้น เพื่อส่งเสริมการประกอบวิชาชีพการสัตวบาล ควบคุมและกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพการสัตวบาล และควบคุมมิให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลซึ่งไม่มีความรู้ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเลี้ยงและดูแลสัตว์เลี้ยงเพื่อการค้าและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวบาล พ.ศ. 2565 มีสาระสำคัญของบทบัญญัติ ดังนี้ (มาตรา 3)

“วิชาชีพการสัตวบาล” หมายความว่า วิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตสัตว์เลี้ยง การปรับปรุงและบำรุงพันธุ์สัตว์เลี้ยง การจัดการอาหารสัตว์เลี้ยง การจัดการสุขภาพสัตว์เลี้ยงตลอดจนการ

จัดการผลิตผลและผลิตภัณฑ์จากสัตว์เลี้ยง เพื่อให้สัตว์เลี้ยงมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ และให้ผลิตผลและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย แต่ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์

“สัตว์เลี้ยง” หมายความว่า สัตว์ที่เลี้ยงเพื่อการบริโภค การใช้งาน การใช้ผลิตผล หรือความพึงพอใจของมนุษย์ และให้หมายความรวมถึงสัตว์ป่าที่ครอบครองได้ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ทางการค้า หรือเศรษฐกิจ แต่ไม่รวมถึงสัตว์ที่เป็นสัตว์น้ำตามกฎหมายว่าด้วยการประมง และสัตว์เลี้ยงของผู้เลี้ยงหรือเกษตรกรรายย่อย

1) วัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่สภาการสัตวบาล

สภาการสัตวบาลมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมและกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพการสัตวบาลควบคุมความประพฤติและการดำเนินการของผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวบาลให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการสัตวบาลส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการประกอบวิชาชีพการสัตวบาลส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้บริการทางด้านวิชาการแก่สมาชิก รวมทั้งเกษตรกร ประชาชน และองค์กรอื่นในเรื่องเกี่ยวกับวิชาชีพการสัตวบาล ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับวิชาชีพการสัตวบาล เป็นตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวบาลของประเทศไทยและผดุงความเป็นธรรม และส่งเสริมสวัสดิการให้แก่สมาชิก (มาตรา 6)

2) หน้าที่ และอำนาจของสภาการสัตวบาล (มาตรา 7)

- (1) รับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวบาล
- (2) ออกคำสั่งตามมาตรา 48 วรรคสอง
- (3) รับรองปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตร อนุมัติบัตร วุฒิบัตร หรือหนังสือแสดงวุฒิอื่นในวิชาชีพการสัตวบาลของสถาบันต่าง ๆ ที่ผ่านการอนุมัติหลักสูตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการสมัครเป็นสมาชิก
- (4) รับรองสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงเพื่อประโยชน์ในการเลือกกรรมการตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง (5)
- (5) ออกหนังสืออนุมัติบัตรหรือให้วุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพการสัตวบาลสาขาต่าง ๆ และออกหนังสือแสดงวุฒิอื่นในวิชาชีพการสัตวบาล
- (6) จัดทำแผนการดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการเสนอต่อสภานายกพิเศษอย่างน้อยปีละครั้ง
- (7) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาการสัตวบาล

3) คณะกรรมการสภาการสัตวบาล

คณะกรรมการสภาการสัตวบาล ประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ อธิบดีกรมปศุสัตว์ และนายกสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ และผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขกรรมการซึ่งเป็นคณบดีหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ หรือหัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา ที่ผลิตบัณฑิตด้านการสัตวบาลในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งละหนึ่งคน เลือกกันเองให้เหลือจำนวนสี่คนกรรมการซึ่งเป็นผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร หรือวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี หรือผู้ดูแลหลักสูตร หรือหัวหน้าแผนกหรือหัวหน้างานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าแผนกวิชาที่ผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร และที่ผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งละหนึ่งคนเลือกกันเองให้เหลือจำนวนสองคน กรรมการซึ่งเป็นนายกสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการปศุสัตว์ที่สภาการสัตวบาลรับรอง เลือกกันเองให้เหลือจำนวนสองคนและกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกด้วยตนเอง (มาตรา 15)

4) การควบคุมการประกอบวิชาชีพการสัตวบาล

ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพการสัตวบาล หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้มีสิทธิประกอบวิชาชีพดังกล่าว โดยมิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตจากสภาการสัตวบาล การประกอบวิชาชีพการสัตวบาลของที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญของทางราชการหรือผู้สอนในสถาบันการศึกษาหรือสถาบันการสัตวบาลที่สภาการสัตวบาลรับรอง ทั้งนี้ โดยอนุมัติของคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 29)

5) การกำกับดูแล

รัฐมนตรีมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการดำเนินการของสภาการสัตวบาลและการประกอบวิชาชีพการสัตวบาล และสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของสภาการสัตวบาลและการประกอบวิชาชีพการสัตวบาลและให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ทำการของผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวบาลในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ

ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจค้นเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ที่อาจใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ เอกสารหรือวัตถุดังกล่าวจะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ยึดหรืออายัดเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ที่อาจใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกผู้ใดเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติ(มาตรา 54)

ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา 55)

6) บทกำหนดโทษ

โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้มีทั้งโทษจำและโทษปรับ

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวบาล พ.ศ. 2565 เป็นกฎหมายที่จะควบคุมและกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพการสัตวบาล ควบคุมความประพฤติและการดำเนินการให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณ เนื่องด้วยสัตว์พันธุ์พื้นเมืองบางชนิดมีการเลี้ยงเพื่อเป็นการค้า การบริโภคนานาชาติ ซึ่งการทำปศุสัตว์ต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการสัตวบาลซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงและดูแลพันธุ์พื้นเมืองให้เจริญเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ และลดการสูญเสีย

2.11 พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

พระราชบัญญัติปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มีหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้ คือ “โดยที่มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ประกอบกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายในการกำหนดโทษอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดและฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เนื่องจากกรณีที่กำหนดโทษปรับผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมสามารถชำระค่าปรับได้แต่ผู้มีฐานะยากจนและไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้จะถูกกักขังแทนค่าปรับ อันกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงข้อห้ามหรือข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติแล้วจะพบว่ามีข้อห้ามหรือข้อบังคับจำนวนมากอาจรุดล้าเข้าไปในสิทธิพื้นฐานหรือสร้างภาระอันเกินสมควรแก่ประชาชน และนับวันจะมี

กฎหมายตราออกมากำหนดการกระทำให้เป็นความผิดมากขึ้น หลายกรณีทำให้ประชาชนกลายเป็นผู้กระทำความผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์บางกรณีกระทำไปเพราะความยากจนเหลือทนทาน และเมื่อได้กระทำความผิดแล้วก็ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ถูกจับกุม คุมขัง พิมพ์ลายนิ้วมือและลงบันทึกประวัติอาชญากรเป็นประวัติติดตัวตลอดไปและในที่สุดไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่กระบวนการที่กล่าวมาย่อมสร้างรอยด่างให้เกิดแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ถ้ามีทางใดที่จะป้องกันมิให้ประชาชนจะต้องตกเข้าสู่กระบวนการนั้นได้จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนและขจัดความเหลื่อมล้ำในสังคมลงได้ตามสมควร แม้ว่าการกำหนดมาตรการอันเป็นโทษที่ผู้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมิเพื่อให้กฎหมายมีสภาพบังคับแต่โทษนั้นก็มิจำเป็นต้องใช้โทษอาญาเสมอไป ซึ่งนานาประเทศได้เริ่มปรับเปลี่ยนบทลงโทษจากความผิดอาญาเป็นมาตรการอื่นที่มีโทษอาญามากขึ้นรวมทั้งการใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษทางอาญา เช่น การคุมประพฤติ กรณีจึงสมควรที่ประเทศไทยจะพัฒนากฎหมายไทยให้สอดคล้องกับนานาประเทศและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนยิ่งขึ้น โดยปรับเปลี่ยนโทษอาญาบางประการที่มุ่งต่อการปรับเป็นเงินตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติเปลี่ยนเป็นมาตรการปรับเป็นพินัยที่สร้างขึ้นใหม่ไม่ให้มีสภาพเป็นโทษอาญา โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับที่ต้องชำระให้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงแห่งการกระทำและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกันและในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับได้โดยไม่มีการกักขังแทนค่าปรับดังเช่นที่เป็นอยู่ในคดีอาญาการเปลี่ยนสภาพบังคับไม่ให้เป็นโทษอาญาโดยกำหนดวิธีการดำเนินการขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะนี้ย่อมจะช่วยทำให้ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางอาญา และไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัวอีกต่อไปการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะปกปิดโทษทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามเจตนารมณ์ของมาตรา 77 และมาตรา 258 ค. ด้านกฎหมาย (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย นอกจากนั้นสำหรับกฎหมายบางฉบับที่กำหนดให้มีโทษทางปกครอง แต่บัญญัติให้ฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีอาญาเพื่อบังคับชำระค่าปรับทางปกครองไว้แล้วสมควรเปลี่ยนโทษดังกล่าวเป็นมาตรการปรับเป็นพินัยเช่นเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

บทกำหนดโทษ เป็นการนำเอาโทษปรับมาใช้กรณีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่กำหนดโทษจำคุก เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มุ่งส่งเสริม ให้มีการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมือง แม้จะยินยอมให้นำเอาสัตว์พันธุ์พื้นเมืองไปใช้ประโยชน์ในเชิงการค้าได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ระบบอนุญาต

การใช้โทษจำคุกจึงไม่น่าจะเหมาะสม และไม่เกิดประโยชน์อันใด การใช้โทษปรับจะเป็นคุณมากกว่า โดยการกำหนดโทษปรับเป็นพินัย ซึ่งเป็นการเอาค่าปรับเข้าสู่รัฐตามหลักการปรับเป็นพินัย ตามกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ปรับเป็นพินัย” หมายความว่า สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

“ความผิดทางพินัย” หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย

มาตรา 5 การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวงให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ให้ถือว่าการปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง

มาตรา 9 ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

(1) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำ ความผิดทางพินัย และพฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย

(2) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย

(3) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย

(4) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัยในการชำระค่าปรับเป็นพินัยถ้าผู้กระทำความผิดทางพินัยร้องขอและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่อาจชำระค่าปรับในคราวเดียวได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลจะให้ผ่อนชำระก็ได้ และในกรณีเช่นนั้นหากผู้กระทำความผิดทางพินัยผิดนัดงวดหนึ่งงวดใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้การผ่อนชำระเป็นอันยกเลิกและผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยที่ยังค้างชำระอยู่ให้ครบถ้วนภายในเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนด หากไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 23 หรือมาตรา 30 แล้วแต่กรณีรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยจะวางระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพินัยตามวรรคหนึ่งและการผ่อนชำระตามวรรคสองเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัตินี้และระเบียบของนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 8 วรรคสอง ก็ได้

2.12 พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 หลักการและเหตุผล คือ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 ยังขาดมาตรการในการติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวังการทำการประมงในน่านน้ำไทยและนอคน่านน้ำไทย เพื่อป้องกันมิให้มีการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งยังขาดการบริหารจัดการการทำการประมงให้สอดคล้องกับการผลิตสูงสุดของธรรมชาติเพื่อให้สามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน และหากไม่มีการแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วนอาจมีผลกระทบต่อประมงของประเทศไทย ดังนั้น เพื่อเพิ่มมาตรการในการควบคุม เฝ้าระวัง สืบค้นและตรวจสอบการประมง อันเป็นการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรประมงและสัตว์น้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และโดยที่การดำเนินการดังกล่าวต้องกระทำให้แล้วเสร็จโดยรวดเร็ว เพื่อมิให้กระทบต่อการส่งออกสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำของประเทศไทย ซึ่งเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดมาตรการในการติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวังการทำการประมงในน่านน้ำไทยและนอคน่านน้ำไทย เพื่อป้องกันมิให้มีการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งยังขาดการบริหารจัดการการทำการประมงให้สอดคล้องกับการผลิตสูงสุดของธรรมชาติเพื่อให้สามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน และหากไม่มีการแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วนอาจมีผลกระทบต่อประมงของประเทศไทย ดังนั้น เพื่อเพิ่มมาตรการในการควบคุม เฝ้าระวัง สืบค้นและตรวจสอบการประมง อันเป็นการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรประมงและสัตว์น้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และโดยที่การดำเนินการดังกล่าวต้องกระทำให้แล้วเสร็จโดยรวดเร็ว เพื่อมิให้กระทบต่อการส่งออกสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำของประเทศไทย ซึ่งเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 มีสาระสำคัญของบทบัญญัติ ดังนี้

คำนิยาม (มาตรา 5)

“สัตว์น้ำ” หมายความว่า สัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำเป็นปกติ สัตว์จำพวกสะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณน้ำท่วมถึง สัตว์ที่มีการดำรงชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในน้ำ สัตว์ที่มีวงจรชีวิตช่วงหนึ่งที่อาศัยอยู่ในน้ำเฉพาะช่วงชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำ รวมทั้งไข่และน้ำเชื้อของสัตว์น้ำ และ

สำหรับทะเล ชายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสัตว์น้ำเหล่านั้น และให้หมายความรวมถึงพันธุ์ไม้น้ำ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดและชายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์ไม้น้ำนั้นด้วย

1) คณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ

ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงแรงงาน ผู้บัญชาการทหารเรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินสิบคน เป็นกรรมการให้ อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 13)

2) มาตรการอนุรักษ์และบริหารจัดการ

ห้ามมิให้ผู้ใดจับสัตว์น้ำในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์น้ำตามที่รัฐมนตรีหรือ คณะกรรมการประมงประจำจังหวัดโดยอนุมติรัฐมนตรีประกาศกำหนด เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อ ประโยชน์ในทางวิชาการหรือเพื่อการบำรุงรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ (มาตรา 56)

ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) ปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุอันตรายตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ลงสู่ที่จับสัตว์น้ำ

(2) กระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำมีนเมา

(3) ปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตราย แก่สัตว์น้ำ

(4) ทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำอันจำเป็น โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อประโยชน์ของทางราชการทหาร (มาตรา 58)

ผู้ใดโดยเจตนาหรือโดยประมาททำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษในลักษณะที่น่าจะเป็น อันตรายแก่สัตว์น้ำ ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งปวงในการช่วยเหลือหรือป้องกันชีวิตสัตว์น้ำและ ทำให้ที่จับสัตว์น้ำฟื้นฟูกลับสู่สภาพตามธรรมชาติ (มาตรา 59)

ห้ามมิให้ผู้ใดใช้กระแสไฟฟ้าทำการประมง หรือใช้วัตถุระเบิดในที่จับสัตว์น้ำ ในกรณี ที่ทางราชการมีความจำเป็นต้องใช้วัตถุระเบิดในที่จับสัตว์น้ำ ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตเป็น หนังสือจากอธิบดีและได้ดำเนินการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่สัตว์น้ำเกินสมควรแล้ว (มาตรา 60)

3) อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจมีหนังสือเรียกผู้รับอนุญาต กรรมการ ผู้จัดการ บุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการหรือพนักงานของผู้รับอนุญาตที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณา ดำเนินการตามพระราชกำหนดนี้สามารถ เข้าไปในสถานที่ประกอบกิจการหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการของผู้รับอนุญาต หรือสถานที่ที่เกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน จำหน่าย ผลิต หรือแปรรูปสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การ เป็นไปตามพระราชกำหนดนี้ ควบคุมเรือประมง หยุดเรือประมง หยุดทำการประมงหรือการขนถ่าย สัตว์น้ำหรือสั่งให้ผู้ควบคุมเรือประมงนำเรือประมงเข้าเทียบท่า หรือขึ้นไปบนเรือประมง หรือ เข้าไปในที่จับสัตว์น้ำใดเพื่อตรวจสอบยึดหรืออายัดเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ หรือวัตถุใด ๆ เพื่อนำไปตรวจสอบ หรือตรวจ วิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบและควบคุมยึดหรืออายัดสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่มีเหตุอันควรสงสัย ว่าเป็นสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ยึดหรืออายัดสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่มีเหตุอันควร สงสัยว่าเป็นสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ (มาตรา 102)

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ซึ่งติดตั้งเครื่องมือทำการประมง สิ่งปลูกสร้าง หรือ สิ่งใด ๆ ลงในที่จับสัตว์น้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือได้รับอนุญาตแต่ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่ ได้รับอนุญาต หรือปฏิบัติผิดไปจากเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตหรือหนังสืออนุญาตหรือถอน หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตภายในเวลาที่กำหนดได้ (มาตรา 103)

4) บทกำหนดโทษ

โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้มีทั้งโทษจำและโทษปรับ

จากบทบัญญัติของพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมาย ที่จะควบคุม เฝ้าระวัง สืบค้น และตรวจสอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำการประมงแบบครบวงจร การบริหารจัดการด้านการประมง การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของชุมชนประมงท้องถิ่นรวมถึงการ กำหนดคณะกรรมการเพื่อการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ ในที่จับสัตว์น้ำ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนมิให้กระทบต่อการส่งออกสัตว์น้ำและ ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำของประเทศในอนาคต

ปัจจุบันมีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเลี้ยงปลากัดกับกรมประมงประมาณ จำนวน 1,500 ราย และมีผู้เลี้ยงรายย่อย ที่ขึ้นขอการเลี้ยงปลากัดไทยมากกว่า 100,000 ราย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เพาะเลี้ยงปลากัดไทยเชิงพาณิชย์ให้ข้อมูลว่าปลากัดไทย เป็นสายพันธุ์พื้นเมืองที่มีความสวยงาม มาก ปลากัดแต่ละตัวจะมีหางที่สวยงามแตกต่างกันจึงเป็นที่นิยมที่จะนำไปเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม

นิยมเลี้ยงไว้ดูเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน มอบเป็นของขวัญในวันพิเศษและสามารถสร้างอาชีพที่มั่นคงให้กับชุมชนได้ นอกจากนี้ชื่อปลากัดหมายความว่า เป็นปลาต่อสู้จึงมีการเพาะเลี้ยงปลากัดเพื่อเอาไว้กัดแข่งขันเป็นกีฬารวมทั้งสามารถนำไปใช้เป็นสัญลักษณ์ของไทย และนำไปใช้ประกอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสะท้อนความเป็นไทยได้ การควบคุมสายพันธุ์ปลากัดรวมทั้งการส่งเสริมการเลี้ยงปลากัดจึงเป็นหน้าที่ของกรมประมงดังที่คำตอบของประชากรสัมภรณ์เชิงลึกที่เพาะเลี้ยงปลากัดที่สมุทรปราการให้ไว้

3. กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

3.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521) (Universal Declaration of Animal Rights, 1978)

เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ.1987 (พ.ศ. 2521) ได้มีกลุ่มคณะบุคคลประกอบด้วยนักการทูต นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ ได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ขึ้นที่สำนักงานองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประจำกรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยประสงค์ที่จะให้ปฏิญญาดังกล่าวใช้บังคับเป็นการทั่วไปในระดับสากลและนานาชาติในด้านจริยธรรมของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์ซึ่งปฏิญญาดังกล่าวไม่ได้มีสภาพบังคับทางกฎหมายแต่อย่างใด แต่ปฏิญญาดังกล่าวก็มีอิทธิพลต่อการตรากฎหมายและออกกฎในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทั้งในสาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศต่าง ๆ อยู่บ้าง

ต่อมาในปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2523) สหประชาชาติสัตว์นานาชาติ (The International League of Animal Rights) ได้เสนอต่อผู้อำนวยการทั่วไปของ UNESCO และมีการแก้ไขเพิ่มเติมปฏิญญานี้ในปี 1990 (ค.ศ. 2524) โดยมีสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ ดังนี้

ปฏิญญานี้ให้การรับรองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดมาโดยมีความเสมอภาค และมีสิทธิจะเป็นอยู่ (มาตรา 1) มนุษย์จะต้องเคารพในสิทธิของสัตว์ในฐานะที่มนุษย์ก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง จึงไม่มีสิทธิกำจัดหรือกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์นอกจากนี้มนุษย์ยังมีหน้าที่จะต้องดูแลจัดสวัสดิภาพสัตว์โดยถือว่าสัตว์มีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองปกป้องจากมนุษย์ (มาตรา 2) โดยสัตว์จะต้องไม่ถูกกระทำให้เจ็บป่วยหรือกระทำการทารุณกรรมหากจะมีการฆ่าสัตว์ก็จะต้องใช้วิธีที่เกิดผลยับยั้งพันที่โดยไม่ทำให้สัตว์นั้นเครียด (มาตรา 3)

1) ประเภทสัตว์ที่จะได้รับสิทธิของสัตว์

ได้แก่

(1) สัตว์ป่า

มีสิทธิที่จะอยู่อาศัยได้ในธรรมชาติทั้งในผืนน้ำ บนดิน และในอากาศรวมถึงมีสิทธิในการสืบเผ่าพันธุ์ของตน ซึ่งการจำกัดสิทธินี้แม้เป็นไปเพื่อการศึกษาก็ไม่อาจกระทำได้ (มาตรา 4)

(2) สัตว์เลี้ยง

สัตว์ที่อยู่ร่วมกับมนุษย์ตามประเพณีก็มีสิทธิที่จะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมต่อวิถีการดำรงชีวิตชนิดของสัตว์นั้น ๆ การแทรกแซงวิถีการดำรงชีวิตของสัตว์โดยมนุษย์ถือเป็นการละเมิดต่อสิทธินี้ (มาตรา 5)

สัตว์เลี้ยงมีสิทธิที่จะได้มีชีวิตของมันอย่างสมบูรณ์ตามแต่ธรรมชาติการทอดทิ้งสัตว์เลี้ยงถือเป็นการกระทำอันทารุณโหดร้ายและไม่เคารพในศักดิ์ศรีของมัน (มาตรา 6)

สัตว์ที่เลี้ยงไว้เพื่อใช้งานมีสิทธิที่จะทำงานในระยะเวลาและภาระงานเพียงเท่าที่เหมาะสมโดยมีสิทธิจะได้รับอาหารและที่พักพิงตามสมควร (มาตรา 7)

2) การใช้ประโยชน์สัตว์

(1) กรณีการทดลองในสัตว์ไม่ว่าจะต่อกายภาพหรือต่อสุขจิตของสัตว์นั้นเป็นการละเมิดสิทธิของสัตว์ไม่ว่าจะกระทำไปโดยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์การแพทย์การพาณิชย์หรือเหตุผลอื่นใด ทั้งนี้การทดลองที่ทดแทนการใช้สัตว์จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนา (มาตรา 8)

(2) สัตว์ที่ถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารจะต้องได้รับการเลี้ยงดูขนสง่รีดนมและฆ่าโดยปราศจากความทรมาน (มาตรา 9)

3) การละเมิดสิทธิของสัตว์

(1) การนำสัตว์มาใช้เพื่อความบันเทิง การฆ่าสัตว์รวมถึงสิทธิในร่างของสัตว์ที่ตายแล้ว โดยมีหลักการว่า สัตว์ไม่ควรนำมาใช้เพื่อความบันเทิงของมนุษย์การจัดแสดงหรือให้สัตว์ทำการแสดงถือเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีของมัน (มาตรา 10)

(2) การฆ่าสัตว์อย่างทารุณโหดร้ายถือเป็นอาชญากรรมต่อชีวิต (มาตรา 11) ส่วนการฆ่าสัตว์ป่าจำนวนมากในลักษณะเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ถือเป็นอาชญากรรมต่อเผ่าพันธุ์ซึ่งการก่อให้เกิดมลภาวะในธรรมชาติถือเป็นต้นเหตุแห่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (มาตรา 12)

นอกจากนี้มาตรา 13 กำหนดว่าร่างกายของสัตว์ที่ตายแล้วจะต้องได้รับการเคารพการทารุณกรรมสัตว์ในภาพยนตร์หรือโทรทัศน์นั้นจำเป็นต้องถูกจำกัดปิดกั้น เว้นแต่เป็นไปเพื่อการศึกษาของมนุษย์

ปฏิญญาฉบับนี้มีสถานะเป็นข้อเสนอและคำประกาศไม่มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย แต่ก็จุดมุ่งหมายให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายและได้รับการยอมรับโดยรัฐ โดยมาตรา 14 ซึ่งเป็นมาตราสุดท้ายได้เสนอหลักการว่า เสียงของผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสัตว์จะต้องได้รับความสำคัญต่อการดำเนินการของรัฐ และให้ถือว่าสิทธิของสัตว์นั้นเป็นสิทธิตามกฎหมายในลักษณะเดียวกับสิทธิมนุษยชน

3.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) (Universal Declaration on Animal Welfare (UDAW), 2000)

ในศตวรรษที่ 21 ความสำคัญของสัตว์ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งโดยสมาคมระดับโลกเพื่อการคุ้มครองสัตว์ (World Society for the Protection of Animals หรือ WSPA)

ความพยายามให้มีข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิของสัตว์ขึ้นอีกครั้งในศตวรรษที่ 21 โดยโครงการนี้เริ่มต้นขึ้นโดยสมาคมระดับโลกเพื่อการคุ้มครองสัตว์ (World Society for the Protection of Animals หรือ WSPA) ได้นำเสนอร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ขึ้นเป็นครั้งแรกในการประชุมว่าด้วยสัตว์โลกในปี ค.ศ. 2000 ที่ลอนดอน เมื่อวันที่ 16-17 มิถุนายน และมีการดำเนินการต่อมาในการประชุมที่กรุงมะนิลาเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2003 โดยในการประชุมคราวนี้ได้มีการปรับปรุงร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ขึ้นมาใหม่ โดยนำเอาหลักการเรื่องของเสรีภาพทั้งห้าของสัตว์ ได้แก่ เสรีภาพจากความหิว กระจาย เสรีภาพจากความเป็นอยู่ที่ไม่เหมาะสม เสรีภาพจากความเจ็บปวด การบาดเจ็บ หรือเป็นโรค เสรีภาพจากความกลัวและความทุกข์ทรมาน และเสรีภาพในการแสดงพฤติกรรมตามปกติของสัตว์และหลักการ “สาม R” ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ในทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การลด (Reduction) จำนวนสัตว์ที่นำมาทดลอง การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำการทดลองในสัตว์ให้ดีขึ้น (Refinement) และการทดแทน (Replacement) การทดลองในสัตว์ด้วยวิธีการทดลองแบบอื่น

หลังจากนั้น มีการประชุมของชาติที่เป็นคณะกรรมการขับเคลื่อน (Steering Committee) ทั้งห้าประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเคนยา สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐคอสตาริกา สาธารณรัฐชิลี และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ อีกครั้งเมื่อวันที่ 24-25 พฤศจิกายน ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) ที่กรุงซาน โฆเซ (San Jose) สาธารณรัฐคอสตาริกา ในการประชุมคราวนี้ได้มีการยกร่างตัวคำประกาศและภาคผนวกที่ 1 ขึ้น โดยมีสมาคมระดับโลกเพื่อการคุ้มครองสัตว์ (WSPA) ทำหน้าที่เสมือนเป็นเลขานุการของคณะกรรมการขับเคลื่อนดังกล่าว โดยคาดหวังว่าร่างปฏิญญานี้จะได้รับการรับรองจากที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติและประกาศเป็นความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้ได้ ในที่สุด โดยร่างปฏิญญามีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับล่าสุดในปี ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554) ซึ่งอยู่ระหว่าง

การรับฟังความคิดเห็นของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติองค์กรระหว่างประเทศ และองค์กร NGO

3.3 อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปเพื่อคุ้มครองสัตว์ระหว่างการขนส่งระหว่างประเทศ ค.ศ. 1968 (พ.ศ. 2511) (European Convention for the Protection of Animals during International Transport, 1968)

อนุสัญญานี้เป็นไปเพื่อการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการจัดพื้นที่ การระบายอากาศ สุขอนามัย วิธีการขนส่ง อาหารและน้ำดื่ม การนำสัตว์ขึ้นลงและการช่วยเหลือของสัตว์แพทย์ ในการขนส่งระหว่างประเทศ ซึ่งอนุสัญญานี้ได้มีการยกร่างขึ้นใหม่ (Revise) ในปี ค.ศ. 2003 โดยประมวลประสบการณ์การใช้บังคับในระยะ 30 ปีขึ้นมาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการใช้บังคับเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และประสบการณ์ของการใช้บังคับดังกล่าว

3.4 อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองปศุสัตว์ ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521) (European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes, 1978)

อนุสัญญานี้ใช้คุ้มครองสัตว์ที่ถูกผสมพันธุ์หรือเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร ใช้ขน หนัง หรือเพื่อประโยชน์ในทางปศุสัตว์อื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสัตว์ที่เลี้ยงในระบบฟาร์มเชิงอุตสาหกรรม เพื่อหลีกเลี่ยงความทุกข์ทรมาน โดยไม่จำเป็นหรือการบาดเจ็บของสัตว์เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรือน อาหาร และการดูแล เพื่อให้สัตว์ที่ถูกเลี้ยงไว้ได้มีความเป็นอยู่โดยผาสุก อนุสัญญานี้ให้รัฐภาคีมีหน้าที่ตรวจสอบกวดขันสภาพการเลี้ยงสัตว์และสุขภาพของสัตว์ที่ถูกเลี้ยงด้วยวิธีการของฟาร์มเชิงอุตสาหกรรม โดยให้ก่อตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการบังคับใช้และมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐภาคีเพื่อแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างภาคีเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้และรายงานผลการปฏิบัติการตามอนุสัญญานี้ต่อคณะมนตรีสหประชาชาติ

3.5 อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ที่จะถูกฆ่าเพื่อการบริโภค ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) (European Convention for the Protection of Animals for Slaughter, 1982)

จุดมุ่งหมายของอนุสัญญานี้คือมนุษยธรรมที่พึงมีต่อสัตว์ที่จะนำไปฆ่าโดยการกำหนดวิธีการฆ่าสัตว์ในสหภาพยุโรป โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการต้อนสัตว์ที่ไม่เป็นการทารุณโหดร้ายหรือทำให้สัตว์เจ็บป่วย จะต้องปกป้องส่วนที่บอบบางของร่างกายสัตว์และที่เกี่ยวกับการดูแลสัตว์ในระหว่างที่ยังไม่ได้ทำการฆ่าในทันทีที่มาถึง รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ในโรงฆ่าสัตว์ด้วย

ในส่วนของกาฆ่านั้น อนุสัญญากำหนดว่าสัตว์จะต้องถูกทำให้หมดสติก่อนที่จะนำไปเชือด การทำให้สัตว์ใหญ่หมดสติอาจจะต้องกระทำโดยป็นชนิดพิเศษที่ยิงหรือเป่าลูกดอกโดยตรงเข้าไป

ที่สมองโดยกระบวนการทางไฟฟ้าหรือการใช้ก๊าซ การใช้ชวาน ค้อน หรืออุปกรณ์ลักษณะเดียวกันนั้น ถือเป็นการต้องห้ามตามอนุสัญญา นอกจากนี้สัตว์ใหญ่จะต้องไม่ถูกจำกัดหรือขัดขวางการเคลื่อนไหวก่อนที่จะถูกทำให้หมดสติ ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีของการฆ่าตามพิธีกรรมทางศาสนา การฆ่าโดยเหตุฉุกเฉิน การฆ่าสัตว์ปีกและกระต่าย แต่อย่างไรก็ตามการฆ่าสัตว์จะต้องไม่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็นในส่วนสุดท้ายของบทบัญญัติเป็นเรื่องของการให้ปรับใช้กับกรณีของการฆ่าสัตว์เพื่อบริโภคในสถานที่อันมิใช่โรงฆ่าสัตว์ด้วย

3.6 อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ทดลองและที่ใช้ในทางวิทยาศาสตร์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (European Convention for the Protection of Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes, 1986)

อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นเพื่อจะลดจำนวนของการทดลองในสัตว์และจำนวนสัตว์ที่ถูกใช้ในการทดลอง เพื่อสนับสนุนให้ชาติภาคังคิดเว้นการทดลองในสัตว์เว้นแต่จะไม่มีทางเลือกอื่นการวิจัยทางเลือกที่ไม่ต้องใช้สัตว์ควรได้รับการสนับสนุน สัตว์ที่ถูกนำมาทดลองนั้นควรที่จะคัดเลือกบนพื้นฐานของหลักเกณฑ์เชิงปริมาณที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและสัตว์นั้นจะต้องได้รับการดูแลที่ดีที่สุดและพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้อาจได้รับความทุกข์ทรมานเท่าที่เป็นไปได้ในที่สุดแล้ว หลักการหลายประการของอนุสัญญานี้จึงมีลักษณะเป็นเหมือนการตั้งจุดเริ่มต้นที่ประเทศภาคังจะต้องร่วมตรวจสอบการบังคับใช้และร่วมแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีความสมบูรณ์ขึ้นต่อไป

3.7 อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) (European Convention for the Protection of Pet Animals, 1992)

อนุสัญญานี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงที่มนุษย์เลี้ยงไว้ซึ่งส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้ประจำบ้านเพื่อให้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่จึงเชื่อใจไม่ดุร้ายและมีความคุ้นเคยกับเจ้าของความเพิดเพลินหรือเลี้ยงไว้เป็นเพื่อนโดยเฉพาะ (สถาบันพระปกเกล้า, 2562) ดังนั้นสัตว์ที่ถูกคุกคามประเภทอื่น ๆ ที่มีอนุสัญญาต่าง ๆ คุ้มครองอยู่แล้วเป็นกรณีเฉพาะ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อนุสัญญาวอชิงตัน (Washington Convention) ก็จะไม่รวมอยู่ในอนุสัญญานี้ประเทศภาคังจะมีการประชุมกันเป็นประจำเพื่อตรวจสอบการบังคับใช้ของอนุสัญญาและดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อความเหมาะสม

3.8 อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, 1973)

ไซเตส (CITES) อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอนุสัญญาวอชิงตัน (Washington Convention) ประเทศไทยเป็นสมาชิก ลำดับที่ 80 โดยลงนามรับรองอนุสัญญาในปี 2518 และให้สัตยาบันในวันที่ 21 มกราคม 2526 คณะกรรมการ CITES ประจำประเทศไทย สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เนื่องจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งเลขที่ 339/2535 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2535 แต่งตั้งคณะกรรมการ CITES ประจำประเทศไทยขึ้น โดยมีหน้าที่ดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ และให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา CITES ในประเทศไทยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานของ CITES ในประเทศไทยมอบหมายให้ส่วนราชการที่มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลชนิดพันธุ์ที่ CITES ควบคุม คือ สัตว์ป่า พืชป่าของป่าอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้พืช อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตรสัตว์น้ำอยู่ในความรับผิดชอบของกรมประมงจุดประสงค์ของ CITES คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลกเพื่อประโยชน์แห่งมวลมนุษยชาติโดยเน้นทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์หรือมีการคุกคามทำให้มีปริมาณร่อยหรอจนอาจเป็นเหตุให้สูญพันธุ์ วิธีการอนุรักษ์ของ CITES ก็คือการสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) ทั้งสัตว์ป่า พืชป่า และผลิตภัณฑ์แต่ไม่ควบคุมการค้าภายในประเทศ สำหรับชนิดพันธุ์อื่น ๆ (Native Species)

กฎหมายให้การคุ้มครองสัตว์เลี้ยงโดยกำหนดวิธีการคุ้มครองในการกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อม ในอันที่จะป้องกันคุ้มครองระงับหรือยุติปัญหา ที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตของสัตว์พื้นเมือง เช่น ปัญหาการค้าสัตว์พื้นเมือง รวมไปถึงการบุกรุก หรือทำลายแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งหลบภัย และแหล่งอาหารของสัตว์พื้นเมือง ดังนั้นการอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์พื้นเมืองโดยการป้องกันนี้อาจจะทำได้โดยการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้กับประชาชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สัตว์พื้นเมืองอย่างจริงจัง และปลูกฝังให้ความรักความเมตตา ต่อสัตว์พื้นเมืองอย่างถูกวิธี

4. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์พื้นเมือง

4.1 เครือรัฐออสเตรเลีย

เครือรัฐออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นเกาะขนาดใหญ่ มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีสัตว์ป่าจำนวนมากหลายพันชนิด แต่ก็ไม่มีสัตว์ที่กำหนดให้เป็นสัตว์พื้นเมือง

ทั้ง ๆ ที่ออสเตรเลียเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่ามีสัตว์พันธุ์พื้นเมืองที่เด่นชัด และไม่มีในประเทศอื่น เช่น จิงโจ้ และ โคอาลาซึ่งหากพิจารณากฎหมายที่คุ้มครองหรืออนุรักษ์สัตว์ป่าของออสเตรเลียนั้น พบว่ามีหลายฉบับเป็นกฎหมายระดับมลรัฐ และใช้บังคับในแต่ละเขตการปกครอง (State and Territory in Australia) ดังเช่นรัฐควีนสแลนด์ (Queensland) มีพระราชบัญญัติการป้องกันและดูแลสัตว์ ค.ศ. 2001 (พ.ศ.2544) (Animal Care & Protection Act, 2001) รัฐออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia) มีพระราชบัญญัติสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 2002 (Animal Welfare Act, 2002) (พ.ศ. 2545) และรัฐวิกตอเรีย (Victoria) มีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) (Prevention of Cruelty to Animal Act, 1986)

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) (Animal Care & Protection Act, 2001) ของรัฐต่าง ๆ ในเครือรัฐออสเตรเลีย มีเป้าหมายสำคัญที่คล้ายคลึงกัน คือการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์สร้างความตระหนักและปรับปรุงระดับความสำนึกของสังคม ในการคุ้มครองป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และดูแลจากความเจ็บปวดโดยไม่มีเหตุอันควรและโดยไม่มีเหตุจำเป็น หรือไม่เหมาะสม ความแตกต่างของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของแต่ละมลรัฐนั้นขึ้นอยู่กับทำให้คำนิยามของคำว่า “สัตว์” เช่น รัฐวิกตอเรียรัฐควีนสแลนด์ รัฐนิวเซาท์เวลส์อาณาเขตภาคเหนือ และเขตนครหลวงเครือรัฐออสเตรเลีย ให้ความหมายว่า สิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลัง หรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ไม่ใช่มนุษย์และสัตว์ประเภทนก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำหรือปลา รวมถึงสัตว์ที่มีกระดูก หรือสัตว์ที่มีเปลือกแข็งหุ้มตัว เช่น กุ้งมังกร ปู หรือกุ้ง รัฐควีนสแลนด์และเขตนครหลวงออสเตรเลีย ให้รวมถึงสัตว์ทะเล ทราย ปลาหมึก มีกระดูกและมีหนวดยาว (Octopus and Squid) รัฐควีนสแลนด์ ยังให้ความหมายรวมถึง สิ่งมีชีวิต ที่อยู่ในระยะฟักตัวอ่อน แต่ไม่รวมไปถึงไข่ของสัตว์ ตัวอ่อนของหอย ไข่ปลาหรือฝูงตัวอ่อนของปลา และรวมถึงสัตว์ทะเลทราย ปลาหมึกหรือที่มีหนวดยาวอีกด้วย

การกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุฉกรรจ์ (Aggravated Cruelty Offense) นั้น เห็นได้ว่าในกฎหมายหลายฉบับของเครือรัฐออสเตรเลียนั้นกฎหมายจะคำนึงถึงผลของการกระทำ เมื่อมีการกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่เข้าลักษณะของการทารุณกรรมต่อสัตว์ เช่น การทุบตี เพิกเฉย หรือทำร้ายสัตว์อย่างทารุณ ทำให้สัตว์ได้รับอันตรายอย่างสาหัสหรือมีผลกระทบต่อสัตว์ อย่างเลวร้าย เช่น ทำให้สัตว์ตายพิการ หรือผิดรูปผิดร่าง จนไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส หรือทำให้สัตว์เป็นโรคเจ็บป่วยหรือต้องทนทุกข์ทรมานหากดำรงชีวิตอยู่ต่อไป

สำหรับโทษที่กำหนดไว้ คือ โทษจำคุกและโทษปรับ และเพิ่มโทษสำหรับการกระทำที่รุนแรง หรือเป็นผลให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานสาหัส นอกจากนี้การรับสัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรม

(Forfeiture / Removal of Animals) นั้นศาลอาจสั่งให้ริบสัตว์ หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดก็ได้หรืออาจใช้มาตรการลงโทษทางสังคม เช่น ทำงานบริการสังคมในช่วงระยะเวลาใด ระยะเวลาหนึ่งตามที่เห็นสมควรก็ได้ และในกรณีที่เป็น ต้องเลี้ยงดูสัตว์ที่ถูกทารุณนั้น ค่าใช้จ่ายในการ เลี้ยงดูรักษา ให้ตกเป็นหน้าที่ของผู้กระทำผิด

4.2 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เป็นประเทศที่มีภูมิศาสตร์เป็นเกาะ และเป็นประเทศในกลุ่มเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) มีรัฐบัญญัติการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) (The Animal Welfare Act, 1988) ที่มีหลักการเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของสัตว์ และ ควบคุมดูแลโดยมีระเบียบว่าด้วยการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าและเพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง

สาระสำคัญของรัฐบัญญัติการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) กำหนดในมาตรา 2 ให้บุคคลและองค์กรที่จะทำกิจการต่าง ๆ ต้องจดทะเบียนกับหน่วยงานอุตสาหกรรมสัตว์โดยต้อง พิสูจน์ว่ากิจการนั้น ๆ สะอาด ปลอดภัย ไม่สร้างความเจ็บปวดต่อสัตว์และใบอนุญาตประกอบการ มีอายุ 1 ปีและหากมีการฝ่าฝืนเมื่อหน่วยงานอุตสาหกรรมสัตว์ตรวจพบว่ากิจการนั้นไม่สะอาด ปลอดภัยต่อสัตว์ใบอนุญาตประกอบการจะถูกลบเลิก

องค์กรคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ กฎหมายกำหนดให้มีองค์กร 2 องค์กร คือคณะกรรมการ กับ หน่วยงานปฏิบัติการ

1) คณะกรรมการเกี่ยวกับสวัสดิการของสัตว์ (มาตรา 5) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักเลขานุการกรมการเกษตรมีหน้าที่ออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ตามรัฐบัญญัติการจัดสวัสดิ ภาพสัตว์ ค.ศ. 1988

2) หน่วยงานอุตสาหกรรมสัตว์มีหน้าที่และอำนาจตามรัฐบัญญัติการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) มีหน้าที่และอำนาจตรวจสอบและวางระเบียบเกี่ยวกับกิจการที่เกี่ยวกับสัตว์ เช่น มาตรา 3 กำหนดให้การขนส่งสัตว์ที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของสัตว์ ผู้อำนวยการหน่วยงาน อุตสาหกรรมสัตว์มีอำนาจในการเรียกให้หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐบาลช่วยเหลือภารกิจของ หน่วยงานได้

หน้าที่ของผู้ประกอบกิจการสัตว์เลี้ยง

มีหน้าที่เลี้ยงดูสัตว์ และการขนส่งสัตว์ (มาตรา 4) การขนส่งสัตว์เลี้ยง ผู้ขนส่งจะต้อง เตรียมความพร้อมด้านอาหาร น้ำ ความสะอาด รวมถึงลดจนถึงความปลอดภัยของสัตว์ หากมีการ ขนส่งสัตว์ในทางสาธารณะผู้ขนส่งต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้อำนวยการ หน่วยงานอุตสาหกรรมสัตว์

1) เมื่อสัตว์เลี้ยงได้รับความทรมานจากโรคติดต่อที่ไม่สามารถรักษาได้และสัตวแพทย์ได้ให้การรับรองแล้วให้ฆ่าเพื่อให้สัตว์นั้นหลุดพ้นจากความทรมานและได้รับการรับรองโดยสัตวแพทย์แล้ว

2) การฆ่าสัตว์ที่มีไข้เพื่อการค้าแต่เป็นการกระทำเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายของมนุษย์ที่จากสัตว์หรือเพื่อควบคุมประชากรสัตว์และเมื่อได้ฆ่าสัตว์นั้นแล้วจะนำสัตว์นั้นไปใช้ในการวิจัยหรือการทดลองต้องได้รับอนุญาตแล้ว

3) โทษทางอาญาสำหรับการกระทำต่อสัตว์ (มาตรา 6) มีทั้งโทษจำคุกและปรับ ดังนี้

(1) การทารุณกรรมต่อสัตว์และการละเลยไม่ดูแลสัตว์ ให้การยังชีพที่อยู่อาศัยอย่างเพียงพอจนทำให้มีการต่อสู้กันถือว่าเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายแม้ว่ากิจการสัตว์จะได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานแล้วก็ตาม (มาตรา 4)

(2) การวิจัยหรือทดลองที่ไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการเกี่ยวกับสวัสดิการของสัตว์และการฆ่าสัตว์หรือการทรมานสัตว์ ใด ๆ นอกจาก วัว ควาย หมู แพะ แกะ สัตว์ปีก กระจง ค้างคาว จระเข้ ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายด้วย เว้นเป็นการกระทำเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางศาสนา และเพื่อให้เสร็จสิ้นพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งนี้ให้ผู้นำศาสนานับถือข้อมูลร่วมกับคณะกรรมการเกี่ยวกับสวัสดิการของสัตว์ด้วย

4.3 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีพระราชบัญญัติว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์และการจัดการสัตว์ ค.ศ. 1973 (พ.ศ.2516) (Act on Welfare and Management Animals, 1973) โดยมีหลักการเป็นกฎหมายเพื่อใช้บังคับในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์มุ่งให้สังคมปราศจากการทารุณกรรมสัตว์และมุ่งให้เป็นสังคมที่มนุษย์และสัตว์สามารถ อยู่ร่วมกันได้ กฎหมายนี้ มีสาระสำคัญ ดังนี้

หน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ (มาตรา 7)

1) จะต้องดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์ของตนให้สอดคล้องกับประเภทและลักษณะนิสัยของสัตว์นั้น ๆ

2) จะต้องป้องกันมิให้สัตว์ของตนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตของผู้อื่นและก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น

3) จะต้องจัดให้มีการคุมกำเนิดสัตว์ของตนเพื่อป้องกันมิให้ การเพิ่มจำนวนโดยปราศจากการควบคุม

4) จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดในสัตว์ของตน และต้องระวังการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว เพื่อป้องกัน โรคระบาดจากสัตว์

5) จะต้องกระทำการเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสัตว์ของตน เช่น การฝังไมโครชิพในสัตว์ทั้งนี้เพื่อให้ทราบผู้ครอบครองสัตว์

แนวทางในการเลี้ยงและการดูแลสัตว์

1) กำหนดมาตรฐานสำหรับการเลี้ยงและดูแลสัตว์แต่ละประเภท (สัตว์เลี้ยงในบ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อการแสดง สัตว์เลี้ยงในฟาร์ม สัตว์เลี้ยงเพื่อการทดลอง) มาตรา 10-24 กำหนดให้

ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 ในเชิงพาณิชย์จะต้องมีการจัดการดูแลที่ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดและต้องจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด ผู้ประกอบการที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว มีหน้าที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ที่จัดโดยจังหวัดและต้องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประกอบธุรกิจดังกล่าวและในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ประกอบการหรือปัญหาเกี่ยวกับการจัดการดูแลสัตว์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถให้คำแนะนำหรือออกคำสั่งให้แก้ไขปรับปรุงปัญหาดังกล่าวได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถใช้อำนาจดำเนินการตรวจสอบสถานที่ประกอบการได้และในกรณีที่มีการประกอบการไม่ได้มาตรฐาน ผู้ประกอบการอาจถูกยกเลิกการจดทะเบียนหรืออาจได้รับคำสั่งให้ยุติการดำเนินธุรกิจได้

ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 2 เป็นผู้ดำเนินการจัดการของสัตว์ในเชิงพาณิชย์จะต้องแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดด้วย

2) การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม (มาตรา 25) และเพื่อป้องกันสัตว์ก่อความรำคาญและอันตรายต่อผู้อื่นและเพื่อสุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์ผู้ประกอบการค้าสัตว์

ในกรณีที่การเลี้ยงสัตว์จำนวนมากก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เช่น การก่อให้เกิดเสียงดัง กลิ่นเหม็น ขนสัตว์ปลิวกระจาย หรือแมลงจำนวนมาก เป็นต้น เมื่อผู้ว่าราชการเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมตามที่กระทรวงสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้ ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถแนะนำหรือ ออกคำสั่งต่อเจ้าของสัตว์ให้ดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวได้ในระยะเวลาที่กำหนด

การเลี้ยงสัตว์อันตราย (มาตรา 26-33) ที่รัฐกำหนดให้เป็นสัตว์อันตรายเจ้าของสัตว์ที่จะต้องขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด และเจ้าของสัตว์จะต้องติดตั้งอุปกรณ์ติดตามเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์ของตนหนีออกมาภายนอก รวมทั้งต้องมีการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากสัตว์ดังกล่าว หากพบว่าเจ้าของสัตว์ไม่ดำเนินการดังกล่าวผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถออกคำสั่งให้ปรับปรุงโดยการติดตั้งอุปกรณ์นั้น ๆ ได้

การจัดเก็บสุนัขและแมว (มาตรา 35) เจ้าของสุนัขและแมวมีหน้าที่ต้องคุมกำเนิดสุนัขและแมวของตนโดยจังหวัดมีหน้าที่ให้คำแนะนำต่อเจ้าของสัตว์เลี้ยง ในกรณีที่เจ้าของสัตว์ร้องขอ

ให้รัฐเข้ามาจัดเก็บสุนัขและแมว รัฐจะต้องดำเนินการจัดเก็บสุนัขและแมวดังกล่าว (มาตรา 37) และหากเป็นการร้องขอจากผู้ประกอบการหากไม่มีสาเหตุในการร้องขอตามกฎหมายรัฐสามารถปฏิเสธการเก็บสุนัขและแมวดังกล่าวได้นอกจากการเก็บสุนัขและแมวตามคำร้องขอของเจ้าของข้างต้น ซึ่งพบสุนัขและแมวที่ได้รับบาดเจ็บที่อยู่ตามท้องถนน สวนสาธารณะหรือที่สาธารณะ หากทราบผู้เป็นเจ้าของผู้พบต้องแจ้งต่อเจ้าของโดยเร็วหากไม่ทราบเจ้าของผู้พบต้องแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดโดยเร็ว เมื่อรัฐได้รับแจ้งดังกล่าวแล้วรัฐจะต้องรีบดำเนินการเก็บสุนัขและแมวดังกล่าวโดยไม่ชักช้า (มาตรา 3)

บทกำหนดโทษ มีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ กรณีความผิด (มาตรา 44 -50) ดังนี้

1) ทำร้ายหรือฆ่าสัตว์คุ้มครอง ได้แก่ สัตว์เลี้ยง ประเภท วัว ม้า สุกร แกะ แพะ สุนัข แมวกระต่ายบ้าน ไก่ นกพิราบบ้าน เป็ด ห่าน และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลานต่าง ๆ ที่มีคนเลี้ยง

2) การไม่ให้อาหารหรือทรมานสัตว์ กักขังในที่ซึ่งทำให้สุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครอง ลดลง อ่อนแอลงหรือเป็นโรค หรือไม่ทำแผลให้ในกรณีที่สัตว์ที่ได้รับความคุ้มครอง ได้รับบาดเจ็บ หรือไม่ทำการเก็บข้อมูลหรือซากศพของสัตว์ของตน (มาตรา 44 วรรคสอง) หรือทอดทิ้งสัตว์

3) ผู้ซึ่งได้ทำการเลี้ยงสัตว์อันตรายโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือที่ได้รับอนุญาตแต่โดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

4) ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 ที่ไม่จดทะเบียนหรือจดทะเบียนโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ทำตามคำสั่งให้ยุติธุรกิจ หรือไม่ทำตามคำแนะนำหรือคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่

5) ผู้กระทำผิดตามมาตรา 25 (การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม)

6) ผู้ประกอบการค้าสัตว์ประเภทที่ 1 ซึ่งมีได้แจ้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลการจดทะเบียนต่อจังหวัดหรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ ผู้ค้าสุนัขและแมวที่ไม่แจ้งถึงสาเหตุการตายของสุนัขและแมวหรือไม่ให้สัตวแพทย์ทำการชันสูตรและแจ้งต่อจังหวัด การรับโทษนั้นผู้ประกอบการหรือผู้เลี้ยงสัตว์ที่เป็นปัจเจกชนและนิติบุคคลจะต้องระวางโทษปรับตามที่กฎหมายกำหนด

4.4 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาประกอบด้วยรัฐต่าง ๆ จำนวน 50 รัฐแต่ละรัฐสามารถจะตรากฎหมายใช้ได้เองภายในรัฐของตน และรัฐทั้งหมดจะมีกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามรัฐบัญญัติการดูแลสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม ค.ศ. 1829 (พ.ศ. 2372) (Human Care for Animals Act,1829)และรัฐมินนิโซตาได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของรัฐ เช่นรัฐมิชิแกนมีบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 9 ว่าด้วยเรื่องสัตว์ (The Michigan Penal Code Chapter LX Animals) บางรัฐมีกฎหมายเฉพาะ เช่น รัฐมิชิแกน มีรัฐบัญญัติการดูแลสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม ค.ศ. 1829 (พ.ศ. 2372) (Human Care for Animals Act, 1829) รัฐนิวยอร์ก มีในกฎหมายเกษตรกรรมและการตลาด ค.ศ. 1894 (พ.ศ. 2437) (Agriculture and Markets Law New York, 1894) บางรัฐบัญญัติในระเบียบข้อบังคับของรัฐ เช่น รัฐมินนิโซตาบัญญัติในระเบียบตำรวจ หมวด 343 ว่าด้วยการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ค.ศ. 2021 (พ.ศ. 2564) (Police Regulations Chapter 343 Prevention of Cruelty to Animals, 2021) บางรัฐกำหนดการคุ้มครองสัตว์บางประเภท เช่น สัตว์ที่มีกระดูกสันหลังที่ไม่ใช่มนุษย์สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก สัตว์เลื้อยคลาน หรือสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำหรือครอบคลุมเฉพาะสัตว์เลี้ยงในบ้านหรือสัตว์ป่าที่จับได้ (A Domestic Animal, A Household Pet or a Wild Animal in Captivity) นอกจากนี้ บางรัฐ เช่น รัฐอริโซนาและรัฐอาลาบามา กำหนดลักษณะการกระทำที่เจตนาหรือประมาท

ที่กล่าวมานี้ ชี้ให้เห็นได้ว่าแต่ละรัฐของสหรัฐอเมริกา ต่างก็มีอิสระในการตรากฎหมายใช้บังคับภายในแต่ละรัฐ ซึ่งแสดงถึงการเห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็น ที่จะต้องให้การคุ้มครองสัตว์

บทกำหนดโทษ

รัฐมิชิแกน มลรัฐมิชิแกน รัฐออริกอน รัฐแคลิฟอร์เนีย และรัฐจอร์เจีย กำหนดความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยมีเหตุจรรยา (Aggravated Cruelty Offense) โดยคำนึงถึงผลของการกระทำเป็นสำคัญ หมายความว่า ผลของการกระทำนั้นทำให้สัตว์ได้รับอันตรายอย่างสาหัสหรือมีผลกระทบต่อสัตว์อย่างเลวร้าย เช่น ทำให้สัตว์ตายพิการ หรือผิดรูปผิดร่างอย่างสาหัสจนไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างสาหัส หรือทำให้สัตว์เป็นโรคเจ็บป่วย หรือต้องทนทุกข์ทรมานหากดำรงชีวิตอยู่ต่อไป ผู้กระทำก็จะต้องถูกเพิ่มโทษสำหรับการกระทำนั้น สำหรับอัตราโทษหรือระวางโทษในความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์มีความแตกต่างในแต่ละมลรัฐ แต่ก็มีโทษจำคุกและปรับ นอกจากนี้ บางรัฐก็ให้มีการยึดสัตว์ และส่งมอบให้องค์กรหรือบุคคล ซึ่งได้รับมอบหมายดูแลเลี้ยงดูในระหว่างดำเนินคดี รวมทั้งให้ผู้กระทำความผิดต้องชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์ในระหว่างการดำเนินคดีทารุณกรรมสัตว์ รวมถึงการบริการสังคมในช่วงระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร

การเพาะพันธุ์สัตว์พื้นเมือง หรือสัตว์ทุกชนิดที่อยู่ในความหมายตามกฎหมายทุกฉบับนั้นก็หมายความว่ารวมถึงสัตว์พื้นเมืองอยู่ด้วย เพียงแต่กรณีของสัตว์พื้นเมืองเป็นสัตว์ที่มีลักษณะเฉพาะ มีความแตกต่างจากสัตว์พันธุ์ทั่วไป เป็นสัตว์ที่ควรได้รับการคุ้มครองเชิงอนุรักษ์ให้มีอยู่คู่บ้านคู่เมืองเป็นสัตว์ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ในปัจจุบันสัตว์พื้นเมืองยังคงใช้ประโยชน์ในเชิงกีฬา การละเล่น เชิงธุรกิจพาณิชย์ การซื้อขายและการบริโภค ซึ่งนับวันสัตว์จะสูญพันธุ์หรือกลายเป็นพันธุ์ เพราะหากนำสัตว์มาทำในเชิงพาณิชย์แล้วจึงต้องใช้สัตว์จำนวนมาก จึงต้องมีการ

ขยายปริมาณพันธุ์สัตว์ให้มากขึ้น โดยการเพาะพันธุ์ซึ่งการเพาะพันธุ์ก็ไม่ได้หมายความว่า
เพาะพันธุ์สัตว์พันธุ์พื้นเมืองด้วยตนเอง แต่อาจจะมีการข้ามสายพันธุ์เพื่อเพิ่มจำนวนสัตว์ และ
เพื่อให้สัตว์มีความแข็งแรงสามารถทนต่อสิ่งแวดล้อมและโรคติดต่อได้